

વિષયવાર ઝકકાવાર સૂચિ

الف (અલિફ) અ

ઇબ્રાહીમ, અ.સ.

- આપની ઉપર વિશ્વવ્યાપી સંદેશ આપવાની જવાબદારી ૧૦૮
- આપના વંશની બે મોટી શાખાઓ ૧૦૮
- આપનું અસલ કામ ૧૦૮
- ઇમામતનો હોદ્દો ૧૦૮
- ખુદાની અજમાયશોમાં આપનું સફળતાપૂર્વક પસાર થવું ૧૧૦
- પોતાના વંશમાંથી એક મુસ્લિમ કોમ તેમજ તેની અંદર એક પયગમ્બર ઉઠાવવા માટેની દુઆ ૧૧૨
- સત્યસંદેશની સેવા માટે આપની પસંદગી થવી ૧૧૩
- નબી સ.અ.વ. તરફથી ઇબ્રાહીમી રીત અપનાવવાનું એલાન ૧૧૪
- આપ મુશ્રિક ન હતાં ૧૧૪, ૨૭૪, ૦૫
- યહૂદી અને ખ્રિસ્તી ધર્મ આપના પછીની પેદાશ છે ૧૧૫, ૨૬૨
- આપની સાથે નમરૂદનો વાદ-વિવાદ ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯
- મૃત્યુ પછીના જીવનને નજરોનજર જોવાની વિનંતી ૨૦૧
- આપની સાથે સંબંધનો હક્ક કયા લોકોને પહોંચે છે ૨૬૩
- આપની રીતના અનુસરણનો હુકમ ૨૭૪, ૪૦૦
- આપની સંતાનને “મુલ્કેઅઝીમ” આપવાનો અર્થ ૩૬૧
- શિર્કની માન્યતાની વિરૂદ્ધ આપનો સંઘર્ષ ૫૫૨ થી ૫૬૦
- પોતાના પિતાને આપનું સંબોધન ૫૫૩

- આપની કોમની ધાર્મિક અને સાંસ્કૃતિક પરિસ્થિતિ ૫૫૩ થી ૫૫૬, ૫૫૮
  - ખુદાઈ નિશાનીઓમાંથી આપના દ્વારા સાચો ફાયદો ઉઠાવવો ૫૫૩, ૫૫૬
  - આપની ઉપર કુરૈશનું અયોગ્ય રીતે ગૌરવ લેવું ૫૫૩
  - આપના આગમનનો સમય ૫૫૪
  - સત્યની શોધ માટે આપનું આરંભિકનું ચિંતન ૫૫૬ થી ૫૫૮
  - આપનું શિર્ક પ્રત્યે નારાજગીનું એલાન ૫૫૬
  - આપના તૌહીદના સંદેશની અસર કયાં કયાં પહોંચતી હતી ૫૫૬
  - કોમ તરફથી આપની વિરૂદ્ધ અવરોધો અને આપની મક્કમતા ૫૫૮
  - કોમની સમક્ષ આપની દલીલો ૫૫૮
  - ઇબ્રાહીમની કોમ ખુદાના અસ્તિત્વનો ઇન્કાર કરનાર ન હતી ૫૫૮
  - આપના માટે અલ્લાહ તરફથી નેક સંતાનની નિયામત ૫૬૦
  - ઇબ્રાહીમી દીન વિષે આરબ લોકોની ભૂલભરેલી માન્યતાઓ ૫૮૭
  - આપની રીતની પ્રશંસા ૬૦૫
- ઇબ્લીસ:-**
- સિજદો કરવાનો તેનો ઇનકાર ૬૪
  - ઇબ્લીસ શબ્દનો અર્થ ૬૫
  - તેની હકીકત ૬૫
- અજ્જ (બદલો)**
- કયા કામો બદલાને પાત્ર છે ૧૦૩ અને ૨૧૦
  - કઈ કોમના લોકો આના હક્કદાર છે ૨૦૩, ૨૧૭, ૨૫૮, ૩૦૨, ૩૦૩, ૩૮૬, ૪૧૨, ૪૨૪, ૪૩૦, ૪૫૦

- કોઈનું વળતર એળે નહીં જાય ૨૦૯, ૨૧૭, ૩૦૨
- અલ્લાહ સદ્કાર્યનો બદલો પોતાના તરફથી વધારીને આપે છે ૩૫૩, ૪૩૦
- અલ્લાહના માર્ગમાં લડનારાઓ માટે મોટું વળતર ૩૭૨
- અલ્લાહના માર્ગમાં હિજરત કરનારા લોકોના વળતરને ખુદા પોતાની ઉપર ફરજિયાત ઠરાવે છે ૩૮૭
- નબીઓ ઉપર કોઈપણ જાતના ભેદભાવ વિના ઈમાન લાવનારા લોકો માટે મોટું વળતર ૪૧૪

ઉહુદ (લડાઈ):-

- સૂર: આલેઈમરાન સાથે તેનો સંબંધ ૨૨૮
- ઈસ્લામના આંદોલનના ઇતિહાસમાં ઉહુદની લડાઈનું સ્થાન ૨૨૯, ૨૩૦
- ઉહુદની લડાઈની વિગતો ૨૮૪, ૨૮૫
- આ પ્રસંગે નબી સ.અ.વ.ની બદ્દુઆ તથા તે બદલ પકડ ૨૮૭
- દુનિયાની લાલચે લાવેલી મુસીબત ૨૮૪
- મુસલમાનોને દુઃખ ઉપર દુઃખ આપીને તેમને બોધ આપવાનો આશય હતો ૨૮૫
- બરાબર યુદ્ધની સ્થિતિમાં મુસલમાનો ઉપર બેહોશી છવાઈ જવી ૨૮૬
- નબીના માટે ખોટું અનુમાન બાંધવાનું પરિણામ ૨૮૯
- પરાજયના અસર હેઠળ સામાન્ય મુસલમાનોની એક વૈચારિક મૂંઝવણ ૩૦૦
- ઉહુદની મુસીબતની જવાબદારી ૩૦૧
- ઉહુદની લડાઈ પછી વારસાની વહેંચણીનો પ્રશ્ન ઉદ્ભવવો ૩૧૬
- ઉહુદની લડાઈમાં પરાજયનો દુશ્મનોમાં પ્રતિભાવ ૩૧૭ અને ૩૭૧
- ઉહુદના પરાજયની અસર મુસલમાનોમાં ૪૩૫

એહરામ:-

- તેની સમજૂતી ૪૩૭
- એહરામની હાલતમાં શું ન કરી શકાય ૧૫૫, ૪૩૭, ૫૦૪ અને ૫૦૫
- એહરામ અલ્લાહની નિશાનીઓમાંથી (શઆઈરૂલ્લાહ) છે ૪૩૯
- એહરામની હાલતમાં શિકાર કરવાનો કફ્ફારો ૫૦૪

એહસાન:-

- આજ્ઞાપાલનનો સૌથી ઊંચો દરજ્જો ૧૫૩
- એહસાનનું વલણ ૫૦૩
- તેનો દુનિયામાં બદલો ૫૬૦

કુર્આનના આદેશો (અહકામુલકુર્આન):-

- ૧૦૦, ૧૨૧, ૧૨૪, ૧૨૭, ૧૩૩, ૧૩૪, ૧૩૫, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૬૭, ૧૬૮, ૧૬૯, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮, ૧૭૯, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૨, ૧૮૩, ૨૦૯, ૨૧૧, ૨૧૭, ૨૧૮, ૨૧૯, ૨૨૦, ૨૨૧, ૨૪૩, ૨૪૪, ૨૭૭, ૨૮૨, ૨૮૭, ૩૧૭, ૩૧૮, ૩૧૯, ૩૨૦, ૩૨૧, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૩૩, ૩૩૫, ૩૩૬, ૩૩૭, ૩૩૮, ૩૩૯, ૩૪૧, ૩૪૨, ૩૪૫, ૩૪૮, ૩૪૯, ૩૫૦, ૩૫૪, ૩૫૫, ૩૬૨, ૩૬૩, ૩૬૪, ૩૬૫, ૩૭૧, ૩૭૨, ૩૭૮, ૩૮૦, ૩૮૧, ૩૮૨, ૩૮૩, ૩૮૪, ૩૮૮, ૩૮૯, ૩૯૦, ૩૯૧, ૩૯૨, ૩૯૩, ૪૦૧, ૪૦૨, ૪૦૫, ૪૦૬, ૪૦૮, ૪૧૧, ૪૩૧, ૪૩૨, ૪૩૭, ૪૩૮, ૪૩૯, ૪૪૦, ૪૪૧, ૪૪૨, ૪૪૫,

૪૪૬, ૪૪૭, ૪૪૮, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૭૧, ૪૭૨, ૪૭૬, ૪૭૮, ૪૭૯, ૪૮૦, ૪૮૮, ૪૮૯, ૫૦૧, ૫૦૩, ૫૦૫, ૫૧૦, ૫૧૧, ૫૧૨, ૫૭૦, ૫૭૬, ૫૭૭, ૫૮૨, ૫૮૩, ૫૮૮, ૫૮૯, ૬૦૦.

આખિરત:- ૪૩, ૪૪, ૧૦૩

- આખિરતની માન્યતાની સમજૂતી ૫૧, ૭૪, ૨૪૨
- મૃત્યુ પછીનું બીજું જીવન ૬૦
- આખિરતની માન્યતાના નૈતિક પરિણામો ૭૪, ૧૮૦
- આખિરતની માન્યતામાં બગાડ આવવાના પરિણામો ૭૪, ૨૪૨
- દુનિયાને આખિરત ઉપર પસંદગી આપવાના પરિણામો ૮૦
- આખિરતની પૂછપરછ કઈ વસ્તુઓ માટે થવાની છે ૧૧૪, ૧૧૮, ૩૪૬
- આખિરતમાં લોકો માટે સાક્ષી આપવાના કર્તવ્યની જવાબદારી ૧૧૮
- આખિરતમાં ગેરરસ્તે દોરનારા આગેવાનોનું વર્તન ૧૩૨
- ખોટા આગેવાનોની પાછળ ચાલનારા લોકોની નિરાશાજનક ઈચ્છા ૧૩૨
- દુનિયાપરસ્ત લોકો માટે આખિરતમાં કોઈ હિસ્સો નથી ૧૫૭
- આખિરતની સફળતાનો આધાર વિપુલ રોજી ઉપર નહીં બલ્કે સંયમ ઉપર છે ૧૬૨
- ખુદાની કૃપાના યોગ્ય ઉમેદવાર કોણ છે ૧૬૬
- ત્યાં ન તો લેવડદેવડ થશે ન તો મિત્રતા અને ભલામણની દરમિયાનગીરી ૧૮૩, ૪૩૯, ૫૫૦
- દંભી કર્મોનું ત્યાં પરિણામ નહીં આવે ૨૦૬
- દુનિયાની સજા આખિરતની સજાથી બચાવતી નથી ૨૧૪, ૪૬૫

- વ્યક્તિગત ધોરણે જવાબ આપવાની જવાબદારી ૨૨૩, ૫૬૫
- કર્મોની સજા તબદીલ થઈ શકતી નથી ૨૨૪
- દુનિયાના પ્રલોભનોની સામે આખિરતના ઇનામો ૨૩૮
- કરણીનું પૂરેપૂરું ફળ પામવાનો દિવસ ૨૪૪
- સમય વીતી ગયા પછી અપરાધીઓનો પસ્તાવો ૨૪૫
- આખિરતમાં તમામ મતભેદોનો અંતિમ ફેસલો ૨૫૮, ૪૭૮, ૬૦૬
- ત્યાં કયા લોકો વંચિત રહેશે ૨૬૬, ૨૭૦
- કુફની સ્થિતિમાં મૃત્યુ પામનારાઓને સજામાંથી કોઈ વસ્તુ બચાવી શકશે નહીં ૨૭૨
- ત્યાં કેટલાક લોકો સફળ થશે અને કેટલાક નિષ્ફળ જશે ૨૭૮
- કુફ આખિરતની ખેતી માટે વિનાશક છે ૨૮૨
- જે આખિરતના બદલાની ઈચ્છાથી કામ કરે તે જ આખિરતનો બદલો પામશે ૨૮૨
- અપ્રમાણિક તેની અપ્રમાણિકતા સાથે હાજર થશે ૨૮૮
- વાણી અને વર્તનની નોંધ રાખવામાં આવી રહી છે ૩૦૬, ૩૦૭, ૫૪૭
- અસલ સફળતાનો મુકામ ૩૦૮
- તેની સરખામણીમાં દુનિયાના જીવનની હકીકત ૩૦૮, ૩૭૪, ૫૩૩
- આખિરતની દલીલો ૩૧૧
- એ દિવસે સારા લોકોના કર્મો વ્યર્થ નહીં જાય ૩૧૨
- આખિરતના હિસાબ-કિતાબમાં મનુષ્યો વચ્ચે સમાનતા ૩૧૩
- કોમો માટે તેમના નબીઓ પાસેથી સાક્ષી માગવી ૩૫૩, ૫૧૨
- ત્યાં કોઈ વાત છૂપી નહીં રહે ૩૫૪
- આખિરત માટે દુનિયાના હિતનું બલિદાન ૩૭૨
- મુસલમાનની ઇરાદાપૂર્વકની હત્યાની આખિરતની

- સજા કાયમી દોજમ છે ૩૮૪
- ત્યાં કમજોર હોવાનું બહાનું કામ નહીં આવે ૩૮૭
  - ત્યાંનું પરિણામ કોઈની સારી ધારણાઓ ઉપર આધારિત નથી ૩૮૮
  - ત્યાં કર્મો તેનું સાચું ફળ આપશે ૪૦૦
  - ત્યાં કયા પ્રકારના લોકો નાદાર હશે ૪૪૭
  - દુનિયાની કારકિર્દી જાહેર થવાનો દિવસ ૪૫૫, ૫૧૦, ૫૧૬, ૫૭૧
  - ત્યાં જુલમીઓનો મદદગાર કોઈ હશે નહીં ૪૮૮
  - ખુદાની સમક્ષ હાજર કરવા માટે લોકોને ઘેરીને લાવવામાં આવશે ૫૦૫, ૫૩૦
  - બધાએ ખુદાની તરફ પાછા જવાનું છે ૫૧૦, ૬૦૬
  - હઝરત ઈસા અ.સ. પાસેથી આખિરતમાં સાક્ષી માગવી ૫૧૨
  - હઝરત ઈસા અ.સ. સામે દલીલો અને આપનું ખુલાસો કરતું નિવેદન ૫૧૫, ૫૧૬
  - આખિરતમાં પોતાની ઉમ્મત માટે હઝરત ઈસા અ.સ.ની વિનંતીભરી ભલામણ ૫૧૭
  - ત્યાં માત્ર સાચા લોકો માટે તેમની સચ્ચાઈ લાભદાયી થશે ૫૧૭
  - મુશ્કિલોને આ સવાલ કરવામાં આવશે કે હવે તમારા એ ઉપજાવી કાઢેલા ભાગીદાર ક્યાં છે ? ૫૩૦
  - દોજખના કિનારે પહોંચીને અપરાધીઓ એવી ઈચ્છા કરશે કે કદાચ દુનિયામાં જઈને ભરપાઈ કરવાની એક તક મળે ૫૩૨
  - ત્યાં હકીકત સંપૂર્ણપણે બેનકાબ થઈ જશે ૫૩૨
  - આના વિષે ભૌતિકવાદીઓની લાપરવાહી ૫૩૩
  - અસલ ઠેકાણું એ જ છે ૫૩૩
  - આખિરત વિષે ભૌતિકવાદીઓના મિથ્યા ભરોસાઓનો નકાર ૫૪૩
  - ત્યાં એવો સત્તાવાન કોઈ નહીં હોય જે હિમાયત અને મદદ તથા ભલામણ કરી શકે ૫૪૩
  - ત્યાં કોઈની હિસાબ આપવાની જવાબદારી બીજાના શિરે નહીં હોય ૫૪૪
  - ત્યાં ગુનેગારોનો હિસાબ સંયમીઓ પાસેથી લેવામાં આવશે નહીં ૫૪૮
  - આખિરતને માનનારા લોકોનું વ્યવહારમાં વલણ ૫૬૪
  - જાલિમોની હાલત મોતની બેહોશીની હાલતમાં ૫૬૪
  - અપેક્ષિત ભલામણકર્તાઓનું ત્યાં ગુમ થઈ જવું ૫૬૫
  - ત્યાં દુનિયાના સંબંધો તૂટી જશે ૫૬૫
  - ખુદાની સમક્ષ એકલા જ રજૂ થવું ૫૬૫
  - આને નહીં માનનારા લોકો પોતાની જાતને છેતરવામાં લાગેલાં છે ૫૭૪
  - આખિરતમાં જિન્નાત શૈતાનોને સંબોધન ૫૮૦
  - ત્યાં અપરાધીઓ ખુદ પોતાની વિરુદ્ધ સાક્ષી બનશે ૫૮૧
  - ત્યાં મુકદ્દમાની કાયદેસરની કાર્યવાહી કરીને દલીલ પૂરી કરવામાં આવશે ૫૮૨
  - અલ્લાહ નેકીનો બદલો દસ ગણો અને બદીનો બદલો સમાન રીતે આપશે ૬૦૪
  - ત્યાં કોઈની ઉપર જુલમ નહીં થાય ૬૦૫
- અખ્લાક (નીતિમત્તા) :- જુઓ “નૈતિક શિક્ષણ”**
- નૈતિક શિક્ષણ:-** ૧૦૨, ૧૦૩
- એ નૈતિક દૂષણો જેમને કુર્આન નાબૂદ કરવા માગે છે ૬૦, ૬૬, ૮૦
  - માતાપિતા સાથે સદ્વર્તન ૮૦, ૧૬૪, ૩૫૧, ૫૮૮
  - અનાથો સાથે સદ્વર્તન ૮૦, ૧૩૭, ૧૬૪, ૧૬૭, ૧૬૮, ૩૧૮, ૩૨૦, ૩૫૧, ૪૦૧, ૫૮૮
  - નૈતિક વ્યવસ્થામાં તૌબાનું મહત્ત્વ ૬૮
  - એ સદ્ગુણો જે કુર્આન માનવીમાં પેદા કરવા માગે છે ૮૦, ૧૩૭

- સદ્કાર્યો તરફ પહેલ કરો ૧૨૩
- એ સૂચનાઓ જે મુસલમાનોને દુનિયાના નેતૃત્વનો પદ સોંપતી વખતે આપવામાં આવી ૧૨૫, ૧૨૬
- અંતરાત્મા સાથે અપ્રમાણિકતા આચરવાની સ્થિતિ ૧૪૫, ૩૯૪
- હિસાબોમાં ગોટાળા કરીને માલ મેળવવાની મનાઈ ૧૪૭, ૩૪૫
- નીતિમત્તામાં સુંદર વ્યવહાર અને ખર્ચ કરવાનું મહત્ત્વ ૧૫૩, ૧૬૪
- હજજમાં ઈસ્લામી નીતિમત્તાની તાલીમ ૧૫૫
- હજજની યાત્રા માટે સંયમને ભાથું બનાવવાની શિખામણ ૧૫૫
- દુનિયાની ભલાઈ આખિરતની ભલાઈની સાથે માગવી જોઈએ ૧૫૭, ૧૬૭
- નૈતિકતા માટે ખુદા સામે હાજર થવાની શ્રદ્ધાનું મહત્ત્વ ૧૫૮
- ખુદાની પ્રસન્નતા માટે પ્રાણની બાજી લગાવનાર ચારિત્ર્ય ૧૫૯
- નેકી કરવા માટે એ સભાનતાનું મહત્ત્વ કે ખુદા આપણી પ્રવૃત્તિઓથી સારી રીતે વાકેફ છે ૧૬૪
- નૈતિકતાના અમલ માટે હુકમોમાં પ્રોત્સાહન આપવું ૧૬૮
- કુર્આન પતિ-પત્નીના સંબંધોમાં રૂપક અને સાંકેતિક ભાષાનો ઉપયોગ કરીને લજજાનું શિક્ષણ આપે છે ૧૭૦
- એકબીજાથી અલગ રહેવાની સ્થિતિમાં પતિ-પત્નીને સારી નૈતિકતા દાખવવાની શીખ ૧૭૪
- અલ્લાહની આયતોનો ખેલ ન બનાવો અને તેના ગ્રંથનો આદર કરો ૧૭૭
- “ઉમ્મતેવસત” શ્રેષ્ઠ કેન્દ્રીય કોમ હોવાના નૈતિક તકાદાઓ યાદ દેવડાવવા ૧૭૭
- પરસ્પર ઉદાર વર્તન દાખવવાની શીખ ૧૮૧, ૧૮૨, ૩૪૧
- અલ્લાહનો કલમો બુલંદ કરવા માટે ઉચ્ચ નૈતિકતાની જરૂરિયાત ૨૦૨, ૩૧૮
- ખુદાની રાહમાં ખર્ચ કરવાની સાથે અહેસાન જતાવવાની મનાઈ ૨૦૩
- દેખાડો કરવાથી દૂર રહેવા અને નિખાલસતા ઉપર કાયમ રહેવાની શિખામણ ૨૦૪, ૨૦૫, ૩૫૨
- પ્રમાણિકતા ઉપર અમલ કરવાની શીખ ૨૨૨
- દિલનું ગુનાથી પ્રદૂષિત હોવું ૨૨૨
- સાક્ષી છુપાવવાની મનાઈ ૨૨૨
- નૈતિકતામાં “પોત-પોતાની કમાણી”નો નિયમ ૨૨૪, ૨૨૫
- મક્કામાં મુસલમાનોની નૈતિક અને આધ્યાત્મિક તાલીમ માટેની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ
- સામાજિક શક્તિમાં નૈતિકતાનું મહત્ત્વ ૨૩૭, ૨૩૮
- દુનિયાના ફાયદાઓથી પર રહીને જોવાની શીખ ૨૩૮, ૨૯૨
- વિરોધીઓને ક્ષમા કરવાની, તેમની પ્રવૃત્તિઓ પ્રત્યે આંખ આડા કાન કરવાની અને તેમની સાથે ભલું વર્તન કરવાની નૈતિકતા અલ્લાહને પસંદ છે ૪૫૫
- સંકુચિત દ્રષ્ટિવાળા લોકો ખુદાને પસંદ નથી ૨૦૭
- દાન આપવાથી (સદકાત) નૈતિકતાનો મેલ દૂર થાય છે ૨૦૮
- જરૂરતમંદ માણસની આગળ આવીને મદદ કરવાનું મહત્ત્વ ૨૦૯
- ગરીબીમાં સ્વમાન સાથે રહેવું ૨૧૦
- હક્કદારોને તેમના હડપ કરેલા હક્કો પાછા આપવાની ભાવના ૨૧૪
- બે પ્રકારના માનવ ચારિત્ર્યોની તુલના ૨૧૭
- લેવડ-દેવડમાં ઉદાર વ્યવહાર કરવાની શીખ ૨૧૮,

- ૨૨૧
- દેવાદારની સાથે નરમ વર્તન દાખવવાની શીખ
૨૧૮
- ભણેલા-ગણેલા માણસની જવાબદારીઓ ૨૧૯
- સાક્ષી આપવાનો ઈનકાર કરવામાં ન આવે ૨૨૦
- વિશ્વસનીય સાક્ષી માટે નૈતિક ચારિત્ર્યને ધ્યાનમાં લેવું ૨૨૦
- અન્યોને મિત્ર અને જાણભેદૂ બનાવવાની મનાઈ ૨૮૨, ૪૧૧
- વ્યાજખોરી અને ખુદાની રાહમાં ખર્ચ કરવાથી બે અલગ પ્રકારના ચારિત્ર્યોનું નિર્માણ થાય છે ૨૮૮
- ભૂલ કર્યા પછી તરત જ પસ્તાવો કરવો અને સુધારી લેવાનું વલણ ૨૮૯, ૩૬૮, ૩૯૫
- હિંમત અને જુસ્સો ઈમાનના અનિવાર્ય ગુણો છે ૨૮૯
- ઈસ્લામી નીતિમતાનો નિર્ણાયક સવાલ ૨૯૨
- અસત્યની સામે મક્કમતા દાખવવાની શીખ ૨૯૩, ૩૧૪, ૩૯૩
- લોભ અને લાલચના નૈતિક બગાડની સમીક્ષા ૨૯૪
- ઉહુદની લડાઈમાં પરાજય નૈતિક કમજોરીનું પરિણામ હતું ૨૯૭
- સત્ય કાજે પ્રાણનું બલિદાન આપવાની ભાવના ૨૯૮, ૩૧૨
- નબી માટે ખરાબ અનુમાન કરવાની મનાઈ ૨૯૯
- અપ્રમાણિકતાનું આખિરતમાં પરિણામ ૨૯૯
- અલ્લાહની પ્રસન્નતા ચાહનારા તથા અલ્લાહના પ્રકોપમાં ઘેરાયેલાં લોકો સમાન હોઈ શકે નહીં ૩૦૦
- સુખીસંપન્ન માણસની કંજૂસાઈ ઘૃણાસ્પદ છે ૩૦૬, ૩૫૨
- ઉશ્કેરણીના જવાબમાં ધૈર્ય અને ખુદાના ખોફ ઉપર કાયમ રહેવું ભારે હિંમતવાળા લોકોનું કામ છે ૩૦૯
- અનાથોના માલમાં ઈમાનદારી દાખવવાની તાકીદ ૩૧૯
- વારસાની વહેંચણી વખતે ઉદાર વલણનું પ્રદર્શન કરવું ૩૨૪, ૩૨૫
- વસિયતમાં હક્ક મારવાની મનાઈ ૩૨૯
- પતિ-પત્નીને ભલી રીતે જીવન જીવવાની તાકીદ ૩૩૪, ૩૩૫
- “પોતાની જાતની હત્યા ન કરો” ના ત્રણ અર્થ ૩૪૫
- અલ્લાહે જો કૃપા કોઈને વધારે આપી હોય તો તેની તમન્ના ન કરો ૩૪૭, ૩૪૮
- આજ્ઞાંકિત પત્નીઓ ઉપર વિના કારણે હાથ ન ઉપાડો ૩૫૦
- પરસ્પર સુધારણા કરી લેવાની શિખામણ ૩૫૦
- મા-બાપ, સગાં-સંબંધી, અનાથો, ગરીબો અને પાડોશી સાથે સદ્વ્યવહાર ૩૫૧
- ઘમંડ અલ્લાહને પસંદ નથી ૩૫૬
- કંજૂસ અને કંજૂસાઈને ફેલાવનાર અલ્લાહને પસંદ નથી ૩૫૨
- ન્યાય અને ઈમાનદારીની તાકીદ ૩૬૨
- મુસલમાનોએ હંમેશા ભલાઈની ભલામણ કરવી જોઈએ ૩૭૭
- એકબીજાને સલામ કરવાની તાકીદ ૩૭૮
- ન્યાયમાં પૂર્વગ્રહની દખલ ન હોવી જોઈએ ૩૮૪
- અણગમતી વાતો માટે ગુમ રીતે સલાહ-મસલત કરવાની મનાઈ ૩૯૫, ૩૯૬
- પોતાના ગુના બીજાના માથે નાખી દેવાની નૈતિક અસર ૩૯૫
- બાતમી લેવી માત્ર સારા હેતુ માટે જ કાયદેસર છે ૩૯૬

- સંકુચિત દિલથી દૂર રહેવાની શીખ ૪૦૨
- અલ્લાહ માટે ન્યાયપૂર્વક સાક્ષી આપવાની શીખ ૪૦૫, ૪૪૯
- ન્યાયના ધ્વજવાહક બનો ૪૦૬
- નિંદા-કુથલી કરવાની મનાઈ ૪૧૩
- બૂરાઈના જવાબમાં ભલાઈ કરવાની અથવા ઓછામાં ઓછું જતું કરવાની શીખ ૪૧૩
- સચ્ચાઈ ઉપર કાયમ રહેનારાં બનો ૪૪૯
- અલ્લાહની હદોનું ઉલ્લંઘન ન કરો ૪૯૯
- અલ્લાહ ઉપર ભરોસો રાખો ૪૫૦
- અદાલતી મુકદમાઓમાં ન્યાય કરવાની શીખ ૪૭૨
- ભલાઈના કામોમાં એકબીજાથી સ્પર્ધા કરો ૪૭૮
- ખોટા ખર્ચાથી બચવાનો ઈશારો ૪૯૯
- દારૂનું હરામ હોવું ૫૦૧
- જુગારનું હરામ હોવું ૫૦૧
- નિરર્થક સવાલો કરવાની મનાઈ ૫૦૭, ૫૦૮
- બીજા લોકોના દેવ-દેવીઓને ખરાબ કહેવાની મનાઈ ૫૭૦
- ખુલ્લાં ગુનાઓથી પણ બચો અને છૂપાં ગુનાઓથી પણ ૫૭૭
- નિર્લજ્જ કામોની નજીક પણ ન ફરકો ૫૯૯
- તોલમાપ પૂરો કરવાની તાકીદ ૬૦૦
- વાત ન્યાયની સાથે કહો ૬૦૦
- “અહદુલ્લાહ” (અલ્લાહની સાથેના વાયદા) પૂરાં કરો ૬૦૦

આદમ અ.સ.:- ૧૭, ૬૩, ૬૪

- જન્મતમાં તેમની પરીક્ષા અને તેનો હેતુ ૬૬
- જન્મતમાંથી નીકળવું ૬૭
- તેમની તૌબા ૬૭
- તૌબા કબૂલ થવા છતાં જન્મતમાંથી શા માટે કાઢવામાં આવ્યાં ૬૮

- જન્મતમાંથી વિદાય કરતી વખતે અલ્લાહતઆલાની સૂચનાઓ ૬૮
  - આપની સાથે હઝરત ઈસા અ.સ.ની સરખામણીનું કારણ ૨૫૯
  - આપના બે પુત્રોનો કિસ્સો ૪૬૧, ૪૬૨, ૪૬૩
- ઉર:-**

- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.નું વતન ૫૫૪
  - તેની વસતિની વર્ગ આધારિત વહેંચણી ૫૫૪
  - તેની શિક્ષ્યુક્ત વિચારસરણી ૫૫૪, ૫૫૫
  - ઈબ્રાહીમી કાળનું રાજવી કુટુંબ ૫૫૫
- ઈર્તિદાદ (ઈસ્લામનો ત્યાગ):-**
- દુનિયા અને આખિરતમાં બધા જ કર્મોનો નાશ કરનાર ગુનો ૧૬૬
  - યહૂદીઓ દ્વારા ઈમાન લાવ્યા પછી કુફ્ર કરવું અને તેનો વબાલ ૨૭૧
  - ઈમાનની નિયામત પામ્યા પછી અપકાર નું પરિણામ ૨૭૮
  - કુફ્ર અને ઈમાનને ખેલ બનાવી લેવાં ૪૦૭
- દાંપત્ય જીવન:-**

- માનવ સંસ્કૃતિમાં દાંપત્ય જીવનનું મહત્વ ૯૯
- દાંપત્ય સંબંધની હેસિયત ૧૪૫, ૧૬૯
- દાંપત્ય જીવનના નિયમો ૧૬૯, ૧૭૦
- મહેરના મામલામાં પતિ-પત્નીને ઉદાર વલણ દાખવવાની શીખ ૧૮૧
- પત્નીઓના ભરણપોષણ માટે વસિયત કરવાનો હુકમ ૧૮૩
- પત્નીઓની સંખ્યા વધુ હોય ત્યારે તેમની વચ્ચે ન્યાય જાળવવાનો હુકમ ૩૨૦, ૪૦૨
- પત્નીઓની સંખ્યા ઉપર મર્યાદા ૩૨૨
- પત્ની દ્વારા મહેર માફ કરી દેવી ૩૨૨
- દાંપત્ય જીવનને ધીરજપૂર્વક નિભાવવો ૩૨૪

- મહેરનો હક્ક હડપ કરવા માટે પત્નીઓને સતાવવામાં ન આવે ૩૩૪
- છૂટાછેડા તદ્દન છેવટનો રસ્તો છે ૩૩૪
- ઈસ્લામી સમાજમાં પુરૂષ કુટુંબનો સ્તંભ ૩૪૯
- સ્ત્રીનું નાફરમાન હોવું ૩૪૯
- ઉત્તમ પત્નીના ગુણો ૩૪૯
- પતિના આજ્ઞાપાલનની હદ ૩૪૯
- પુરૂષ ઉપર પત્નીના ભરણપોષણની જવાબદારી ૩૪૯
- પતિ-પત્નીના સંબંધોની સુધારણા માટે મધ્યસ્થીનો રસ્તો અપનાવવો ૩૫૦
- પત્ની દ્વારા નાફરમાની ના સમયે ઠપકો આપવાની અંતિમ હદ ૩૫૦
- દંપતિ માટે અલગ થવા કરતાં સમાધાન બહેતર છે ૪૦૨
- પત્નીઓ વચ્ચે ન્યાય જાળવવાની હદ ૪૦૨
- પતિ-પત્ની એકબીજાની સાથે અનુદાર વર્તન ન દાખવે ૪૦૨
- પત્નીઓને અદ્ધર લટકતી રાખવાની મનાઈ-૪૦૩ (વધુમાં જુઓ : ઈલા, ખુલા, રઝાઅત, તલાક, ઈદત, મહર અને નિકાહ)

અઝલામ (જુઓ જુગાર):-

અજમાયશ:-

- કિબ્લાના ફેરફારમાં અજમાયશ ૧૨૦
- સત્યના માર્ગમાં અજમાયશ અનિવાર્ય છે ૧૨૬, ૧૬૩, ૩૦૮, ૫૭૪
- માનવીનું દુનિયાનું જીવન સદંતર અજમાયશ છે ૧૬૦, ૧૬૧, ૬૦૭
- અજમાયશ માટે ગેબનું આવરણ કાયમ રહેવાનું મહત્વ ૧૬૦, ૧૬૧, ૫૨૫, ૫૨૬
- દુનિયાની આર્કષક વસ્તુઓનું અજમાયશનું સાધન

હોવું ૨૩૮

- નિખાલસ સત્ય તરફ બોલાવનારાઓને અલગ તારવવા માટેનું સાધન ૨૮૦
- દિલોમાં રહેલી ખરાબીને જુદી તારવવા માટે જરૂરી છે ૨૮૭
- ઉહુદનો પરાજય મુસલમાનો અને મુનાફિકોને અલગ તારવવાનું સાધન બન્યું ૩૦૧
- અજમાયશના તબક્કાઓમાં ધૈર્ય અને સંયમ આવશ્યક છે ૩૦૯
- શરીઅતોના ભેદભાવમાં માણસની પરીક્ષા ૪૭૮
- સત્ય અને અસત્યના ઘર્ષણમાં અજમાયશ ૫૩૬
- દુનિયાની આફતના આગમન પહેલાં ખુદા તરફથી સમૃદ્ધિ દ્વારા અજમાયશ થવી ૫૪૦
- ગરીબો દ્વારા ઈમાન લાવવામાં પહેલ કરવી મોટાં લોકો માટે અજમાયશ બનાવી દેવામાં આવી ૫૪૪
- કુર્આન તેના શ્રોતાઓ માટે અજમાયશ બની ગયો ૫૬૯
- માનવીના અજમાયશનો આધાર તેની સ્વતંત્રતા અને અધિકાર ઉપર છે ૫૭૦
- અજમાયશની હાલત પૂરી થઈ ગયા પછી ઈમાન લાવવું નિરર્થક છે ૬૦૪

ઈસ્લામ:-

- તેની સમજૂતી ૧૭, ૧૧૩, ૨૭૦, ૩૭૪, ૪૦૦, ૫૫૧
- મૂળ ધર્મ ઈસ્લામ હતો અને બીજા ધર્મો તેના વિકૃત થવાથી બન્યાં ૧૭, ૧૮
- ઈસ્લામી સભ્યતના નિયમો ૪૩
- ઈસ્લામ સ્વીકારના શરૂઆતના દેખીતા ચિહ્નો ૧૩૪
- તેની ઈબાદતોના સમયની વ્યવસ્થાની સાદાઈ ૧૪૫
- સર્વાંગી રીતે તેની હેઠળ આવી જવાનો તકાદો

- ૧૫૯, ૧૬૦
- તેનું આર્થિક દ્રષ્ટિબિંદુ ૨૦૨, ૨૦૩
  - ઈસ્લામી માન્યતાઓ અને ઈસ્લામી કાર્યશૈલીનો ટૂંકસાર ૪૨૪
  - તેના સાચા હોવાની દલીલો ૨૩૩, ૨૪૦, ૨૭૦
  - અલ્લાહને ત્યાં દીન માત્ર ઈસ્લામ છે ૨૩૯, ૪૪૩
  - તમામ નબીઓનો દીન ઈસ્લામ હતો ૨૪૦
  - તેના ત્રણ મૂળભૂત બિંદુ ૨૫૪
  - એ જ એક સત્યદીન છે ૨૭૦
  - ઈસ્લામ સિવાય અન્ય બીજો કોઈ વર્તન અલ્લાહને ત્યાં સ્વીકારાશે નહીં ૨૭૦
  - વિરોધીઓના વાંધા અને તેમનાં જવાબો ૨૭૩, ૨૭૪
  - ઈસ્લામી કાનૂન મનુષ્યની ભલાઈ માટે છે ૩૪૬
  - માન્યતા અને પંથથી આગળ વધીને તેનું રાજ્ય બની જવું ૪૩૫
  - ઈસ્લામનો સ્વીકાર કરવાનો અર્થ ૪૪૪
  - ઈસ્લામી કાનૂનના હુકમો તકલીફ ઊભી કરનારા નથી ૪૪૮
  - તેની સરખામણીમાં જહાલત શબ્દનો રૂઢિપ્રયોગ ૪૭૯
  - ઈસ્લામની ભાવિની સફળતાઓ વિષે પેશગી ઈશારો ૫૨૪
  - અલ્લાહ જેને માર્ગ દેખાડવા માગે છે તેની છાતી ઈસ્લામ માટે ખોલી દે છે ૫૭૯
  - તમામ ખુદાઈ શરીઅતોમાં કઈ સૈદ્ધાંતિક બંધનો મૂકવામાં આવ્યું છે ? ૫૯૭, ૫૯૮, ૫૯૯
  - ઈસ્લામ ધર્મ વક્રતાથી મુક્ત છે ૬૦૫
  - આ ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની રીત છે ૬૦૫
- ઈસ્લામી રાજ્ય:-**
- તેના બંધારણની સૌથી પહેલી કલમ અને તેની વિગતો ૩૬૩, ૩૬૪
  - સત્તા ધરાવતા લોકો ૩૬૪, ૩૬૫, ૩૭૬

- ઈસ્લામી રાજ્ય અને નમાઝની સ્થાપના ૩૬૪, ૩૬૫
  - તેના માટે અંતિમ સનંદ ૩૬૫
  - રાજ્ય અને પ્રજા વચ્ચેના ઝગડાનો ઉકેલ ૩૬૫
  - અમીરે જ અમીરેસલાત પણ હોવું જોઈએ ૩૯૧
  - મદીનાના ઈસ્લામી રાજ્યનો વિસ્તાર હિ.સ.૬ અને ૭ માં ૪૩૫
  - ઈસ્લામી રાજ્યવ્યવસ્થા સામે વિદ્રોહની સજા ૪૬૫
  - દારૂબંધી ઈસ્લામી રાજ્યના કર્તવ્યમાંથી છે ૫૦૨
- ઈસ્લામની સંગઠન વ્યવસ્થા:-**
- અમીરના ગુણો ૨૮૮
  - શૂરાનું: મહત્વ ૨૮૮
  - શિસ્ત અને આજ્ઞાપાલન વ્યવસ્થા ૩૬૩, ૩૬૪
  - અફવાઓ ફેલાવવાનું દૂષણ ૩૭૬
- આકાશ (આસ્માન):-**
- સાત આકાશોનો અર્થ ૬૧
- અશુરેહુરુમ (હરામ મહિનાઓ):-**
- એમની હકીકત ૧૫૨
  - આ હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ના સમયથી નિશ્ચિત થયેલાં છે ૧૫૨
  - નખ્લાની ઘટના ૧૬૪, ૧૬૫
  - અશુરેહુરુમમાં લડાઈ ૧૬૪, ૧૬૫
  - અશુરેહુરુમનો આદર કરવામાં આવે ૪૩૮
- અસ્હાબુસસબ્ત (સબ્તવાળા):-**
- તેમને વાંદરા બનાવી દેવાનો કિસ્સો ૮૩
  - તેમને વાંદરા બનાવી દેવાનો અર્થ ૮૪
- અસ્હાબેસુફફહ:- ૨૧૦**
- ઈસ્તિબાગ:- ૧૧૬**
- લાયારીની સ્થિતિ:-**
- આવી સ્થિતિમાં હરામ વસ્તુ ખાવાની છૂટ અને તેની શરતો ૧૩૫, ૪૪૪, ૫૭૬, ૫૯૨
- એ'તિકાફ:-**

- પત્નીઓ સાથે સહવાસની મનાઈ ૧૪૬, ૧૪૭

ઈકામતે દીન (દીનની સ્થાપના) :-

- અલ્લાહની મદદ કરવાનો અર્થ ૨૫૬

- નેક કાર્યોની આજ્ઞા આપવી અને બૂરાં કામોથી રોકવું સફળતાનું કારણ છે ૨૭૮

- મુસલમાનો ઉપર નેક કાર્યોની આજ્ઞા આપવી અને બૂરાં કામોથી રોકવાની જવાબદારી-શ્રેષ્ઠ ઉમ્મતની હેસિયતથી ૨૭૯

- ઈમાનનો તકાદો ૨૮૧

- ગ્રંથવાળા ઉપર તૌરાત અને ઈજીલને સ્થાપવાની જવાબદારી ૪૮૬

- “અલૈકુમઅનફુસુકુમ” નો આશય નેક કાર્યોની આજ્ઞા આપવી અને બૂરાં કામોથી રોકવાની જવાબદારીને નકર કરવાનો નથી ૫૧૦

- દીનની સ્થાપના માટે અવરોધો અનિવાર્ય છે ૫૭૪

નમાઝની સ્થાપના (ઈકામતે સલાત),

(જુઓ નમાઝ):-

ઈલ્યાસ અ.સ.:-

- તેમનો અત્યાચારપૂર્વક દેશનિકાલ કરવા ૮૧

ઈમામત (નેતૃત્વ) :-

- આ ઈબ્રાહીમ અ.સ.ના વંશનો વારસો નથી બલ્કે

સાચા આજ્ઞાપાલનનું ફળ છે ૧૦૯

- ઈમામતના હોદ્દા ઉપરથી બનીઈસ્માઈલની

હકાલપટ્ટી ૧૦૯

- ઈમામતમાં ફેરફાર અને કિબ્લાની તબદીલી ૧૦૯

- ઈમામત જુલમીઓને મળી શકતી નથી ૧૧૦

- નેક ઈમામત અને દુનિયાની રોજીના હક્ક વચ્ચે

ફરક છે ૧૧૧

- મક્કાના કુરૈશીઓને પણ બનીઈસ્માઈલની જેમ

ઈમામતના હક્કમાંથી બાકાત રાખી દેવામાં આવ્યાં

૧૧૧

- મુહમ્મદ સ.અ.વ.ની ઉમ્મતની ઈમામતની ઘોષણા ૧૧૯, ૨૭૯

- આના માટે ‘નેઅમત’ શબ્દનો પ્રયોગ ૧૨૫

- મુસલમાનોને આ હોદ્દો આપતી વખતે જે આરંભિક સૂચનાઓ આપવામાં આવી ૧૨૫, ૧૨૬

- આના માટે “મુલ્કેઅઝીમ” શબ્દનો ઉપયોગ ૩૬૧

ઈમ્તિહાન(કસોટી) (જુઓ: અજમાયશ):-

ઉમ્મતેવસત (મધ્યસ્થ કોમ) :-

- દુનિયાની કોમોના પ્રમુખપદનો હોદ્દો ૧૧૯

- ઉમ્મતેવસતના ગુણો ૧૧૯

- આ પદના તકાદાઓ પૂરા કરવાનું મહત્વ ૧૭૭

અમ્મિલમારૂફ વ નહ્ય અનિલમુન્કર (જુઓ

“ઈકામતે દીન”-દીનની સ્થાપના):-

અંબિયા (નબીઓ):-

- તેમની ઉમ્મતોનો બગાડ ૧૯, ૨૮૭

- તેમનો વિરોધ કુફ્ર છે ૯૭

- મુહમ્મદ સ.અ.વ.ની રીત એ જ છે જે અગાઉના

નબીઓની હતી ૧૦૯, ૨૨૮

- ઈસ્લામ તમામ નબીઓનો દીન હતો ૧૧૩, ૧૬૩,

૨૨૮, ૨૪૦, ૨૭૦, ૪૭૩

- બધા નબીઓ ઉપર ઈમાન હોવું જરૂરી છે ૧૧૫,

૧૧૬, ૨૨૩, ૨૭૦

- તેમની વચ્ચે ભેદભાવ ન રાખવાનો અર્થ ૧૧૬

- ઈબ્રાહીમ અ.સ., ઈસ્માઈલ અ.સ., ઈદ્રિહાક

અ.સ., યાકૂબ અ.સ. અને યાકૂબ અ.સ.ની સંતાન

યહૂદી અને ખ્રિસ્તી ન હતી ૧૧૭

- તેમની પયગમ્બરીનો હેતુ ૧૬૨, ૪૨૫

- સત્યનો સંદેશ ફેલાવવા માટે તેમની જહેમત ૧૬૩

- તેમના દરજ્જા ૧૯૨

- તેમને ઈમાન બિશ્શાહાદહથી નવાજવામાં આવે છે ૨૦૨

- તેમનું કાર્ય અને તેમની હેસિયત ૨૦૯

- ખુદાઈ આદેશો ઉપર તેમનું ઈમાન લાવવું ૨૨૩

- તેમની જવાબદારી ૨૪૧
- અલ્લાહના આજ્ઞાપાલનની સાથે તેમનું આજ્ઞાપાલન કરવાનો તકાદો ૨૪૫
- આદમ અ.સ., નૂહ અ.સ., ઈબ્રાહીમની ઔલાદ અને ઈમરાનની ઔલાદને પયગમ્બરી માટે પસંદ કરવી અને તેમને તમામ દુનિયા ઉપર પસંદગી આપવી ૨૪૬
- આ તમામ એક જ શ્રુંખલાના લોકો હતાં ૨૪૬
- આ તમામના સંદેશના ત્રણ મુદ્દા ૨૫૪
- તેઓ ખુદાની બંદગીના બદલે પોતાની બંદગી તરફ બોલાવી શકે નહીં ૨૬૭
- તેમની સાથે શિર્કનું શિક્ષણ જોડી શકાય નહીં ૨૬૮
- એ વાયદો જે તેમની પાસેથી લેવામાં આવ્યો ૨૬૮, ૨૬૯
- કોઈ નબી અપ્રમાણિક હોઈ શકે નહીં ૨૮૯
- અનેક નબીઓને જૂઠા કહેવામાં આવતા રહ્યાં ૩૦૮, ૫૩૪
- આ બધાએ એક જ કાનૂન રજૂ કર્યો ૪૪૩
- તેઓ આખિરતમાં તેમની કોમો માટે સાક્ષી આપશે ૩૫૩, ૫૧૨
- તેમની નાફરમાનીનું આખિરતમાં અંજામ ૩૫૩, ૫૨૬
- પયગમ્બરના આજ્ઞાપાલનનું કાયદાકીય અને શરઈ મહત્વ ૩૬૩
- આ તમામ ખુદાના હુકમથી “મુતાઅ” (જેનું આજ્ઞાપાલન કરવામાં આવે) બનીને આવ્યાં છે ૩૬૮
- નબીઓ, સિદીકો, શહીદો અને નેક લોકો વચ્ચે પરસ્પર મિત્રતા ૩૭૦
- તેમની વચ્ચે ભેદભાવ કરવો કુફ છે ૪૧૪
- કુર્આનમાં બધા જ નબીઓનો ઉલ્લેખ નથી ૪૨૫

- તેમનું ઉઠવું લોકો માટે દલીલ પૂરી કરવા માટે છે ૪૨૬, ૫૮૨
- “સવાઅસ્સબીલ” (સીધો માર્ગ) સ્પષ્ટ કરવા માટે આવ્યાં ૪૫૩
- આ તમામ એકબીજાને રદ કરનારાં નથી બલ્કે એકબીજાનું સમર્થન કરનારા હતાં ૪૭૫
- અનેક નબીઓની મજાક ઉડાવવામાં આવી છે ૫૨૬
- તેમના દ્વારા પીડા બદલ ધીરજ રાખવી ૫૩૪
- તેમના આગમન વખતે મુસીબતો ઉતરવા પાછળનું ડહાપણ ૫૪૦
- સદાચારી લોકો માટે તેમનું ખુશખબર આપનાર (બશીર) અને દુરાચારીઓ માટે ડરાવનાર (નઝીર) હોવું ૫૪૧
- તેમની રીતથી દૂર થઈને ચાલવું ગુમરાહી છે ૫૫૩
- બધા જ નબીઓ સદાચારી હતાં ૫૬૧
- અલ્લાહે તેમને દુનિયા ઉપર શ્રેષ્ઠતા આપી ૫૬૧
- તેઓ શિર્કથી મુક્ત હતાં ૫૬૧
- તેમને ગ્રંથ, સમજદારી અને પયગમ્બરીના ત્રણ વરદાન મળ્યા હતાં ૫૬૧
- તેમની ઉપર વહી આવવા માટેની ચાર દલીલો ૫૬૪
- તેમના સંદેશ સામે જિન્નાતો અને મનુષ્યોમાં રહેલાં શૈતાનોની દુશ્મનાવટ ૫૭૨, ૫૭૩
- તેઓ એ જ કોમમાંથી ઉઠાવવામાં આવે છે જેમાં તેઓ સંદેશ પહોંચાડે છે ૫૮૧

ઈજલ:-

- ખુદા તરફથી માર્ગદર્શન આપનાર ગ્રંથ ૨૩૧
  - માર્ગદર્શન અને પ્રકાશનું સ્રોત હતું ૪૭૫
  - શેષ બચેલી તૌરાતનું સમર્થન કરનાર ગ્રંથ ૪૭૫
  - કુર્આન કઈ ઈજલનું સમર્થન કરે છે ૨૩૨
- ઈન્સાન (મનુષ્ય) :-** ૬૩, ૬૯
- સૃષ્ટિમાં તેની હેસિયત ૧૭, ૬૨, ૧૮૨, ૧૮૩

- અલ્લાહ સાથેના તેના સંબંધની હેસિયત ૧૭
- તેના દુનિયાના જીવનની હકીકત ૧૭, ૧૬૦, ૨૦૮, ૨૮૨, ૩૦૮, ૫૩૩
- દુનિયામાં તેના માટે સાચું વલણ શું છે? ૧૭
- તેના સાચા વલણનું પરિણામ ૧૭
- તેના ખોટા વલણનું પરિણામ ૧૭
- ધરતી ઉપર તેના જીવનનો આરંભ અજ્ઞાનના અંધારામાં નહીં બલ્કે જ્ઞાનના પ્રકાશમાં થયો ૧૭, ૬૮, ૧૬૨
- તેનો મૂળ ધર્મ ઈસ્લામ હતો ૧૭
- ઈસ્લામથી હટીને બીજા ધર્મોમાં તેના ભટકી જવાના કારણો ૧૭
- તેનો બગાડ કેવી રીતે શરૂ થયો ૧૮
- તેનું મૂળ ૬૨, ૩૧૮
- તેની ખિલાફત માટે ફરિશ્તાઓના વાંધાની હકીકત ૬૨, ૬૪
- તેને કયા પ્રકારનું જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે ૬૪
- મનુષ્યની ખિલાફતની હકીકત ૬૪
- તે સદાકાળ ગુનેગાર હોવાનો ખોટો ખ્યાલ ૬૮
- તેના મોક્ષ અને વિનાશનો આધાર કઈ વસ્તુ ઉપર છે ૬૮, ૧૬૦
- તેના મોક્ષનો આધાર કઈ વસ્તુ ઉપર છે ૮૨, ૧૧૮
- ઘણી વખત માનવીનું જ્ઞાન લાંબાગાળાના પરિણામોને જોઈ શકતું ન હોવાથી આદેશોની પાછળ રહેલા હકીકતને સમજી શકતો નથી ૧૬૪
- ખુદાની સામે તેની જવાબદારી તેની શક્તિના પ્રમાણમાં છે ૨૨૪
- માનવ સમાનતાનો ઈસ્લામી ખ્યાલ ૩૧૩
- શરીરતના કાનૂનમાં માનવીની કમજોરીઓનું ધ્યાન રાખવામાં આવ્યું છે ૩૪૪
- તેના સામાજિક જીવનમાં પ્રાકૃતિક અસમાનતાઓ ૩૪૭, ૩૪૮
- તેની સમસ્યાઓ ગૂંચવણભરી છે ૪૫૨
- તેની નબળાઈઓ ૪૫૨
- માનવ ઇતિહાસમાં સંતુલનનો અભાવ ૪૫૨
- તેની પ્રકૃતિ સીધો માર્ગ ઇચ્છે છે ૪૫૩
- તેના ઇતિહાસ વિષે “સંઘર્ષની પ્રક્રિયા” (Dialectical Process)ની ખોટી વિચારધારા ૪૫૩, ૪૫૪
- માનવ ઇતિહાસમાં હત્યાની પહેલી ઘટના ૪૬૨
- તેના બાકી રહેવા અને શાંતિ માટે જીવના આદરનું મહત્વ ૪૬૪
- તેના જીવનમાં સત્ય અને અસત્ય વચ્ચે સંઘર્ષ ૪૬૬
- માનવ સમુદાયો અને સમાજોના બગાડની રીત ૪૮૬
- તેના માટે સાચા મૂલ્યનું ધોરણ ૫૦૬
- તેનું શરીર ધરતીના તત્ત્વોમાંથી બનેલું છે ૫૨૩
- સત્યને ઠુકરાવીને માનવી પોતાના જ વિનાશની સામગ્રી તૈયાર કરે છે ૫૩૨
- તેનું અસલ ઠેકાણું આખિરતની દુનિયામાં છે ૫૩૩, ૫૩૪
- તેના માટે કુદરતના માર્ગદર્શન અને અજ્ઞાનતાની વ્યવસ્થા ૫૩૬
- તેના મુખ્ય બે પ્રકાર ૫૩૮
- તેના મનની અંદર રહેલી તૌહીદની ગવાહી ૫૩૯
- સમગ્ર માનવજાતિ એક જ વ્યક્તિમાંથી જન્મી છે ૫૬૬
- તેની રચના અને વંશવૃદ્ધિમાં હકીકતના પાઠ ૫૬૭
- સ્વતંત્રતા અને અધિકારમાં તેની અજમાયશ છે ૫૭૦
- જ્ઞાનથી દૂર જઈને કલ્પનાઓમાં તેનું પડી જવું ૫૭૫, ૫૭૬, ૫૭૭

- શૈતાનોના હાથમાં તેનું રમવું ૫૮૦
- ખુદાના આજ્ઞાપાલનમાં તેનો પોતાનો ફાયદો છે
- અને તેની નાફરમાનીમાં તેનું પોતાનું નુકસાન છે ૫૮૨
- તેના માટે માર્ગદર્શન સામગ્રી પૂરી પાડવી તે
- અલ્લાહની મહેરબાની છે ૫૮૨
- અલ્લાહને ત્યાં મનુષ્યોના અલગ અલગ દરજજા
- તેમના કર્મ પ્રમાણે છે ૫૮૨
- ખુદાએ ફરિશ્તાઓની જેમ માનવીને જન્મજાત
- સીધા રસ્તે ચાલનાર બનાવ્યો નથી ૫૮૬
- પોતાના ખુદાની સાથે તેનો પ્રાકૃતિક વાયદો ૬૦૦
- તેની ઉપર પ્રાકૃતિક રીતે ખુદાના હક્કો લાગુ થાય
- છે ૬૦૦
- તેના માટે ખુદાઈ માર્ગદર્શનનું મહત્વ ૬૦૧
- માનવજાતિનું ઝગડતાં જૂથોમાં વહેંચાઈ જવું ૬૦૪
- તેના દુનિયાના જીવન વિષે ત્રણ મહત્વની હકીકતો
- ૬૦૬

ઈન્આમે ઈલાહી (ખુદાના ઈનામો):-

- સાચા અને દેખાતા ઈનામો વચ્ચે ભેદ ૪૫
- અલ્લાહની નિયામતોને દુભાગ્યમાં બદલવાની સજા
- ૧૬૧
- નબીઓ, સિદ્દીકો, શહીદો અને સદાચારીઓ
- ઈનામ પામેલાં છે ૩૭૦
- તે ખુદા અને પયગમ્બરના આજ્ઞાપાલનની શરતે છે
- ૩૭૦
- નિયામત પૂર્ણ કરવાનો અર્થ ૪૪૮
- બનીઈસ્રાઈલ ઉપર ઉતારવામાં આવેલા અલ્લાહના
- ઈનામો ૪૫૮

ઈન્ફાક ફી સબીલિલ્લાહ

(અલ્લાહના માર્ગમાં ખર્ચ):-

- દીનની વ્યવસ્થા ઉપર ખર્ચનું મહત્વ ૫૦
- અલ્લાહના માર્ગમાં ખર્ચ કરવાની રીતો ૧૩૭

- તેનાથી દૂર રહેવું સામાજિક વિનાશનું કારણ બને છે
- ૧૫૩
- શું ખર્ચ કરવું જોઈએ અને કયા સદર માટે ખર્ચ કરવું
- જોઈએ ૧૬૪
- બચતોના ખર્ચવાનો હુકમ ૧૬૭
- અલ્લાહને ઉમદા કરજ એટલે કે કર્ઝેહસન
- આપવાનો અર્થ ૧૮૫, ૪૫૧
- અલ્લાહના માર્ગમાં ખર્ચેલા માલનું વૃદ્ધિ પામવું
- ૧૮૫, ૨૦૨, ૨૦૫
- આ આખિરતમાં મોક્ષનું સાધન બનશે ૧૮૩
- તેના માટે વિશાળ ક્ષેત્ર ૨૦૩
- ખર્ચ “મત્ર અને અઝા” એટલે કે એહસાન અને
- તકલીફથી મુક્ત હોવું જોઈએ ૨૦૩
- દેખાડા માટેના ખર્ચનું પરિણામ ૨૦૪, ૨૦૬, ૩૫૨
- સારા માલની માગણી ૨૦૬
- જાહેરમાં પણ ખર્ચ કરવામાં આવે અને છૂપી રીતે
- પણ ૨૦૮, ૨૧૦
- બૂરાઈઓને દૂર કરવાનું સાધન ૨૦૮
- આમાં માનવીનો પોતાનો લાભ છે ૨૦૮
- બિનમુસ્લિમોની મદદ કરવી ૨૦૮
- નાણાંકીય સહાયના સૌથી વધારે હક્કદાર કયા
- લોકો છે ૨૧૦
- તેના નૈતિક, આધ્યાત્મિક, આર્થિક અને સાંસ્કૃતિક
- લાભો ૨૧૪, ૨૧૬
- વ્યાજના નૈતિક, આધ્યાત્મિક, આર્થિક અને
- સાંસ્કૃતિક પરિણામોની સાથે તેની તુલના ૨૧૪, ૨૧૬
- સદાચારના દરવાજાની ચાવી ૨૭૨
- સૌથી વધુ પ્રિય માલ ખર્ચ કરવો જોઈએ ૨૭૨
- કંજૂસાઈનું આખિરતમાં પરિણામ ૩૦૬
- વિરોધીઓના અત્યાચારોથી ઉશ્કેરાઈને ગેરવ્યાજબી
- અતિરેક ન કરો ૪૪૦

- સદકો કફફારાના રૂપમાં ૪૭૪,૫૦૦

ઉલુલઅમ્ર (સત્તાધારીઓ):-

- તેમનું આજ્ઞાપાલન ફરજિયાત છે ૩૬૪

- આ શબ્દનો સાચો અર્થ ૩૬૪

- તેમનું આજ્ઞાપાલન શરતી છે ૩૬૪

- તેમના વિષે નબી સ.અ.વ.ની હદીસોમાં

સ્પષ્ટતાઓ ૩૬૪, ૩૬૫

- વિદ્વાનો અને આગેવાનોની જવાબદારીઓ ૪૮૪

જહાલતકાળની અંધશ્રદ્ધાઓ :-

- ચંદ્રની ચાલ ઉપરથી શુકન લેવાં ૧૪૮

- હજજમાંથી પાછા ફરતી વખતે ઘરોમાં દાખલ

થવાની અતાર્કિક રીત ૧૪૮, ૧૪૯

- એક જ પ્રવાસમાં હજજ અને ઉમરહ કરવાને ગુનો

માનવામાં આવતો હતો ૧૫૫

- હજજના સફરમાં રોજી-રોટીની કમાણીની મનાઈ

તથા તેને સાંસારિક કૃત્ય માનવું ૧૫૬

- હજજ પૂરી થયા પછી મુશ્રિકો દ્વારા ભરસભામાં

પોતપોતાના વડવાઓની સિદ્ધિઓના ગુણગાન

ગાવાં ૧૫૭

- માસિક ધર્મ વિષે ખોટી માન્યતાઓ ૩૪૫

- “માની લીધેલા સંબંધો” માટે વારસામાં ભાગ ૩૪૮

- ટોટકાં-ટોણાં, જ્યોતિષવિદ્યા અને શુકન લેવાનો

રિવાજ ૩૫૯, ૪૪૨

- શિર્કયુક્ત માન્યતાઓ હેઠળ પશુઓના કાન ચીરીને

તેમને દેવતાઓના નામે છોડી દેવાં ૩૯૮

- બહીરહ, સાઈબહ, વસીલા અને હામ ૫૦૯

- ફરિશ્તાઓને ખુદાની દીકરીઓ ઠરાવવાં ૫૬૮

- શિર્કયુક્ત માન્યતાઓ અને અલ્લાહ સિવાયની

હસ્તીઓ માટે ભેટ ધરવાની વિધિઓ ૫૮૪, ૫૮૫,

૫૮૯

- સંતાનની હત્યા ૫૮૫, ૫૮૬, ૫૮૮

- જહાલત કાળની અંધશ્રદ્ધાઓનું સાચું મૂળ ૫૮૫

- હરામ અને હલાલની શિર્કયુક્ત અંધશ્રદ્ધાઓ ૫૮૮

- આરબોની શિર્કયુક્ત અંધશ્રદ્ધાઓનું વિશ્લેષણ

કરવા માટે કુર્આનનો એક મહત્વનો સવાલ

૫૮૦, ૫૮૧

એહલેકિતાબ (ગ્રંથવાળાં):-

- તેમની ખોટી માન્યતા કે મોક્ષ તેમનો જ ઈજારો છે

૧૦૩

- તેમની ગેરસમજો ૧૦૪

- તેમના બગડેલ જૂથનું વલણ ૧૦૬

- તેમના સદાચારી લોકોનું વલણ ૧૦૭, ૨૮૦, ૩૧૩

- તેમના વિદ્વાનો દ્વારા સત્ય છુપાવવું ૧૧૮, ૧૨૩

- તેમના વિદ્વાનોમાં પંથવાદ અથવા જૂથવાદ ૧૧૮

- ઈરાદાપૂર્વક સત્યનો વિરોધ કરવો ૧૨૨

- તેમના કરતૂતો ૨૪૧

- તેમના વિદ્વાનોની હાલત ૨૪૨, ૩૫૬, ૪૮૪

- તેમના ધાર્મિક અને નૈતિક અપરાધો ૨૪૨

- તેમને સંદેશ કઈ વસ્તુનો આપવામાં આવતો હતો

૨૪૨, ૩૫૮

- આખિરત વિષેની તેમની માન્યતામાંનું ખરાબી

હતી ૨૪૨

- ખોટી ચર્ચાઓ માટે તેમની પકડ ૨૬૨

- અલ્લાહની આયતોનો તેમના દ્વારા ઈનકાર ૨૬૩

- ઈસ્લામના સંદેશની સામે તેમના ષડ્ડયંત્રો ૨૬૪

- મુસલમાનોને તેમની પાસેથી પીડાજનક વાતો

સાંભળવી પડશે ૩૦૯

- તેમના દ્વારા અલ્લાહના ગ્રંથની અવગણના અને

તેને વેચવું ૩૦૯, ૩૧૦

- તેમની ગૌરવ લેવાની વાતો ૩૧૦

- એ લોકોમાંથી કુર્આન ઉપર ઈમાન લાવનારાઓ

માટે બમણું વળતર ૩૨૪

- પવિત્રતા અને સંયમ માટેનો તેમનો ખોટો દાવો ૩૫૮
- જ્યોતિષવિદ્યા અને મંત્ર-તંત્રમાં તેમના દ્વારા રસ લેવો ૩૫૮
- નબી સ.અ.વ. સમક્ષ તેમની હાસ્યાસ્પદ માગણી ૪૧૫
- ખુલ્લી નિશાનીઓ જોયા પછી તેમનું શિક્ષક કરવું ૪૧૫
- ધર્મમાં તેમની અતિશયોક્તિ ૪૨૭, ૪૮૧
- મુસલમાનો માટે ગ્રંથવાળાઓના ઝબેહ કરેલા જનાવરનું હલાલ હોવું ૪૪૬
- મુસલમાનો માટે ગ્રંથવાળાની સ્ત્રીઓ સાથે લગ્નની પરવાનગી ૪૪૬
- મુહમ્મદ સ.અ.વ.ના આગમન દ્વારા તેમની ઉપર દલીલ પૂર્ણ કરવી ૪૫૮
- તેમના દ્વારા અજાનની મજાક ઉડાવવી ૪૮૩
- તૌરાત અને ઈજલને કાયમ કરવાની તેમની જવાબદારી ૪૮૬
- તેમની બહુમતીનું દુરાચારી હોવું ૪૮૭
- તૌરાત અને ઈજલને કાયમ કર્યા વિના અલ્લાહને ત્યાં તેમની ધાર્મિકતાનો દાવો નિરર્થક છે ૪૮૭
- કુર્આનનો દાવો કે ગ્રંથવાળા તૌહીદની સચ્ચાઈને સારી રીતે ઓળખી લે છે ૫૨૮
- ધાર્મિક માર્ગદર્શન મેળવવા માટે આરબોનું તેમની પાસે જવું ૫૬૨
- કુર્આનનો દાવો કે કુર્આન અલ્લાહ તરફથી છે તેને ગ્રંથવાળાં સારી રીતે જાણે છે ૫૭૫

ઐયામે તશરીક (જુઓ હજજ):-

આયત- આયતો:- (નિશાની-નિશાનીઓ)

- આયત શબ્દનો અર્થ ૬૮
- ગ્રંથની આયતોના બે પ્રકાર ૨૩૪, ૨૩૫
- ખુદાઈ આયતોનો શબ્દ કયા કયા અર્થમાં

- વાપરવામાં આવે છે ૬૮, ૫૩૦, ૬૦૩
- બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરનારા લોકો માટે ચારેય બાજુ આયતો (નિશાનીઓ) ફેલાયેલી છે ૧૩૦, ૩૧૧, ૫૩૭, ૫૩૮
- અલ્લાહની આયતોના ઈનકારનું પરિણામ સજા છે ૨૩૩, ૨૩૬, ૩૬૧, ૪૮૮, ૫૪૧, ૫૬૫
- અલ્લાહની આયતો સફળતા સુધી પહોંચાડતા સીધા માર્ગને સ્પષ્ટ કરે છે ૨૭૭
- તેનો લાભ કયા લોકો ઉઠાવે છે ૩૧૧
- ખુદાઈ આયતોની સામૂહિક સાક્ષી શું છે ૩૧૧
- ખુદાઈ આયતોની વિરૂદ્ધ જયાં કુફ્રની વાતો થતી હોય ત્યાં એક મુસલમાનનું વલણ કેવું હોવું જોઈએ ૪૮૮, ૫૪૮
- જે લોકો અલ્લાહની આયતોની ઉપેક્ષા કરે છે તેઓ જ સત્યને ખોટો ઠેરવે છે ૫૨૪
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ. દ્વારા અલ્લાહની નિશાનીઓનો લાભ લેવો ૫૫૩
- અલ્લાહની આયતોમાંથી સાચો ફાયદો માત્ર સમજદાર લોકો જ લઈ શકે છે ૫૬૬
- અલ્લાહની આયતોમાંથી સાચો ફાયદો ઈમાનવાળા લોકો જ લઈ શકે છે ૫૬૭
- કુર્આનની આયતોમાં વ્યાકરણની ખાસ શૈલી ૫૬૮
- આયતોને ખોટી કહેનારા લોકોની પાછળ ચાલવાની મનાઈ ૫૮૭

ઈલાઅ:-

- કાનૂની રૂઢિપ્રયોગ તરીકે તેનો અર્થ ૧૭૧
- તેના આદેશો ૧૭૧ થી ૧૭૩

ઈમાન:-

- તેની સાથે સદાચરણનો સંબંધ ૫૮ અને ૮૦

- અલ્લાહની કિતાબને સંપૂર્ણપણે માનવી ૯૧
- એ કામો કે જે ઈમાનવાળા લોકોએ કરવા જોઈએ નહીં ૧૦૦, ૧૦૨
- તમામ નબીઓના શિક્ષણ ઉપર ઈમાન લાવવાની માગણી ૧૧૫, ૨૭૦, ૪૧૪
- તેના તકાદા ૧૩૧, ૧૩૪, ૧૬૬, ૧૬૯, ૧૭૩, ૧૭૮, ૧૯૩, ૨૦૪, ૨૨૫, ૨૪૪, ૨૭૬, ૨૭૮, ૨૮૭, ૨૯૦, ૨૯૭, ૨૯૯, ૩૪૫, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૬૩, ૩૬૬, ૩૭૩, ૩૮૨, ૩૮૪, ૪૦૫, ૪૧૧, ૪૨૩, ૪૩૮, ૪૪૯, ૪૫૦, ૪૬૦, ૪૬૬, ૪૮૦, ૪૮૧, ૪૮૨, ૪૮૩, ૫૦૧, ૫૦૩, ૫૭૬
- ઈમાનવાળાના ગુણો અને નિશાનીઓ ૧૩૭, ૨૩૮, ૩૯૭, ૪૪૭
- “ઈમાનબિલ્લાહ” માટે “કુફ્રિત્તાગૂત”નું મહત્વ ૧૯૬
- ઈમાન હોવા છતાં સંતોષની ઈચ્છા ૨૦૧
- દેખાડો અલ્લાહ ઉપર ઈમાન અને આખિરત ઉપર ઈમાનનું વિરોધાભાસી છે ૨૦૪
- ઈમાનનેલગતીબાબતોનીવિગતો૨૨૩, ૨૭૦, ૪૦૬
- તેમાં આજ્ઞાપાલન ફરજિયાત છે ૨૨૩, ૩૬૬
- ઈમાન લાવનારા લોકોની વિચારશૈલી ૨૩૫
- ઈમાનવાળા લોકો કાફિરોને સાથીદાર અને જાણભેદુ ન બનાવે ૨૪૩, ૪૮૦
- તેના પરિણામો ૨૮૯, ૩૦૨
- મોમિનનું ઈમાન પ્રતિકૂળ સ્થિતિનો સામનો કરવાથી વૃદ્ધિ પામે છે ૩૦૩
- અલ્લાહ સિવાય બીજા કોઈથી નહીં ડરવું તે ઈમાનની શરત છે ૩૦૪
- ઈમાનની અજમાયશ જરૂરી છે ૩૦૫
- ગેબની વાતોની હદ સુધી ખુદા અને પયગમ્બર ઉપર ઈમાન લાવવા સિવાય કોઈ રસ્તો નથી ૩૦૬
- મુસલમાનોના દરજ્જાઓના ફરક માટે સાચું કારણ ઈમાન છે ૩૪૧
- તમામ મામલાઓમાં પયગમ્બરના આદેશનો સ્વીકાર કરવો ઈમાનની શરત છે ૩૬૮
- ઈમાનવાળા લોકો માત્ર અલ્લાહના માર્ગમાં લડે છે ૩૭૩
- તાગૂતના માર્ગમાં લડવું ઈમાનનો નકાર છે ૩૭૩
- કમજોર હોવાના બહાના હેઠળ પોતાના ઈમાનના તકાદાઓથી દૂર જનારા લોકોનો અંજામ ૩૮૬
- ઈમાનવાળાઓ પાસે અપેક્ષાઓ ૪૦૫
- ઈમાનવાળા ન્યાયના ધ્વજધારી હોવાં જોઈએ ૪૦૬
- ઈમાન લાવવાના બે અર્થ ૪૦૭
- એ મોમિનોમાં સામેલ છે જે પોતાના દીનને અલ્લાહના માટે વિશિષ્ટ બનાવી લે ૪૧૨
- આત્માર અને ઈમાનનો સંબંધ ૪૧૨
- ઈમાનની સાથે શરીઅતના કાનૂન ઉપર અમલ કરવો જરૂરી છે ૪૩૭
- તેની જ ઉપર હલાલ અને હરામની હદોના પાલનનો આધાર છે ૪૪૨
- ઈમાનના માર્ગ ઉપર ચાલવાનો ઈનકાર કરવાનું આખિરતમાં પરિણામ ૪૪૭
- ઈમાનવાળા લોકોને કઈ શક્તિઓની સામે લડવું પડશે ૪૬૬
- ઈમાન માત્ર મૌખિક દાવા કરવાનું નામ નથી ૪૭૦
- ખુદાઈ કાનૂનથી વિમુખ થવું ઈમાનનો નકાર છે ૪૭૨
- અલ્લાહને કયા પ્રકારના ઈમાનવાળા જોઈએ છે ૪૮૧
- ઈમાનવાળા લોકોનું મિત્ર-વર્તુળ ૪૮૨
- દીનની મજાક બનાવનારા લોકોની સાથે મિત્રતા

ઈમાનનો નકાર છે ૪૮૩

- કયા કર્મો ઈમાન નહીં હોવાની ગવાહી આપે છે ૪૮૪
- ઈમાન કોઈનો ઈજારો નથી ૪૮૮
- ઈમાનની ખુલ્લી ઓળખ ૪૯૬
- ઈમાનના સ્વીકાર માટે સાચી લાગણીઓનું ચિત્ર ૪૯૭
- હલાલ અને હરામ વચ્ચેનો ભેદ તેનું પરિણામ છે ૪૯૮
- ઈમાનવાળાઓ ઉપર મૂળ જવાબદારી પોતાની જાત પૂરતી છે ૫૧૦
- ઈમાન લાવવાની મહેતલ ત્યાં સુધી જ છે જ્યાં સુધી હકીકત ગેબના પડદાની પાછળ છે ૫૨૫, ૬૦૩
- સત્યના સંદેશ માટે કેવા લોકો હા કહે છે ૫૩૬
- સ્વૈચ્છિક ઈમાન અપેક્ષિત છે ૫૩૬, ૫૭૪
- દુનિયા અને આખિરતમાં ઈમાન ભય અને દુઃખથી બચાવવાનું સાધન છે ૫૪૧
- નબી સ.અ.વ.દ્વારા ઈમાનવાળાઓની સાથે કયું વલણ અપનાવવાની સૂચના આપવામાં આવી ૫૪૪
- ઈમાનવાળાઓ માટે જ દુનિયા અને આખિરતમાં સાચી શાંતિ છે ૫૫૮
- ઈમાનને અત્યાચારથી દૂષિત કરવાનો અર્થ ૫૫૮
- ઈમાન સત્ય સુધી પહોંચવાની યાત્રા છે ૫૬૭
- ઈનકાર કરનારા લોકોને ચમત્કારોથી ઈમાન પ્રાપ્ત થતું નથી ૫૭૧
- કયા પ્રકારના લોકો ઈમાનથી વંચિત રહે છે ૫૭૨
- ઈમાન નહીં લાવનારા લોકો ઉપર તેમની ગંદકી છવાઈ જાય છે ૫૮૦

ب (બે) બ

બાતિલ (અસત્ય) :-

- ૨- સૃષ્ટિ અસત્યને પ્રોત્સાહન આપવા માટે બનાવવામાં આવી નથી ૫૫૧

બાઈબલ:-

- હઝરત યાકૂબ અ.સ.ની વસિયતનો આમાં કોઈ ઉલ્લેખ નથી ૧૧૪
- સમૂહલ નબી અને તાલૂતની બાદશાહી વિષે તેનું કથન ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭
- શાંતિની પેટી (તાબૂતે સકીના) વિષે તેનું કથન ૧૮૮
- ઈબ્રાહીમ અ.સ. સાથે નમરૂદના વાદ-વિવાદ વિષે બાઈબલ મૌન છે ૧૮૮
- બાઈબલની હકીકત ૨૩૨
- “ટેકરીનું પ્રવચન” ૨૫૩
- તેમાં ઈસાઈ સંદેશના અવશેષો ૨૫૫
- તેમાં અગ્નિ-બલિનો ઉલ્લેખ ૩૦૭, ૩૦૮
- ખુદાઈકલામમાં માનવીય મિશ્રણ ૪૨૪
- “પિતા” શબ્દનો ઉપયોગ રૂપક તરીકે ૪૨૮
- બનીઈસ્લાઈલના ૧૨ આગેવાનો નો ઉલ્લેખ બાઈબલમાં (નકીબ) ૪૫૧
- બાઈબલ હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ના શરૂઆતના ચિંતન ઉપર કોઈ પ્રકાશ ફેંકતી નથી ૫૬૦

બદ્ર, યુદ્ધ :-

- ૧૭ કેદીઓને સાર્વજનિક માફીમાંથી બાકાત રાખવાં ૧૫૨
- ઈસ્લામી આંદોલનના ઇતિહાસમાં બદ્રના યુદ્ધનું સ્થાન ૨૨૮
- બદ્રની ઘટનામાં સંદેશ પહોંચાડવાનો સબક ૨૩૬, ૨૩૭
- દ્વિતીય બદ્રનો કિસ્સો ૩૦૪

બનીઈસ્રાઈલ:-

- તેમના નામકરણનું કારણ ૭૦, ૧૦૮
- તેમના માટે કુઆનિમજીદની આલોચના ૭૦
- તેમને કુઆનિનું નિમંત્રણ ૭૦
- દુનિયાની કોમો ઉપર તેમને શ્રેષ્ઠતા આપવાનો અર્થ ૭૪, ૧૦૮
- તેમની અંદર બગાડ પેદા થવાના કારણો ૭૪, ૧૮૭
- ફિરઔનના અત્યાચારો ૭૫
- સમુદ્ર થીરીને તેમના માટે રસ્તો બનાવવામાં આવે છે ૭૫
- વાછરડાને પૂજ્ય બનાવે છે ૭૫
- મિસ્રમાંથી નીકળીને સીનાના દ્વિપકલ્પમાં જાય છે ૭૫
- તેમની અંદર ગૌપૂજા ક્યાંથી આવી? ૭૬
- ગૌપૂજાની સજા જે બનીઈસ્રાઈલના મુશ્કિલ લોકોને આપવામાં આવી ૭૬
- તેમના ધાર્મિક અને નૈતિક અપરાધો ૭૭, ૮૨, ૩૦૮, ૪૧૭, ૪૫૪
- તેમની ઉપર વાદળોનો છાંયડો કરવામાં આવે છે ૭૭
- તેમની ઉપર મત્ર અને સલ્વા ઊતારવામાં આવે છે ૭૭
- એ શહેર કે જ્યાં તેમને સજા કરતાં કરતાં પ્રવેશવાનો હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો ૭૮
- દુરાચારોની સજા મેળવે છે ૭૮
- તેમના માટે શિલાઓમાંથી ઝરણાં કાઢવામાં આવે છે ૭૮
- અધીરા બનીને શહેરી ખોરાક માગે છે ૭૮
- તેમના દ્વારા કુફ તેમજ પયગમ્બરોની હત્યા અને નાફરમાનીઓ કરવી ૮૦, ૩૦૮, ૪૮૮
- પોતાના નબીઓની સાથે તેમના અપરાધયુક્ત વ્યવહારના ઐતિહાસિક પુરાવા ૮૮
- તેમના વચનભંગો ૮૩, ૮૦, ૮૫, ૩૦૮, ૪૧૬, ૪૫૪, ૪૮૮
- સબતના કાનૂનનો ભંગ ૮૩
- તેમને ગાયને ઝબેહ કરવાનો હુકમ આપવામાં આવે છે ૮૪
- તેમને ગાયને ઝબેહ કરવાનો હુકમ શા માટે આપવામાં આવ્યો? ૮૫
- તેઓ પથ્થરદિલ હતાં ૮૬
- એ વાયદો જે તેમની પાસેથી લેવામાં આવ્યાં ૮૦, ૮૫, ૩૦૮, ૩૧૦, ૪૫૧
- તેમનો વંશીય પૂર્વગ્રહ ૮૪
- બેબીલોનના કેદીકાળમાં તેમની હાલત ૮૮
- આબિરતમાં કડક હિસાબ-કિતાબ માટે તેમને યાદ દેવડાવવું ૧૦૮
- તેમને નિયામતો એનાયત કરવાનો અર્થ ૧૦૮
- દુનિયાની અન્ય કોમો માટે તેઓ પદાર્થપાઠનો નમૂનો છે ૧૬૧, ૧૮૭
- નિર્ગમનની ઘટના ૧૮૪
- તેમના તરફથી સમૂઈલ નબીની સામે રાજા નીમવાની માગણી ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭
- શાંતિની પેટી પરત મળવાના ખુશખબર ૧૮૮, ૧૮૯
- નદીની ઘટનામાં તેમની અધીરાઈનું ઉદાહરણ ૧૯૦
- તૌરેતનો ઈતિહાસ ૨૩૧, ૨૩૨
- હઝરત ઈસા અ.સ.નું તેમના માટે રસૂલ નિમાવવું ૨૫૨
- ઈસા અ.સ.નો સંદેશ ૨૫૪
- ઈસાના સંદેશની વિરૂદ્ધ કુફનું વલણ ૨૫૬
- હઝરત ઈસા અ.સ.ની વિરૂદ્ધ તેમના ગુપ્ત કાવતરાં ૨૫૭
- તેમના માટે કેટલાક ખાદ્ય પદાર્થોની વિષેષરૂપે મનાઈ ૨૭૩
- તેમના પ્રકોપિત હોવાનો ફેંસલો ૨૮૦
- તેમના નેક લોકોનું વલણ ૨૮૦, ૨૮૧

- મુસલમાનોને તેમની બૂરાઈઓથી બચવા માટે તાકીદ ઉદર
  - બનીઈસ્રાઈલ દ્વારા નબીઓની હત્યા કરવાનો એકરાર ૪૧૮
  - ૧૨ આગેવાનોની નિમણૂક ૪૫૧
  - તેમની પાસે નમાઝ કાયમ કરવાની, ઝકાત આપવાની, પયગમ્બરો ઉપર ઈમાન લાવવાની, દીનની સ્થાપનામાં મદદ કરવાની તથા અલ્લાહના માર્ગમાં ખર્ચ કરવાની માગણી ૪૫૧
  - તેમની ઉપર અલ્લાહના ઈનામો ૪૫૮
  - પવિત્ર ભૂમિમાં દાખલ થવા માટે તેમને આપવામાં આવેલો હુકમ ૪૫૮
  - પવિત્ર ભૂમિનું તેમના નામે લખાઈ જવું ૪૫૯
  - તેમની ચડતીનો યુગ મૂસા અ.સ.ની પહેલાં ૪૫૯
  - ધર્મયુદ્ધ પર જવા માટેના નિમંત્રણ સામે તેમની કાયરતા ૪૫૯
  - તેમની કાયરતાની સજા ૪૬૦
  - ૪૦ વર્ષ સુધી જંગલમાં રઝળપાટ ૪૬૦, ૪૬૧
  - યૂશઅ બિન નૂનના જમાનામાં બનીઈસ્રાઈલ દ્વારા ફિલિસ્તીન ઉપર વિજય મેળવવો ૪૬૧
  - હત્યાની મનાઈનો હુકમ ૪૬૪
  - દાઉદ અ.સ. અને ઈસા અ.સ.ના મોઢે તેમની ઉપર શા માટે ફિટકાર કરવામાં આવી ? ૪૮૬
  - ઈમાનવાળાઓની તુલનામાં કાફિરો સાથેના તેમના મૈત્રિના સંબંધો ૪૮૬
  - તેમનો વ્યવહાર તેમના ઈમાનથી વંચિત હોવાનો પુરાવો ૪૮૬
  - તેમની બહુમતીનો બગાડ ૪૮૭
- બૈતુલ્લાહ:-**
- તેને પાક રાખવાનો અસલ અર્થ ૧૧૧

બૈતલમકદિસ:-

- અલ્લાહ તરફ નિમંત્રણનું કેન્દ્રીય મથક ૧૦૯
- સંદેશની દ્રષ્ટિએ તેની કેન્દ્રીય સ્થાનની સમાપ્તિ ૧૧૦
- કા'બાના ૧૩૦૦ વર્ષ પછી બાંધવામાં આવ્યું ૧૨૪

પ (પે) પ

- પરહેઝગાર (જુઓ મુતકી)

ત (તે) ત

તાબૂતે સકીના (શાંતિની પેટી) :-

- બનીઈસ્રાઈલને તેના પરત મળવાની ખુશખબર ૧૮૮
- તેની હકીકત ૧૮૯

તઝકુર:-

- તેનો અર્થ ૫૫૯

તઝકિયહ :-

- તેનો વિશાળ અર્થ ૧૧૨
  - ધૂપી રીતે સદ્કાર્ય કરવાની માનવીના મન ઉપર અસર ૨૦૯
  - ગવાહીને સંતાડવાથી હૃદય ગુનાયુક્ત બને છે ૨૨૨
- તસ્બીહ (પાકીનું વર્ણન કરવું) :-**

- તેનો અર્થ ૬૩

જૂથવાદ અને મતભેદ :-

- કુર્આનમાં કયા પ્રકારના જૂથવાદની મનાઈ છે ૩૭
- વિદ્યાકીય અને જ્ઞાનને લગતા મતભેદોનો આમાં સમાવેશ થતો નથી ૩૭
- તેનું મૂળ કારણ ૧૬૨, ૧૮૨, ૨૩૯
- તેની મનાઈ ૨૭૬
- તેનાથી બચવાનો એકમાત્ર ઉપાય ૨૭૬
- તેનાથી બચવા માટે સદ્કાર્યની આજ્ઞા અને દુરાચારથી રોકવાનું મહત્વ ૨૭૮

- માનવજાતિનું ઝગડતા જૂથોમાં વહેંચાઈ જવું ૬૦૪
તફ્ફીમુલકુર્આન:-

- તેની વિશેષતાઓ ૫, ૧૧
- અનુવાદના બદલે ભાવાનુવાદ અપનાવવાના કારણો ૧૦
- અર્થઘટનની રીતની સમજૂતી ૧૦
- આમાંથી લાભ લેવાની રીત ૧૧
- તેનો ઇતિહાસ ૧૨
- પ્રસ્તાવનાનો હેતુ ૧૩
- તકદીર (ભાગ્ય) :-**
- અલ્લાહ કયા પ્રકારના લોકોને માર્ગદર્શનથી વંચિત કરે છે ૫૨, ૫૫, ૫૬, ૨૦૨, ૨૦૫
- અલ્લાહ દ્વારા ગુમરાહીમાં વધારો કરવાનો અર્થ ૫૩
- અલ્લાહ દ્વારા માર્ગદર્શન આપવા તથા ગુમરાહ કરવાનો અર્થ ૫૮, ૫૩૮
- અલ્લાહના હુકમ વિના કોઈ કામ થઈ શકતું નથી ૮૮
- માર્ગદર્શનની લગામ જોત અલ્લાહના હાથમાં હોવાનો અર્થ ૧૬૩
- ધરતીને બગાડ અને ઝગડાંથી બચાવવા માટે અલ્લાહતઆલાનો ઉપાય ૧૮૧
- મનુષ્યને મતભેદ કરવાની સ્વતંત્રતા અલ્લાહે આપી છે ૧૮૨
- અલ્લાહ તમામ સૃષ્ટિનું સંચાલન કરી રહ્યો છે ૧૮૩
- “આયતલકુર્સી”માં ભાગ્યતંત્ર વિષે સ્પષ્ટ ઈશારાઓનું મહત્ત્વ ૧૮૫
- વિજય અને પરાજય અલ્લાહના હાથમાં છે ૨૩૭, ૨૮૬, ૩૮૨
- તમામ ફેરફારોની પાછળ ખુદાની કુદરતી શક્તિ કામ કરે છે ૨૪૩
- તમામને જીવનસામગ્રી પૂરી પાડવાની અલ્લાહની વ્યવસ્થા ૨૪૮

- દુનિયાની ઘટનાઓમાં ખુદાની મરજી પાછળની હિકમતો ૨૮૦, ૩૦૧
- મૃત્યુના ડરને દૂર કરવો ૨૮૧, ૩૭૪
- મોતની ક્ષણ અટલ છે ૨૮૬
- ખુદાની નાફરમાની કરીને તેની યોજનાથી બચી શકાતું નથી ૨૮૭
- અલ્લાહ જેની મદદમાં હોય તેની ઉપર કોઈ વિજય મેળવી શકતું નથી ૨૮૮
- કાફિરોને ઢીલ આપવા પાછળનો આશય ૩૦૫
- ભલાઈ અને મુસીબત, બધું જ ખુદાની મરજી મુજબ છે ૩૭૫
- અલ્લાહ ઈચ્છે તો ધરતી ઉપરથી એકને ખસેડીને બીજાને લઈ આવે ૪૦૪
- નબી સ.અ.વ.અને મુસલમાનોને યહૂદીઓના કાવતરાંથી ખુદા દ્વારા બચાવી લેવું ૪૫૦
- અલ્લાહે ખ્રિસ્તીઓની અંદર સજાના રૂપમાં અંદરોઅંદર દુશ્મનાવટ નાખી દીધી છે ૪૫૫
- બનીઈસ્લાઈલના નામે પવિત્ર ભૂમિનું લખી દેવું ૪૫૮
- અલ્લાહ દ્વારા અજમાયશમાં નાખવાનો અર્થ ૪૭૧
- યહૂદીઓના અપરાધોના કારણે તેમને મુસીબતોમાં નાખવાનો ફેસલો ૪૭૮
- યહૂદીઓના વિદ્રોહ અને કુફની સજાના રૂપે અલ્લાહ દ્વારા તેમની અંદર દુશ્મનાવટ નાખી દેવી ૪૮૬
- હઝરત ઈસા અ.સ.ને વિરોધીઓથી બચાવનાર અલ્લાહ પોતે હતો ૫૧૩
- જો અલ્લાહ નુકસાન પહોંચાડવા માગે તો તેનાથી કોઈ બચાવી શકતું નથી ૫૨૮
- જો અલ્લાહ ભલાઈ આપવા માગે તો કોઈ અટકાવી શકતું નથી ૫૨૮

- દિલોની ઉપર અલ્લાહ દ્વારા પડદો નાખવાનો અર્થ ૫૩૧
  - પ્રકૃતિના નિયમો હેઠળ ઘટનારી તમામ ઘટનાઓનો સંબંધ અલ્લાહ સાથે હોય છે ૫૩૧
  - અલ્લાહના નિયમોને બદલવાની તાકાત કોઈનામાં નથી ૫૩૫
  - સત્ય અને અસત્ય વચ્ચે સંઘર્ષનો અટલ નિયમ ૫૩૫
  - પશુઓ અને પક્ષીઓ માટે ભાગ્યના લેખા ૫૩૭
  - માર્ગદર્શન અને સન્માર્ગથી ભટકાવવું અલ્લાહના અધિકારમાં છે ૫૩૮, ૫૬૧
  - નબીઓના આગમન વખતે આફતોનું ઊતરવું અને તેની પાછળની હિકમત ૫૪૦
  - ફેંસલો કરવાના તમામ અધિકાર અલ્લાહના હાથમાં છે ૫૪૫
  - ભલું અને બૂઝું બધું જ એક ગ્રંથમાં લખેલું છે ૫૪૬
  - દરેક માણસ ઉપર નિરીક્ષક તરીકે ફરિશ્તા નિમાયેલાં છે ૫૪૭
  - દરેક વસ્તુ માટે પ્રગટ થવાનો એક સમય નિર્ધારિત થયેલો છે ૫૪૮
  - સૃષ્ટિનું તંત્ર અલ્લાહના નિશ્ચિત કરેલા અંદાજો પ્રમાણે ચાલી રહ્યું છે ૫૬૬
  - દરેક માણસ માટે ઠેકાણું અને સોંપવાની જગ્યા નક્કી છે ૫૬૬
  - અલ્લાહની ઈચ્છા એવી નથી કે લોકોને બળજબરીપૂર્વક માર્ગદર્શન ઉપર પેદા કરવામાં આવે ૫૭૦
  - માણસના માટે તેનું કર્મ સુંદર બની જાય છે ૫૭૧, ૫૭૮, ૫૮૬
  - માનવીય કર્મોનો સંબંધ અલ્લાહની સાથે જોડવાનું કારણ ૫૭૧
  - અલ્લાહ દ્વારા દિલો અને નજરો ને ફેરવી દેવાં ૫૭૧
  - જિન્નાતો અને મનુષ્યોમાં રહેલા શૈતાનોને નબીઓના દુશ્મન બનાવવામાં આવ્યાં છે ૫૭૨
  - અલ્લાહની મરજી અને તેની પ્રસન્નતામાં તફાવત ૫૭૩, ૫૭૪
  - અલ્લાહની યોજના એવી નથી કે તે લોકોને બળજબરીપૂર્વક કોઈ ગુમરાહી તરફ જતાં રોકે અને કોઈ વસ્તુ તેમની પાસે મનાવડાવે ૫૮૭
  - જિન્નાતો અને મનુષ્યોને સારા અને નરસા વચ્ચે પસંદગી કરવાની સ્વતંત્રતા ૫૭૪
  - “મુખ્ય” અપરાધીઓનું તેમની પોતાની ચાલોમાં જાતે જ ફસાઈ જવું ૫૭૯
  - અલ્લાહ તરફથી સત્યના સ્વીકાર માટે હૃદયની તંગી “દેકેસદ્ર” તથા હૃદય ખોલી દેવાની “શરહેસદ્ર” કેફિયત ૫૭૯
  - ઈમાન ન લાવનારા લોકો ઉપર તેમની નાપાકી છવાઈ જવી ૫૮૦
  - અલ્લાહના નામે વાતો ઉપજાવનારા જાલિમો રહે છે ૫૮૧
  - અપરાધીઓ દ્વારા તેમના અપરાધો માટે ખુદાની મરજીની આડ લેવી ૫૮૫
  - તકદીર (ખુદાની મરજી) ની આડ લેનારા લોકો ને ખુદાતઆલાનો જવાબ ૫૮૬
- તકદીસ:-**
- તેનો અર્થ ૬૩
- તકવા (સંયમ) :-**
- તેનો અર્થ ૫૭
  - તેને કેળવવાની રીત ૧૪૭
  - હજજના પ્રવાસ માટે ઉત્તમ ભાથું ૧૫૫
  - આખિરતમાં ભલાઈનો આધાર સંયમ ઉપર છે નહીં કે સાધનોની વિપુલતા ઉપર ૧૬૨
  - આખિરતમાં સંયમના પરિણામો ૨૩૮, ૩૧૩
  - સંયમી લોકોનું વિશિષ્ટ ગુણ ધૈર્ય છે ૨૩૮
  - અલ્લાહના પ્રિય બનવા માટે સંયમનું મહત્વ ૨૬૬

- સફળતા માટે સંયમ અનિવાર્ય છે ૨૮૮
- ઘા ઝીલીને પણ ખુદા અને રસૂલ બોલાવે ત્યારે હાજર થઈ જવું ૩૦૩
- ઈસ્લામી કાનૂનની સફળતા માટે સંયમનું મહત્વ ૩૧૯
- દાંપત્ય જીવનમાં સંયમનું મહત્વ ૪૦૩, ૪૦૪
- ગ્રંથવાળા લોકોને પણ આવી જ રીતે સંયમનો હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો ૪૦૪
- અલ્લાહના નિયમોનો ભંગ કરવાથી બચવું ૪૪૬
- અલ્લાહ સંયમી લોકોની પ્રાર્થનાઓને સ્વીકારે છે ૪૬૧

તકિય્યહ (સત્ય જાહેર કરવાથી ડરવું) :-

- કઈ પરિસ્થિતિ અને કેટલી હદ સુધી કરી શકાય ૨૪૪

તલમૂદ:-

- આમાં હઝરત યાકૂબ અ.સ.ની વસિયતનો વિષય કુર્આન સાથે ખૂબ જ મળતો આવે છે ૧૧૪
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ. સાથેના નમરૂદના વાર્તાલાપ વિષે તેનું વર્ણન ૧૯૮, ૨૦૦
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની સત્યશોધ વિષે તેનું વર્ણન ૫૬૦

તૌબા (ક્ષમા-યાચના) :-

- તૌબા શબ્દનો અર્થ ૬૭, ૩૩૩
- તૌબાની હકીકત ૬૭, ૩૩૩
- કયા પ્રકારના ગુનાને ક્ષમા આપવામાં આવે છે ૬૮, ૫૪૪
- નૈતિક વ્યવસ્થામાં ક્ષમાનું મહત્વ ૬૮
- ક્ષમાની સાથે સુધારણાનું મહત્વ ૧૨૮, ૨૭૧, ૩૩૧, ૪૧૧, ૪૬૮, ૫૪૪
- કોની ક્ષમા સ્વીકાર્ય નથી ૨૭૧, ૩૩૩
- સાચી ક્ષમા-યાચનાના નિયમો ૨૮૯, ૫૪૪
- સ્વીકૃત થનાર ક્ષમાનું રૂપ ૩૩૨, ૩૮૫, ૫૪૪
- ક્ષમા માટે કફફારાનું મહત્વ ૩૮૩
- વિદ્રોહના અપરાધીઓ માટે ક્ષમાની ગુંજાશ ૪૬૫, ૪૬૬

- અદાલતે ફરમાવેલી સજા છતાં આખિરતની સજાથી બચવા માટે ક્ષમાનું મહત્વ ૪૬૮
- ઈસ્લામનો સ્વીકાર કર્યા પહેલાંના ગુનાઓ માટે ક્ષમા ૫૪૪

તૌહીદ (એકેશ્વરવાદ) :- ૬૧, ૮૦

- પ્રશંસા-ગુણગાન માત્ર અલ્લાહ માટે જ છે ૪૩
- પૂજા માત્ર અલ્લાહ જ માટે છે ૪૪
- મદદ માત્ર અલ્લાહ પાસે જ માગી શકાય ૪૫
- એકેશ્વરવાદની દલીલો ૫૭, ૬૦, ૧૩૦, ૫૩૯, ૫૪૧, ૫૪૭, ૫૬૬

- અલ્લાહ પાસે સીધેસીધી દુઆ કરવી અને મદદ માગવી ૧૪૪

- સમગ્ર સૃષ્ટિનું સંચાલન કરનાર અને તેનું તંત્ર ચલાવનાર એકલો અલ્લાહ જ છે ૧૯૩, ૨૩૧
- આયતલકુર્સી ખુદાની ઓળખની ચાવી છે ૧૯૫
- નમરૂદની સામે હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની તૌહીદની દલીલો ૧૯૮, ૧૯૯
- માત્ર એક જ ખુદા (ઈલાહ) છે ૨૩૧, ૫૬૮, ૫૬૯
- માર્ગદર્શક એ જ હોઈ શકે જે સર્જનહાર છે ૨૩૩
- પોતે એક છે તેના માટે અલ્લાહ પોતે ગવાહી આપે છે ૨૩૯
- તૌહીદ માટે ફરિશ્તાઓ અને વિદ્વાનોની ગવાહી ૨૩૯
- સર્જનની તમામ સત્તાઓ અલ્લાહના જ હાથમાં છે ૨૪૩
- હઝરત ઈસા અ.સ.નો તૌહીદનો સંદેશ ૨૫૪, ૪૮૯, ૫૧૬
- નજરાનના પ્રતિનિધિ મંડળને તૌહીદની વિચારસરણી માટે બદદુઆ કરવા માટે કહેવું ૨૬૧
- ગ્રંથવાળાઓને તૌહીદનું નિમંત્રણ ૨૬૨
- નબીઓ ખુદાની બંદગીને બદલે પોતાની અથવા ફરિશ્તાઓની અથવા પયગમ્બરોની બંદગી તરફ બોલાવતાં નથી, તેઓ રબ્બાની બનવા તરફ

બોલાવે છે ૨૬૮

- તૌહીદના ઈનકારનું પરીણામ કર્મોના વિનાશમાં આવે છે ૨૮૨
- સમગ્ર રાજકીય સત્તા અલ્લાહના જ માટે અનામત છે ૨૮૬
- અલ્લાહ પાક અને નાપાકને જુદાં કરી દે છે ૩૦૫
- પોતાના દીનને અલ્લાહ માટે વિશિષ્ટ બનાવી દેવો ૪૧૨
- **લાતફૂલુ સલાસતુન** ૪૨૮
- અલ્લાહ એક જ ખુદા છે ૪૨૯, ૪૯૦
- અલ્લાહ હુકમ આપવામાં એકમાત્ર હાકેમ છે ૪૩૮
- હલાલ અને હરામના તમામ અધિકારો અલ્લાહના હાથમાં છે ૪૩૮, ૪૯૮
- આકાશ અને ધરતીના તમામ સામ્રાજ્યનો માલિક એકલો અલ્લાહ છે ૪૬૯, ૫૨૬
- મામલાઓની પતાવટ અલ્લાહના કાનૂન મુજબ કરવી જોઈએ ૪૭૪, ૪૭૫
- તૌરાત અને ઈજ્જલમાં તૌહીદનું જ શિક્ષણ આપવામાં આવ્યું હતું ૪૮૮
- આરબ મુશ્રિકો પણ એક સર્જનહારમાં માનતા હતાં ૫૨૩
- એક જ ખુદા આકાશોનો ખુદા પણ છે અને ધરતીનો પણ ૫૨૪
- મુહમ્મદ સ.અ.વ. દ્વારા તૌહીદની ઘોષણા ૫૨૭, ૬૦૫
- કુર્આન દાવો કરે છે કે ગ્રંથવાળા લોકો તૌહીદની સચ્ચાઈને સારી રીતે જાણે છે ૫૨૯
- તૌહીદનું પરીણામ ફરજિયાતપણે શિર્ક સાથેના સંબંધ પ્રત્યે નારાજગી છે ૫૨૯
- ફેસલાના તમામ અધિકારો અલ્લાહના હાથમાં છે ૫૪૫, ૫૪૭
- સૃષ્ટિનું તમામ તંત્ર તૌહીદના પાયા ઉપર કાયમ છે

૫૫૧

- ઈબ્રાહીમી સંદેશ અને તેનું પ્રભાવ ક્ષેત્ર ૫૫૬
- દરેક દિશાએથી વિમુખ બનીને ખુદાની તરફ એકાગ્ર થઈ જવું ૫૫૮
- તમામ સત્તાઓ ઉપર અલ્લાહનો અંકૂશ છે ૫૬૫
- અલ્લાહ જ ઉત્તમ ન્યાયકર્તા છે ૫૭૫
- તેના આદેશોમાં ફેરફાર કરનાર કોઈ નથી ૫૭૫
- તમામ જીવન અલ્લાહને આધીન કરી દેવું એ તૌહીદનો તકાદો છે ૫૭૮
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.નો મસ્લક તૌહીદ હતો ૬૦૫

તૌરાત:-

- આમાં કયા પ્રકારના ફેરફારો થયાં ૪૭, ૨૩૧, ૨૩૨
- કુર્આન કઈ તૌરાતનું સમર્થન કરે છે ૨૩૨
- તેમાં યહૂદી વિદ્વાનો દ્વારા કરવામાં આવેલા ફેરફાર ૨૭૩
- તેની સાથે ગ્રંથવાળાઓનો વ્યવહાર ૩૧૦, ૫૬૩
- તેમાં વ્યભિચારીની સજા ૨જમ હતી ૪૭૨
- આ માર્ગદર્શનનું સ્ત્રોત હતી ૪૭૩, ૬૦૨
- તેના રક્ષણની જવાબદારી ૪૭૩
- નબીઓ તેના કાનૂન પ્રમાણે ફેસલા કરતા હતાં ૪૭૩
- કિસાસનો નિયમ ૪૭૪

તયમ્મુમ:-

- તેનો હુકમ ક્યારે આવ્યો ૩૧૬
- તેની રીત ૩૫૫, ૩૫૬, ૪૪૮
- તેની પાછળની હિકમત ૩૫૬

ث (સે) સ

સવાબ:-

- કયા કામ સવાબને પાત્ર છે ૧૦૦
- દુનિયાનો સવાબ અને આખિરતનો સવાબ ૨૮૨, ૨૮૩, ૪૦૫

ઙ (જમ) જ

જાદુ:-

- તેની હકીકત ૯૭, ૯૮

જહાલત:-

- રૂઢિપ્રયોગ શબ્દ તરીકે તેનો અર્થ ૪૭૯

જિહ્વ:-

- તેનો અર્થ ૩૫૯

જીવ્રઈલ અ.સ.:-

- યહૂદીઓની તેમની સાથે દુશ્મનાવટ ૯૬

- કુર્આન લાવનાર ૯૬

જિન્નાત:-

- તેમને પણ અલ્લાહના ભાગીદાર ઠરાવવામાં આવ્યાં ૫૬૭

- મનુષ્યોની જેમ જિન્નાતો માટે પણ સારા અને નરસા વચ્ચે પસંદગી કરવાની સ્વતંત્રતા ૫૭૪

- આખિરતમાં જિન્નાત શૈતાનોને સંબોધન ૫૮૦

જન્નત:-

- તેની નિયામતોની વિગતો ૫૮

- કયા પ્રકારના લોકો જન્નતમાં જશે ૫૮, ૬૬, ૯૦, ૧૬૩, ૨૩૮, ૨૮૮, ૨૮૯, ૩૧૩, ૩૬૨, ૩૯૯, ૪૦૦, ૪૫૨, ૪૯૮

- જન્નતમાં દાંપત્ય જીવન ૫૯

- આદમ અ.સ. અને તેમની પત્નીને જન્નતમાં રાખવામાં આવે છે ૬૫

- જન્નતની તરફ દોડો ૨૮૮

- તેનો માર્ગ ભારે અજમાયશોમાંથી થઈને પસાર થાય છે ૨૯૦

- તેની પ્રાપ્તિ ખુદા અને પયગમ્બરના આજ્ઞાપાલન ઉપર અવલંબે છે ૩૩૦

- મુશ્કિક લોકો માટે તે હરામ છે ૪૮૯

- તે સલામતીનું ઘર છે ૨૮૦

જંગ (યુદ્ધ) : (જુઓ કિતાલ ફીસબીલિલ્લાહ)

જિહાદ: (જુઓ કિતાલ ફીસબીલિલ્લાહ)

જહન્નમ: (જુઓ દોજખ)

જુગાર (કુમાર) જુવા:-

- તેના વિષેનો કુર્આનનો પહેલો આદેશ ૧૬૭

- તેના દ્વારા વહેંચણી તથા પાસાં નાખવાની મનાઈ ૪૪૨

- જુગાર આધારિત રમતો અને વ્યવહારો હરામ છે ૪૪૨

- તે સંપૂર્ણ હરામ છે ૫૦૧

- તેના હરામ હોવાનું કારણ ૫૦૩

ઙ (હે) હ

કર્મો નક્કામા જવાં

- ધર્મત્યાગનું ઈર્તિદાદ અનિવાર્ય પરીણામ ૧૬૬

- દેખાડા માટે કરેલા ખર્ચનું પરિણામ ૨૦૬

- નબીઓ અને સદાચારીઓની હત્યાનું પરીણામ ૨૪૧

- કુફ્રનું અનિવાર્ય પરીણામ ૨૮૧

- તેનું કારણ શું છે ૨૮૨

- ઈમાનના માર્ગ ઉપર ચાલવાનો ઈનકાર કરવાનું પરિણામ ૪૪૭

- દંભનું પરિણામ ૪૮૧

- શિર્કનું પરિણામ ૫૬૧

હબ્લુલ્લાહ (અલ્લાહનું દોરડું)

- તેનો અર્થ ૨૭૬

હજજ:-

- હજજ અને ઉમરહના ઈરાદાને પૂરો કરવામાં આવે ૧૫૩

- હાજી કુરબાની કરતાં પહેલાં વાળ ન કપાવે ૧૫૩

- હજજ માટે જતી વખતે “ઘેરાઈ જવું” અને “શાંતિ પ્રાપ્ત થવી”નો અર્થ ૧૫૪

- કુરબાનીનું જનાવર ન મળે ત્યારે હાજી રોઝા રાખે ૧૫૪

- એહરામની હાલતમાં મર્યાદાઓ ૧૫૫, ૫૩૭

- હજજમાં ઈસ્લામી નૈતિકતાનું સક્રિય શિક્ષણ ૧૫૫

- હજજ યાત્રા દરમ્યાન રોજી મેળવવાની પરવાનગી ૧૫૬
- “તકવા” ને ભાથું બનાવવાની તાકીદ ૧૫૫
- **મશઅરે હરામ** (મુઝદલિફા) ના આદાબ ૧૫૬
- હજજની વિધિઓમાં કુરૈશ દ્વારા કરવામાં આવેલાં ફેરફાર ૧૫૭
- મક્કાથી અરફાત અને અરફાતથી મુઝદલિફા આવવું-જવું ૧૫૭
- અલ્લાહનું સ્મરણ કરવાનો હુકમ ૧૫૭
- ઐયામેતશરીકમાં મિનાથી મક્કા પાછા આવતાં વહેલા અથવા મોડા આવવાની છૂટ ૧૫૮
- હજજ લોકો ઉપર અલ્લાહનો હક્ક છે ૨૭૫
- હજજના ફરજિયાત થવા માટે સમર્થ હોવાની શરત ૨૭૫
- હજજયાત્રીઓને કા’બા જવાથી રોકવામાં આવે નહીં ૪૩૮

હુદુદુલ્લાહ:-

- તેમના વિષે અત્યંત કાળજી રાખવાની જરૂર ૧૪૭
- તેમનું પાલન એ જ લોકો જ કરી શકે છે જે લોકો તેમને તોડવાના દુષ્પરિણામ પ્રત્યે જાગૃત હોય ૧૭૬
- “હદ નહીં ઓળંગવાનો” અર્થ ૪૮૮

હુદૈબિયહ:-

- એ પરિસ્થિતિ જેમાં સૂર: માઈદહ ઊતરી ૪૩૪
- મુસલમાનો માટે હુદૈબિયહની સંધિના લાંબાગાળાની લાભદાયી અસરો ૪૩૬

હુરફે મુક્તઆત:- ૪૯

હિઝબુલ્લાહ:-

- તે કેવા લોકોનું બનેલું છે ૪૮૨
- છેવટે આ જ વિજયી નીવડનાર જૂથ છે ૪૮૨

હક:-

- માનવ જીવનમાં સત્ય અને અસત્ય વચ્ચે સંઘર્ષ ૪૬૬
- સત્યને હુકરાવીને માનવી પોતાના જ વિનાશને

નિમંત્રણ આપે છે ૫૩૨

- સત્યનો સંદેશ કેવા લોકો સ્વીકારે છે ૫૩૬
- ધરતી અને આકાશનું યથાર્થ સર્જન કરવાનો અર્થ ૫૫૧

હુકુલઈબાદ (માનવહક્કો):-

- માતાપિતા ૮૦, ૧૬૪, ૪૫૧, ૫૮૮
- સગાં-વ્હાલાં ૮૦, ૧૩૭, ૧૬૪, ૩૫૧
- અનાથો ૮૦, ૧૩૭, ૧૬૩, ૧૬૭, ૧૬૮, ૩૧૮, ૩૨૦, ૩૫૧, ૪૦૧, ૫૮૮, ૬૦૦
- ગરીબો ૮૦, ૧૩૭, ૧૬૪, ૩૫૧
- મુસાફર ૧૩૭, ૧૬૪, ૩૫૧
- જરૂરતમંદ લોકો ૧૩૭
- પાડોશી ૩૫૧
- નોકરો અને ગુલામોનો આદર ૧૪૮
- નાણાંકીય મદદ મેળવવાનો અધિકાર ૧૬૪
- માનવ અધિકારોનો આદર એ જ લોકો કરી શકે છે જે લોકો સંયમી હોય ૧૮૩
- ગુલામ સ્ત્રી ૩૫૧

હુકુલ્લાહ (અલ્લાહના હક):-

- અલ્લાહના અધિકારોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો અર્થ ૧૩૧
- હજજ અલ્લાહના હક્કોમાંથી છે ૨૭૫
- અલ્લાહના હક્કો માનવી ઉપર પ્રાકૃતિક રીતે લાગુ થાય છે ૬૦૦

હિકમત (ડહાપણ):-

- શૈતાનની ચાલોથી બચવાનું સાધન ૨૦૭
- અલ્લાહની એક નિયામત ૧૭૭, ૨૦૭, ૩૬૧
- તમામ નબીઓને આપવામાં આવે છે ૨૬૮
- દાઉદ અ.સ.ને આપવામાં આવે છે ૧૮૧
- ઈસા અ.સ.ને આપવામાં આવે છે ૨૫૨, ૫૧૩
- નબી સ.અ.વ.ને આપવામાં આવે છે ૩૮૬
- નબી સ.અ.વ. તેનું શિક્ષણ આપવા માટે મોકલવામાં આવ્યા હતાં ૧૧૨, ૧૨૫, ૩૦૦

હિકમતે તબલીગ (પ્રચાર અને પ્રસારનું ડહાપણ):-

- અલ્લાહના આજ્ઞાપાલનના પ્રશ્ને ઝગડો શા માટે?

૧૧૭

- ગ્રંથવાળાઓને કુર્આન દ્વારા ઈસ્લામ તરફ નિમંત્રણ
૨૪૦

- પ્રચાર અને પ્રસારમાં એકબીજા માટે બદદુઆ ૨૬૧

- તૌહીદના અકીદા તરફ બોલાવવાની રીત ૨૬૧

- ગ્રંથવાળાઓને તૌહીદ તરફ બોલાવવાં ૨૬૨

- પ્રચાર અને પ્રસારમાં “કૌલેબલીગ” નું મહત્વ ૩૬૮

- રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. દ્વારા પત્રો મોકલીને
બાદશાહોને ઈસ્લામ તરફ બોલાવવાં ૪૩૬

- શરાતખોરોથી દૂર રહેવું ૫૪૮

- ચર્ચાઓથી દૂર રહેવું ૫૪૮

- સત્યવાંચ્છુઓ ઉપર ધ્યાન આપવું ૫૪૮

- પ્રચાર અને પ્રસાર કરનાર દુનિયાના ફાયદા પ્રત્યે
લાપરવા હોય છે. ૫૬૨

- સત્ય તરફ બોલાવનાર અને પ્રચારકનો હોદ્દો તથા
તેની જવાબદારીઓની હદ ૫૭૦

- ચર્ચાઓમાં ઉચ્કેરાઈ જવાથી બચવાનો હુકમ ૫૭૧

હલાલ અને હરામ:-

- હલાલ અને પાક વસ્તુઓ ખાવાનો હુકમ ૧૩૩

- પાક વસ્તુઓ વિના સંકોચે ખાઓ ૧૩૪

- હરામ ખોરાક વિષે અપવાદ માટે ત્રણ શરતો ૧૩૫

- ગેરરીતિ દ્વારા મેળવેલા પૈસો હરામ છે ૧૪૭

- બનીઈસ્લાઈલ માટે અમુક ખાદ્ય વસ્તુઓનું હરામ
ઠેરવવું ૨૭૩

- યહૂદીઓ માટે કેટલીક પાક વસ્તુઓનું સજાના
રૂપમાં હરામ ઠરાવવું ૪૨૨

- ચોપગાં ચરતાં પશુઓનું હલાલ હોવું ૪૩૭

- હરામ અને હલાલના તમામ અધિકારો અલ્લાહના
હાથમાં છે ૪૩૮, ૪૮૮

- મૃત પશુ, લોહી, ભૂંડનું માંસ હરામ છે ૪૪૦

- અકસ્માતમાં મૃત્યુ પામેલું પશુ મૃત હોવાના કારણે

હરામ છે ૪૪૦

- ઝબહનું મહત્વ ૪૪૦, ૪૪૧

- ઝકાતનો અર્થ ૪૪૦, ૪૪૧

- ખુદા સિવાય બીજું કોઈ નામ લઈને ઝબેહ કરવામાં
આવેલા જનાવરનું હરામ હોવું ૪૪૦, ૫૭૬, ૫૭૭

- ખાવા-પીવાની વસ્તુઓમાં મનાઈનું કારણ તબીબી

નથી બલ્કે નૈતિક અને શ્રદ્ધા આધારિત છે ૪૪૧, ૪૪૨

- હરામ અને હલાલ અંગે કુર્આનનું દ્રષ્ટિબિંદુ ૪૪૪

- શિકાર કરવાના નિયમો ૪૪૫

- “હલાલ” ની સાથે “પાક” ના બંધનનો હેતુ ૪૪૫

- ગ્રંથવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલા ઝબીહાનું હલાલ
હોવું ૪૪૬

- હલાલ વસ્તુઓને હરામ ઠેરાવવાની મનાઈ ૪૮૮

- દારૂ સંપૂર્ણપણે હરામ છે તેનો હુકમ ૫૦૧, ૫૦૨

- દરિયાઈ શિકારનું હલાલ હોવું ૫૦૫

- પાક અને નાપાક સમાન નથી ૫૦૬

- ઝબેહ કરવા માટે અલ્લાહનું નામ લેવાનું મહત્વ ૫૭૬

- લોકો દ્વારા ઉપજાવી કાઢવામાં આવેલા હરામ અને
હલાલ નિરર્થક છે ૫૭૬

- લોકો દ્વારા ઉપજાવી કાઢવામાં આવેલા ધાર્મિક
બંધનો ખુદાના નામે જૂઠ ઘડવાની વ્યાખ્યામાં આવે
છે ૫૮૭

- આરબોને ત્યાં હરામ અને હલાલના શિક્કયુક્ત
અંધશ્રદ્ધા આધારિત ખ્યાલો ૫૮૮

- ખુદાઈ કાનૂનમાં મૂળભૂત રીતે હરામ વસ્તુઓ મૃત,
લોહી, ભૂંડનું માંસ અને ખુદા સિવાયના બીજા
લોકોના નામે ઝબેહ કરેલાં પશુઓ છે ૫૮૨, ૫૮૩

- હરામ અને હલાલ વિષે ઈસ્લામના કાયદાવિદો
વચ્ચે મતભેદ ૫૮૨, ૫૮૩

- મુહમ્મદી કાનૂન અને યહૂદી કાનૂનમાં હલાલ અને
હરામના હુકમોમાં તફાવત શા માટે છે ૫૮૩

- પિક્કારના રૂપમાં ખુદા તરફથી હરામ કરવાનું

વિશેષ સ્વરૂપ ૫૮૫

હમ્દ (પ્રશંસા અને ગુણગાન) :-

- તેનો અર્થ ૪૩
- અલ્લાહ જ શા માટે તેને પાત્ર છે ? ૪૩

હવ્વા:-

- આપના જન્મ વિષે બાઈબલમાં વર્ણન ૩૧૮

હવારી:-

- આ શબ્દનો ખરો અર્થ ૨૫૬
- હવારીઓનો ધર્મ ઇસ્લામ જ હતો ૨૫૬
- ઈસા અ.સ. ઉપર હવારીઓ દ્વારા ઈમાન લાવવું ૫૧૩
- હવારીઓ દ્વારા ઈસા અ.સ.ને આકાશમાંથી

ભોજનથાળની ઈચ્છા કરવી ૫૧૪

મૃત્યુ પછી જીવન:-

- અલ્લાહ તરફથી ચમત્કારના રૂપમાં તેનું પ્રદર્શન ૨૦૦
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની વિનંતી પછી ચાર

પક્ષીઓને જીવતાં કરવાનો કિસ્સો ૨૦૧

- ખુદાના માર્ગમાં પ્રાણની આહુતિ આપનારાઓ માટે ખુશખબર ૨૮૮
- અલ્લાહના માર્ગમાં શહીદ થનારાઓ માટે ઉત્તમ જીવનની ખુશખબર ૩૦૨
- ખુદાની સામે હાજર કરતી વખતે બધા લોકોને ઘેરીને હાજર કરવામાં આવશે ૫૨૭
- કયામતના દિવસે અલ્લાહ તમામ મનુષ્યોને જરૂર ભેગાં કરશે ૫૨૭
- મૃત્યુ પછીના જીવનનો દાખલો રાત્રે સૂઈને સવારે જાગવા જેવો છે ૫૪૬
- તમામ મનુષ્યોને નવેસરથી જીવતાં કરવામાં આવશે ૫૮૩

હેઝ (માસિક આવ)

(જુઓ “સ્વચ્છતા અને પાકી”)

ઠં (ખે) ખ

ખોટ:-

- કયા પ્રકારના લોકો ખોટને પાત્ર છે? ૬૦, ૧૦૭, ૫૩૩, ૫૮૮

ખિલાફત:-

- તેનો અર્થ ૬૨
- માનવીય ખિલાફત વિષે ત્રણ મહત્વની હકીકતો ૬૦૬

ખુલા’:-

- શબ્દનો પારિભાષિક અર્થ એને તેની રીત ૧૭૫
- ખુલામાં ઈદતનો સમય ૧૭૬

ખુમર:- (જુઓ દારૂ)

ખૂંબહા:- (લોહીની કિંમત) જુઓ ઇસ્લામી કાનૂન

ખૈરેઉમ્મત:- (શ્રેષ્ઠ સમુદાય)

- તેના ગુણો અને જવાબદારીઓ ૨૭૮

ઢ (દાલ) દ

દાઉદ અ.સ.:-

- જાલૂતની હત્યાનો કિસ્સો ૧૮૧

દુઆ:-

- તેની હકીકત ૪૨
- તેની સાચી રીત ૪૩
- કુર્આનમાં આવતી દુઆઓ ૪૫, ૧૮૦, ૨૨૪, ૨૨૫, ૨૩૫, ૨૩૮, ૨૪૩, ૨૮૩, ૩૧૧, ૩૧૨
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અને ઈસ્માઈલ અ.સ.ની દુઆ ૧૧૨
- ખુદા સુધી દુઆઓ પહોંચાડવા માટે કોઈ માધ્યમની જરૂર નથી ૧૪૪
- હઝરત મર્યમ અ.સ.ની માતાની દુઆ ૨૪૭
- હઝરત ઝકરીયાની દુઆ નેક સંતાન માટે ૨૪૮
- અલ્લાહ પાસે કૃપા માટે દુઆ કરવાનો હુકમ ૩૪૭
- આકાશમાંથી ભોજનથાળ માટે ઈસા અ.સ.ની દુઆ ૫૧૪

દોજખ:-

- મુશ્ચિકોની મૂર્તિઓ પણ દોજખમાં જશે ૫૮
- કયા પ્રકારના લોકો દોજખમાં જશે? ૫૮, ૬૯, ૮૯, ૧૦૬, ૧૪૮, ૧૫૯, ૧૯૭, ૨૧૩, ૨૩૬, ૨૯૪, ૨૯૯, ૩૪૬, ૩૬૧, ૩૯૭, ૪૫૦, ૪૮૯, ૪૯૮
- તેમાં હંમેશા રહેવાનું છે ૬૮, ૩૩૦, ૫૮૦
- તેની સજા અપરાધીઓની પોતાની કમાણીની મળશે ૩૦૭
- તેની સજા ભારે અપમાનજનક છે ૩૧૧
- ખરાબમાં ખરાબ રહેવાની જગ્યા ૩૧૩, ૩૯૭
- અનાથોનો માલ ખાનાર લોકોનું પરિણામ ૩૨૫
- દોજખની સજાની વિગતો ૩૬૧
- તેમાંથી છૂટવાનો કોઈ માર્ગ નહીં હોય ૩૯૯, ૪૬૭
- દંભી અને કાફિર તેમાં ભેગા કરવામાં આવશે ૪૦૯
- દંભીઓ તેના સૌથી નીચેના તબક્કામાં હશે ૪૧૧
- કુફર અને અત્યાચાર કરનારા લોકોને ચોક્કસપણે હંમેશ માટે દોજખમાં જવાનું છે ૪૨૬
- આનાથી બચાવનાર માત્ર અલ્લાહ જ છે ૫૮૧

દિયત:- (જુઓ ઇસ્લામી કાનૂન)

દીન (ધર્મ):-

- માનવ જાતિનો મૂળ ધર્મ એક જ હતો ૧૬૨
- સમગ્ર દીન અલ્લાહ માટે હોવું જોઈએ ૧૫૧
- ધર્મની બાબતમાં બળજબરી ન હોવી જોઈએનો અર્થ ૧૯૫
- તેનો આધાર કઈ બાબતો ઉપર છે ૨૨૨
- તેનો સૌથી પહેલો આધાર “અલ્લાહ ધરતી અને આકાશોનો માલિક છે”, તેની સત્તાનતા ઉપર છે ૨૨૨
- સત્યદીન હંમેશાં એક જ હતો ૨૨૮, ૬૦૪
- અલ્લાહની નજીક ધર્મ માત્ર ઇસ્લામ છે ૨૩૯
- આ અલ્લાહના અનુસરણના માર્ગનું નામ છે ૨૬૯
- ધર્મ કાનૂની બાબતોનું નામ નથી બલ્કે એક

અલ્લાહની બંદગીના સિદ્ધાંતનું નામ છે ૨૭૪

- અલ્લાહ માટે ધર્મને વિશિષ્ટ કરવાનો અર્થ ૪૧૨
- દીનમાં અતિશયોક્તિ કરવાની મનાઈ ૪૨૭
- તેનાથી કાફિરોની નિરાશાનો અર્થ ૪૪૩
- દીનને પરિપૂર્ણ કરવાની જાહેરાત ૪૪૩
- એક જ ધર્મ હેઠળ અલગ અલગ ખુદાઈ કાનૂનમાં ગૌણ તફાવત ૪૭૭
- ધર્મમાં નુકસાનોનીનું પરિણામ કુફર માં આવે છે ૫૦૮
- ધર્મની સામે વિરોધીઓ તરફથી ‘જૂની કહાણીઓ’ નું મહેશું તથા તેનો જવાબ ૫૩૧
- ધર્મને ખેલ બનાવનારાં લોકો ૫૫૦
- ધર્મમાં અલ્લાહની સનદનું મહત્વ ૫૫૯
- એક ધર્મમાંથી અનેક ધર્મો કેવી રીતે બન્યાં ૬૦૪

ઙ (ઝાલ) ઝ

ઝિક્ર (સ્મરણ):-

- હજજની સાથે ખુદાનું સ્મરણ કરવાનું મહત્વ ૧૫૭
- અલ્લાહનું સ્મરણ કરનારા લોકોનાં બે જૂથો: (અ) માત્ર દુનિયા ચાહનારા (બ) દુનિયા અને આખિરત બંનેની ઈચ્છા ધરાવનારા ૧૫૭
- અલ્લાહનું સ્મરણ એવી રીતે કરો જેવી રીતે અલ્લાહે શિખવાડ્યું છે ૧૮૩

ઝ (રે) ર

રિબા (વ્યાજ) (જુઓ સૂદ):-

રિઝૂક (જીવન સામગ્રી):-

- દુનિયાની જીવનસામગ્રી ઈમાનવાળાં અને કાફિર બધાને આપવામાં આવે છે ૧૧૨
- દુનિયાની સામગ્રી વિપુલ પ્રમાણમાં હોવી સરદારી માટે પાત્રતાનો આધાર નથી ૧૧૨
- દુનિયાની જીવનસામગ્રી સંયમના આધારે આપવામાં આવતી નથી ૧૬૨

- દુનિયાના જીવનની સામગ્રીની વિપુલતા અથવા તંગી ઉપર આધિરતની સફળતા અથવા નિષ્ફળતા આધારિત નથી ૧૬૨

- જીવનસામગ્રી પૂરી પાડવાની સત્તા અલ્લાહના હાથમાં છે ૨૪૩, ૨૪૮

- માત્ર હલાલ અને પાક વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરવાનો હુકમ ૪૮૯

- ખેતી અને પશુની રોજી (સંપત્તિ) વિષે ત્રણ મહત્વના હુકમો ૫૮૦

- જીવનસામગ્રી પૂરી પાડવાની જવાબદારી અલ્લાહની છે ૫૮૮

રસૂલ- રસૂલો (જુઓ અંબિયા) :-

લાંચ-રુશ્વત:-

- તેની મનાઈ ૧૪૮

રજાઅત (ધાવણ) :-

- છૂટાછેડા અથવા ખુલા'ની સ્થિતિમાં બાળકોને ધાવણ પૂરું પાડવાનો મામલો ૧૭૮

- વળતર લઈને ધાવણ આપવું ૧૭૯

- અનાથ બાળકને ધાવણ આપવાની જવાબદારી તેના વાલીઓ ઉપર છે ૧૭૯

- ધાવણના આધારે હુર્મત ૩૩૭, ૩૩૮

રમઝાન:-

- તેમાં કુર્આનના ઉતરાણનો આરંભ થયો ૧૪૨

- આ મહિનામાં રોઝા રાખવાનો હુકમ ૧૪૨, ૧૪૩

રૂહુલકુદુસ:-

- તેના દ્વારા ઈસા અ.સ.ની મદદ કરવામાં આવી ૧૮૨

- 'રૂહુમમિન્હુ' નો અર્થ ૪૨૮

- આના વિષે ખ્રિસ્તીઓની ખોટી માન્યતા ૪૨૮

રોઝા:-

- તેનો મૂળ આશય ૧૪૧

- તેના હુકમો તબક્કાવાર ઉતર્યા ૧૪૧

- મુસાફરીમાં રોઝા અંગેના હુકમો ૧૪૨

- કુર્આનના ઉતરાણની નિયામત મેળવ્યા બદલ

આભારદર્શનનું સાધન ૧૪૩

- રાતના સમયે પત્નીઓ સાથે સહવાસ કરવાની છૂટ ૧૪૪

- સેહરી અને ઈફતારના સમયની હદ નક્કી કરવી ૧૪૫

- ઉત્તર ધ્રુવ અને દક્ષિણ ધ્રુવના પ્રદેશોમાં રમઝાનના સમયની ગોઠવણી ૧૪૬

- એતિકાફની હાલતમાં પત્નીઓ સાથે સહવાસની મનાઈ ૧૪૬, ૧૪૭

- સેહરી અને ઈફતારમાં સખત તકેદારી બિનજરૂરી છે ૧૪૬

- ફિદયાના રૂપમાં રોઝો (હજજના અનુસંધાનમાં) ૧૫૪

- કફ્ફારાના રૂપમાં રોઝો ૩૮૩, ૫૦૦, ૫૦૪

રૂહબાનિયત (સંન્યાસ) :-

- ધાર્મિક લોકોનું એક ખોટું વલણ ૪૮૮

રહન (ગીરવે મૂકવું) :-

- કબજા સાથે ગીરવેનો મામલો ૨૨૧

- ગીરવે મૂકેલી વસ્તુમાંથી નાણાંકીય લાભ લેવો વ્યાજ છે ૨૨૨

રિયા (દેખાડો) :-

- ખુદા અને આધિરત ઉપર ઈમાન નહીં હોવાનું ચિહ્ન ૨૦૪, ૩૫૩

ઙ (ઝે) ઙ

ઙબૂર:-

- તેમાં ફેરફાર ૪૨૪

ઙકાત:- ૪૩, ૮૦, ૧૦૩

ઙકરિય્યા અ.સ.:- જુલમી રીતે તેમની હત્યા ૮૧

ઙિના (વ્યભિચાર):-

- શરૂઆતમાં તેની સજા ૩૩૧, ૩૩૨

- વ્યભિચાર માટે ચાર સાક્ષીઓ દ્વારા સાક્ષી ૩૩૧

- પરણેલી ગુલામ સ્ત્રી માટે વ્યભિચારની સજા ૩૪૨

- વ્યભિચારના ગુનાની દ્રષ્ટિએ અલગ અલગ દરજ્જા ૩૪૭

س (સીન) સ

સખ્ત:- બનીઈસ્લાઈલ માટે તેના હુકમો ૮૩

સેહર (જુઓ જાદુ):-

ચોરી (જુઓ ઇસ્લામી કાનૂન):-

મોતની બેહોશી ગુનેગારોની હાલત મોતની

બેહોશીની સ્થિતિમાં ૫૬૪

સલ્વા (જુઓ મન્ન-વ-સલ્વા)

સુલૈમાન અ.સ.

- તેમના પછી ઇસ્લાઈલી કોમનું વેરવિખેર થઈ જવું ૮૧

- તેમની ઉપર જાદુગરી કરવાનો ખોટો આક્ષેપ ૮૭

સુન્નત:-

- દીનની વ્યવસ્થામાં તેનું મહત્વ ૩૬, ૩૭

- નબીની સુન્નતો કયામત સુધીના સમય માટે સનદ છે ૩૬૯

સવાઅસ્સબીલ:- (સીધો રસ્તો)

- આ શબ્દની સંપૂર્ણ સ્પષ્ટતા ૪૫૨, ૪૫૩, ૪૫૪

- યહૂદીઓનું સવાઅસ્સબીલથી ભટકી જવું ૪૮૪

- ગ્રંથવાળાઓનું સવાઅસ્સબીલથી ભટકી જવું ૪૮૧

સૂદ (વ્યાજ):-

- રિબા શબ્દની ચકાસણી ૨૧૦

- તે હરામ છે ૨૧૧, ૨૧૭

- તે બુદ્ધિસંગત નથી. ૨૧૧

- તે ન્યાયની વિરુદ્ધ છે ૨૧૧, ૨૧૨

- વેપાર અને વ્યાજમાં તફાવત ૨૧૧, ૨૧૨, ૨૧૩

- વ્યાજખોર વ્યક્તિનું અંજામ ૨૧૧

- વ્યાજના આધ્યાત્મિક, આર્થિક અને નૈતિક

ગેરલાભો ૨૧૩, ૨૧૪, ૨૧૫, ૨૧૬, ૨૮૮

- તેનો શરીરતનો હુકમ ૨૧૩

- સદ્કા અને વ્યાજની તુલના ૨૧૪

- અગાઉના વ્યાજ મામલાઓનું રદ થવું ૨૧૭

- વ્યાજ ફોજદારી ગુનો ગણવામાં આવે છે ૨૧૮

- ગીરવેમાં સૂદનું સ્વરૂપ ૨૨૨

- તેના લાંબાગાળાનાં બગાડ ૨૮૭

- તૌરાતમાં તેની મનાઈ ૪૨૨

ش (શીન) શ

શરાબ:-

- તેના વિષેનો પહેલો હુકમ ૧૬૭

- તેના ફાયદા કરતાં ગેરફાયદાઓ વધારે છે ૧૬૭

- તબક્કાવાર મનાઈ અનુસાર બીજો હુકમ ૩૫૪

- તેની સંપૂર્ણ મનાઈનો હુકમ ૫૦૧

- મદિરાપાન શૈતાની કામ છે ૫૦૧, ૫૦૩

- તેના વિષે નબી સ.અ.વ.ના વિગતવાર હુકમો ૫૦૧, ૫૦૨

શિર્ક:-

- તેનો આરંભ કયારે અને કેવી રીતે થયો? ૧૮

- અલ્લાહના ગુણો અને અધિકારોમાં બીજાઓને સામેલ કરવા ૧૩૧

- ઝબેહ કરેલા જનાવર ઉપર અલ્લાહ સિવાય બીજા કોઈનું નામ લેવું ૧૩૫, ૪૪૦

- શિર્કની વિચારધારા એક જૂઠાણું તથા હકીકતની વિરુદ્ધ યુદ્ધનું એલાન છે ૧૮૩, ૧૮૪, ૩૫૮

- શિર્ક કરતા સમાજોની વિચારસરણી ૧૮૮, ૧૮૯

- શિર્કના લક્ષણ ૨૫૫

- માફ ન કરી શકાય તેવો અપરાધ ૩૫૮, ૩૯૭

- શિર્કયુક્ત આસ્થાઓ હેઠળ પશુઓના કાન ચીરીને તેમને દેવતાઓના નામે છોડી દેવાં ૩૯૮

- શિર્કયુક્ત જ્યોતિષવિદ્યા ૪૪૨, ૫૦૧

- સ્થાનકો ઉપર ભેટ-સોગાદો ચઢાવવી ૪૪૧, ૫૦૧

- શિર્ક કરનારા લોકો માટે જન્મત હરામ છે ૪૮૮

- અલ્લાહે બહીરહ, સાઈબા, વસીલા અને હામ

નીમ્યાં નથી ૫૦૮

- શિર્ક કયા અર્થમાં અત્યાચાર છે ૫૩૦, ૫૫૮, ૫૮૪
- આપત્તિના સમયે મુશ્કિલો દ્વારા દેવી-દેવતાઓ (ભાગીદાર)ને છોડીને એક ખુદાની સામે આજીજી કરવી ૫૩૮, ૫૪૭
- શિર્ક કરનારા લોકો માટે જંગલમાં ભટકતા માણસનું ઉદાહરણ ૫૫૦
- શિર્કની વિચારસરણીની સામે હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની લડત ૫૫૨, ૫૫૩
- જે શિર્ક કરશે તેનું બધું કર્યું-કરાવ્યું વ્યર્થ જશે ૫૬૧
- બીજાંને અલ્લાહના સમકક્ષ ઠેરવવાં ૫૭
- મુશ્કિલોનો અંજામ ૫૮
- શિર્ક સામાજિક શક્તિને નબળી બનાવે છે ૨૮૪
- આબિરતમાં મુશ્કિલોની પૂછપરછ ૫૩૦
- જિન્નાતોને પણ ખુદાના ભાગીદાર ઠરાવવામાં આવ્યાં ૫૬૭
- અલ્લાહ માટે સંતાન સૂચવવી એ શિર્ક છે ૫૬૮
- શિર્કનો આધાર અંધશ્રદ્ધા છે ૫૬૮
- શૈતાનનું અનુસરણ પણ શિર્ક છે ૫૭૭
- આસ્થા આધારિત શિર્ક અને અમલમાં શિર્ક ૫૭૮
- અલ્લાહની નિયામતોમાં ભાગીદારોનો હિસ્સો રાખવો ૫૮૪, ૫૮૫
- અલ્લાહના હક્કોમાં ભાગીદારી ૫૮૪
- શિર્કયુક્ત માન્યતાઓના કારણે બાળકોની હત્યા ૫૮૫
- ખુદા સિવાયના કાનૂનનો સ્વીકાર કરવો પણ શિર્ક છે ૫૮૬
- મુશ્કિલો માટે શિર્કયુક્ત કૃત્યો સુંદર બની જાય છે ૫૮૬
- શિર્કના ચાર રૂપો (૧) તેની હસ્તીમાં શિર્ક (૨) તેના ગુણોમાં શિર્ક (૩) તેના અધિકારોમાં શિર્ક (૪) અને તેના હક્કોમાં શિર્ક ૫૮૭, ૫૮૮
- સૃષ્ટિના તંત્રમાં શિર્કને કોઈ સ્થાન નથી ૬૦૬

શરીઅત (ખુદાઈ કાનૂન) :-

- એ મૂળભૂત બંધનો જે તમામ ખુદાઈ કાનૂનોમાં લાગુ કરવામાં આવ્યાં છે ૫૮૭ થી ૫૮૮
- શઆઈરિલ્લાહ** (અલ્લાહની નિશાનીઓ) :-
- શિઆર શબ્દની સમજૂતી ૪૩૮
- સફા અને મરવહ અલ્લાહની નિશાનીઓમાંથી છે ૧૨૭
- શઆઈરિલ્લાહના અપમાનનો અર્થ ૪૩૮
- તેમનો આદર કરવાનું કારણ ૪૩૮
- એહરામ પણ શઆઈરિલ્લાહમાંથી છે ૪૩૮ (વધુ માટે જુઓ હજજ)

શફાઅત (ભલામણ):-

- ગુનેગારો માટે તે બિનલાભદાયી છે ૧૦૮
- અલ્લાહની પરવાનગી વિના કોઈની મજાલ નથી કે કોઈના વિષે ભલામણ કરી શકે ૧૮૪
- કયામતના દિવસે ગુનેગારો તરફથી કોઈ પણ વકીલાત કરી શકશે નહીં ૩૮૫
- ખુદાની બંદગીથી દૂર રહેનારા લોકોનો આબિરતમાં કોઈ હિમાયતી અને મદદગાર નહીં હોય ૪૩૦
- પોતાની ઉમ્મત માટે હઝરત ઈસા અ.સ.ની વિનવણીભરી નાજુક ભલામણ ૫૧૭
- આબિરતમાં એવો કોઈ શક્તિશાળી નહીં હોય કે કોઈની હિમાયત અને મદદ તેમજ ભલામણ કરી શકે ૫૪૩
- આબિરતમાં હિમાયત, ભલામણ, ફિદયો નિરર્થક છે ૫૫૦
- આબિરતમાં અપેક્ષિત ભલામણકર્તાઓનું ગુમ થઈ જવું ૫૬૫
- હિસાબ માટે દરેકે એકલા હાજર થવું ૫૩૭ ૫૬૫
- શિકાર:-**
- એહરામની હાલતમાં શિકાર કરવાની મનાઈ ૪૪૫, ૫૦૪, ૫૦૫

- શિકાર કરવાના નિયમો ૪૪૫, ૪૪૬
- શિકારી જનાવરનો અર્થ ૪૪૫
- એહરામની હાલતમાં શિકાર કરવા માટે કફરો ૫૦૪
- દરિયાઈ શિકાર હલાલ છે ૫૦૫

શુક્ર (આભાર):-

- અપકારનો વિરોધી ૧૨૯
- આભારના વલણની સમજૂતી ૪૧૨
- 'અલ્લાહ આભારી છે' તેનો અર્થ ૪૧૨
- આભાર અને ઈમાનનો સંબંધ ૪૧૨

શહાદત (પ્રાણનું બલિદાન):-

- ખુદાના માર્ગમાં જીવ આપવાનો અર્થ ૧૨૬
- તેનો બહુમૂલ્ય બદલો ૨૯૮
- શહીદો માટે આખિરતમાં ઈનામો અને દરજ્જા ૩૦૨
- તેનો અસાધારણ સ્વાદ ૩૦૩

શહાદત (સત્યની સાક્ષીના અર્થમાં):-

- લોકો સમક્ષ સાક્ષીના કામમાં આ ઉમ્મત રસૂલની ઉત્તરાધિકારી છે ૧૧૯
- લોકોની સામે સાક્ષીના બહોળા તકાદા ૧૧૯, ૧૨૦
- આ કામ માટે અલ્લાહ તઆલા નિખાલસ લોકોને અજમાવીને અલગ તારવે છે ૨૯૦

શહાદત (સાક્ષીના અર્થમાં):-

- સાક્ષીની જવાબદારી ૧૧૭
- સાક્ષીનો કાયદો ૨૨૦, ૫૧૧
- સાક્ષીના કાયદામાં સ્ત્રીની સાક્ષી ૨૨૦
- સાક્ષીના કાયદામાં બિનમુસ્લિમની સાક્ષી ૨૨૦
- સાક્ષી ભરોસાપાત્ર હોવા માટે નીતિમત્તા અને ચારિત્ર્યને ધ્યાનમાં લેવાં ૨૨૦, ૫૧૦
- સાક્ષી આપવાનો ઈનકાર કરવાની મનાઈ છે ૨૨૦
- લખનાર અને સાક્ષીને સતાવવામાં ન આવે નહીં ૨૨૧
- સાક્ષી છુપાવવી ગુનો છે ૨૨૨
- વ્યવહારોમાં સાક્ષીનું મહત્વ ૩૨૪
- વ્યભિચાર માટે ચાર ગવાહોની સાક્ષી ૩૩૧

- ખુદા માટે ન્યાયપૂર્વક સાક્ષી આપવાનો તકાદો ૪૦૫, ૪૦૬
- અલ્લાહ અને ફરિશ્તાઓની કુર્આન માટે સાક્ષી ૪૨૬
- વસિયત માટે કેટલી સાક્ષી જોઈએ ૫૧૦

શહીદો:-

- વ્યાખ્યા ૩૭૦

શૈતાન (શૈતાનો):-

- શૈતાન શબ્દનો અર્થ ૫૪
- બાગી મનુષ્યો માટે શૈતાન શબ્દનો ઉપયોગ ૫૪
- અશ્શૈતાનનો શું અર્થ છે ૬૫
- શૈતાનની હકીકત ૬૫
- જિન્નાત શૈતાનો કોણ છે ૬૬
- શૈતાન આદમ અ.સ.ને જન્મતમાંથી કઢાવે છે ૬૬, ૬૭
- મનુષ્યનો આદિકાળથી દુશ્મન છે ૬૭, ૧૩૩, ૧૬૦, ૫૮૦
- બૂરાઈ અને નિર્લજ્જતા તરફ બોલાવનાર ૧૩૩
- શૈતાનોએ જ જાદૂની શરૂઆત કરી છે ૮૭
- શૈતાનનું અનુસરણ ન કરો ૧૬૦
- તે ખુદાના માર્ગમાં ખર્ચ કરવાથી રોકવા માટે ગરીબીથી ડરાવે છે ૨૦૭
- શૈતાનનો સ્પર્શ માણસને પાગલ બનાવે છે ૨૧૧
- તે કાયરતા અને ગભરાટ ફેલાવે ૨૮૭
- તે જૂઠ્ઠી ડરાવે છે ૩૦૪
- તેની સંગત ખૂબ જ ખરાબ સંગત છે ૩૫૩
- તેની ચાલો નબળી હોય છે ૩૭૩
- તેને આરાધ્ય બનાવવાનો અર્થ ૩૮૭
- મનુષ્ય માટે તેનો પડકાર ૩૮૮
- તે દીવાસ્વપ્ન દેખાડે છે ૩૮૮
- દારૂ, જુગાર, સ્થાનકો અને પાસાં એ ગંદા શૈતાની કામો છે ૫૦૧, ૫૦૨
- તે મુસલમાનો વચ્ચે દુશ્મનાવટ નાખવા માગે છે ૫૦૩
- શૈતાન ગુમરાહીને સુંદર બનાવીને રજૂ કરે છે ૫૪૦

- તે ભુલાવવામાં નાખે છે ૫૪૯
- જિજ્ઞાસુ અને ઈન્સાનોના શૈતાનોની નબીઓના સંદેશ સાથે દુશ્મનાવટ ૫૭૨
- શૈતાન લોભામણી વાતો મનમાં નાખે છે ૫૭૩
- શૈતાનોની વાતો લોભામણી હોવાનો અર્થ ૫૭૩
- શૈતાન તેના સાથીઓ માટે શંકાઓ અને વાંધાઓ નાખે છે ૫૭૭
- શૈતાનોનું અનુસરણ શિર્ક છે ૫૭૭
- જિજ્ઞાસુ શૈતાનોનો આખિરતમાં હિસાબ માગવામાં આવશે અને તેમના માટે કાયમી દોજખની સજા છે ૫૮૦

س (સ્વાદ) સ

સાલેહીન:-

- તેમની વ્યાખ્યા ૩૭૦

સબ્ર (ધૈર્ય):-

- સબ્રનો અર્થ ૭૩, ૧૩૭, ૨૩૮, ૨૮૩
- ધૈર્યવાન લોકો માટે અલ્લાહની મદદ ૧૨૬, ૧૮૦, ૨૮૬
- અસત્યનો મુકાબલો કરવામાં ધૈર્યનું મહત્ત્વ ૨૮૩
- અજમાયશના તબક્કાઓમાંથી પસાર થવા માટે તેની જરૂર ૩૦૯
- સત્યવાન લોકો માટે ધૈર્ય સફળતાની શરત છે ૭૩, ૧૨૬, ૧૮૦, ૨૮૩, ૨૮૦, ૫૩૫
- સાબિરુનના બે અર્થ ૩૧૪

સિબૂગતુલ્લાહ (અલ્લાહનો રંગ):-

- અલ્લાહનો રંગ અલ્લાહની બંદગી કરવાથી ચઢે છે ૧૧૬

સદ્દુકા (જુઓ અલ્લાહના માર્ગમાં ખર્ચ)

સિદીકીન

- તેમની વ્યાખ્યા ૩૭૦

સિરાતેમુસ્તકિમ (સીધો માર્ગ)

- તેનો અર્થ ૪૫, ૪૫૨ થી ૪૫૪
- તે અલ્લાહની નિશાનીઓ વડે સ્પષ્ટ થાય છે ૨૭૭
- કોઈને પણ સીધા રસ્તા પર લાવવો અલ્લાહના અખત્યારની વાત છે ૨૩૮
- તેની નિશાનીઓ ખૂબ જ સ્પષ્ટ કરી દેવામાં આવી છે ૫૮૦
- અલ્લાહ ઈચ્છે છે કે માનવી તેના દેખાડેલા સીધા રસ્તા ઉપર ચાલે ૬૦૧

સફા:- સફા અલ્લાહની નિશાની છે ૧૨૭

સિફાતેઈલાહી (અલ્લાહના ગુણો):-

- પાલનહાર અને જીવનસામગ્રી પૂરી પાડનાર ૪૩, ૧૬૨, ૨૪૩, ૨૪૬, ૨૪૮, ૨૪૯, ૨૬૫, ૪૮૫, ૫૧૫, ૫૨૮, ૫૫૧, ૬૦૫
- હયાત (હયાત હસ્તિ) ૧૮૩, ૨૩૧
- કૃપા ૪૩, ૬૭, ૭૬, ૧૧૨, ૧૪૦, ૧૫૦, ૧૫૭, ૧૭૨, ૨૪૫, ૨૬૫, ૨૭૧, ૨૮૭, ૨૮૮, ૩૩૧, ૩૩૯, ૩૪૩, ૩૪૬, ૩૬૮, ૩૮૭, ૩૮૪, ૩૮૫, ૪૦૪, ૪૪૪, ૪૬૬, ૪૬૯, ૪૮૦, ૫૦૬, ૫૨૭, ૫૪૪, ૫૮૨, ૬૦૬
- હિસાબ કિતાબ લેવો, બદલો અને સજા આપવી તથા બદલો લેવો ૪૩, ૧૩૨, ૧૫૫, ૧૬૧, ૨૨૩, ૨૩૩, ૨૩૬, ૨૪૦, ૨૮૭, ૪૪૦, ૪૪૬, ૪૫૫, ૪૫૭, ૪૬૯, ૫૦૫, ૫૦૬, ૫૪૭, ૫૮૨, ૬૦૬
- સર્જન, પહેલી વાર બનાવવું, આકાર આપવો ૧૦૫, ૨૩૩, ૨૫૨, ૩૧૮, ૪૫૭, ૫૨૩, ૫૨૭, ૫૫૧, ૫૫૮, ૫૬૫, ૫૬૬, ૫૬૭, ૫૬૮, ૫૮૮
- જાણકારી અને માહિતગારી ૬૧, ૬૪, ૮૮, ૧૧૬, ૧૧૮, ૧૨૨, ૧૨૪, ૧૨૮, ૧૪૦, ૧૬૪, ૧૬૮, ૧૭૨, ૧૭૭, ૧૭૮, ૧૮૦, ૧૮૫, ૧૮૮, ૧૮૪, ૨૦૩, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૨૧, ૨૨૨, ૨૩૩, ૨૪૪, ૨૪૬, ૨૬૩, ૨૬૫, ૨૭૩, ૨૭૫, ૨૮૫, ૨૮૫,

- ૨૯૭, ૩૦૬, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૨, ૩૪૧, ૩૪૩,
૩૪૭, ૩૫૦, ૩૫૪, ૩૬૮, ૩૭૦, ૩૮૩, ૩૮૫,
૩૯૩, ૪૦૨, ૪૦૩, ૪૦૬, ૪૧૨, ૪૧૩, ૪૨૭,
૪૩૨, ૪૪૯, ૪૮૨, ૪૮૧, ૫૦૫, ૫૦૬, ૫૧૬,
૫૨૪, ૫૨૭, ૫૨૮, ૫૪૪, ૫૪૬, ૫૫૨, ૫૫૮,
૫૬૦, ૫૬૬, ૫૬૮, ૫૭૫, ૫૭૬, ૫૭૭, ૫૮૧,
૫૮૮
- ક્ષમા કબૂલ કરવી ૬૭, ૭૬, ૧૧૨
- નરમી દાખવવી અને માફી આપવી ૧૪૦, ૧૫૦,
૧૫૭, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૮૧, ૨૦૪, ૨૨૩, ૨૭૧,
૨૮૭, ૨૮૯, ૨૯૭, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૩૨, ૩૩૯,
૩૪૩, ૩૪૪, ૩૫૫, ૩૫૮, ૩૬૮, ૩૮૭,
૩૯૪, ૩૯૫, ૩૯૭, ૪૦૪, ૪૧૩, ૪૪૪,
૪૫૭, ૪૬૬, ૪૬૭, ૪૬૯, ૪૮૦,
૫૦૬, ૫૦૭, ૫૪૪, ૫૮૨, ૬૦૬
- શક્તિ, કુદરત, અખત્યાર, આવરી લેવું અને
વર્ચસ્વ ૫૬, ૬૮, ૯૯, ૧૦૧, ૧૦૩, ૧૨૩,
૧૩૨, ૧૬૦, ૧૬૮, ૧૭૪, ૧૮૩, ૧૮૫,
૧૮૮, ૧૯૨, ૨૦૧, ૨૦૨, ૨૨૩, ૨૩૩, ૨૪૩,
૨૪૪, ૨૪૯, ૨૬૧, ૨૬૫, ૨૮૪, ૨૮૬, ૨૮૭,
૩૦૧, ૩૧૦, ૩૪૬, ૩૬૧, ૩૯૫, ૪૦૪,
૪૧૩, ૪૨૦, ૪૨૬, ૪૫૭, ૪૫૮, ૪૬૮, ૪૬૯,
૫૧૭, ૫૨૮, ૫૩૭, ૫૪૫, ૫૪૬, ૫૪૭, ૫૪૮,
૫૫૨, ૫૫૮, ૫૬૬, ૫૬૮, ૫૮૩
- રાજસત્તા અને બાદશાહી ૧૦૨, ૧૦૫, ૧૧૨,
૧૯૪, ૧૯૫, ૩૧૦, ૩૫૮, ૪૩૮, ૪૭૯,
૫૧૭, ૫૫૨
- કામોનો બનાવનાર, મિત્ર અને સહાયક, વકીલ
૧૦૨, ૩૫૭, ૩૭૬, ૪૦૪, ૪૨૯, ૫૬૮
- હિકમત (ડહાપણ) ૬૪, ૧૧૨, ૧૬૦, ૧૬૮,
૧૭૪, ૧૮૩, ૨૦૨, ૨૩૩, ૨૩૯, ૨૬૧, ૨૮૭,
૩૨૮, ૩૩૨, ૩૪૧, ૩૪૩, ૩૬૧, ૩૮૩, ૩૯૩,
- ૪૦૪, ૪૨૦, ૪૨૬, ૪૨૭, ૪૬૮, ૫૧૭, ૫૨૮,
૫૫૨, ૫૬૦, ૫૮૧, ૫૮૮
- નિરીક્ષક જોનાર ૧૦૩, ૧૭૯, ૧૮૨, ૨૦૫,
૨૩૮, ૨૪૧, ૨૯૮, ૩૦૦, ૩૧૯, ૩૪૮, ૩૬૨,
૩૭૮, ૪૦૫, ૪૮૯, ૫૧૬
- ફેલાવનાર ૧૦૫, ૧૮૮, ૨૦૩, ૨૦૭, ૨૬૫,
૪૦૪, ૪૮૨
- સાંભળનાર ૧૧૬, ૧૪૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૮૫,
૨૪૬, ૨૪૮, ૨૮૫, ૩૬૨, ૪૦૫, ૪૧૩, ૪૯૧,
૫૨૭, ૫૭૫
- માલિક ૧૧૮, ૧૯૪, ૨૨૨, ૨૪૩, ૨૭૯, ૨૮૭,
૩૦૬, ૩૧૦, ૪૦૪, ૪૨૭, ૪૨૯, ૪૫૭,
૪૫૮, ૪૬૯, ૫૨૬
- કંદરદાન ૧૨૮, ૪૧૨
- માર્ગદર્શન કરનાર તેમજ ગુમરાહ કરનાર ૧૬૩,
૨૦૫, ૨૦૯, ૩૮૦
- ફરિયાદ સાંભળનાર ૧૪૪
- ફેંસલો કરનાર અને હિસાબ લેનાર ૧૫૮, ૩૭૮,
૪૦૯
- સંચાલક, ટકાવી રાખનાર, વ્યવસ્થાપક, સક્રિય
૧૯૩, ૨૩૧, ૨૪૩, ૨૫૭, ૨૭૯, ૫૬૫, ૫૬૬,
૫૬૭
- એબ, ખામીઓ અને નબળાઈઓથી પર ૧૯૪,
૪૨૯, ૫૬૮
- તમામ જરૂરિયાતથી મુક્ત સર્વસપન્ન ૨૦૪, ૨૦૭,
૨૭૫, ૪૦૪
- મોટાઈ, સર્વોપરીતા, બુલંદી અને મહાનતા ૧૯૫,
૩૫૦, ૫૬૮
- સર્વગુણસંપન્ન, પ્રશંસાને પાત્ર ૪૩, ૨૦૭, ૪૦૪,
૫૨૩, ૫૪૧
- તેના વાયદા અટલ છે ૨૩૬, ૩૯૯

- પ્રાણ લેનાર અને જીવતો કરનાર ૨૯૭, ૫૨૪, ૫૩૭, ૫૬૫, ૫૮૦, ૫૮૨
- ન્યાયકર્તા, અન્યાયથી ૫૨ ૩૦૭, ૫૭૪
- સ્થળના બંધનથી ૫૨, સાથે રહેનાર ૩૯૫

૬ (તોય) ત

તાગૂત :-

- તાગૂત શબ્દનો અર્થ ૩૬૭
- બંદગીની રીતથી ચલિત થવાનો ત્રીજો તબક્કો ૧૯૬
- અલ્લાહ ઉપર ઈમાન લાવવા માટે તાગૂતનો ઈનકાર જરૂરી છે ૧૯૭, ૩૬૭
- તેના અલગ અલગ પ્રકાર ૧૯૭
- મામલાઓ તેની સમક્ષ રજૂ કરવાં ઈમાનનો નકાર છે ૩૬૬
- તેના માટે લડવું કુફ છે ૩૭૩

તાલૂત:-

- રાજ કરવા માટે નિમણૂક ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯
- તેનું લશ્કર લઈને તેનું નીકળવું ૧૮૯

તલાક (છૂટાછેડા):-

- છૂટાછેડા પામેલી સ્ત્રીઓ માટે ઈદતનો હુકમ ૧૭૨, ૧૭૩
- પાછું ફરવું (રજઅત) ૧૭૩, ૧૭૪
- છૂટાછેડા આપવાની સાચી રીત ૧૭૪
- એકસાથે ત્રણ તલાક આપ્યા પછી કાયમી છૂટા થઈ જવું ૭૬
- કાવતરું કરીને હલાલો કરવો ૧૭૬
- છૂટા પડવાના સંજોગોમાં સજ્જનતાપૂર્ણ વર્તન દાખવવાની શીખ ૧૭૪
- છૂટાછેડાને તકલીફ આપવાનું સાધન બનાવવામાં ન આવે ૧૭૬
- છૂટા પડ્યા પછી બાળકોના ધાવણનો સવાલ ૧૭૮

- છૂટાછેડા પામેલી સ્ત્રી જ્યારે ઈદત પૂરી કરી લે ત્યારે પોતાની મરજીથી લગ્ન કરવામાં તેના માટે અડચણ ઊભી કરવામાં ન આવે ૧૭૭
- સ્પર્શ કર્યા પહેલાં છૂટાછેડા આપવા ૧૮૧
- છૂટાછેડા તદ્દન છેલ્લો ઉપાય છે ૩૩૪

તૂર:-

- બનીઈસ્રાઈલ ઉપર તેનું ઉઠાવવું ૮૩
  - બનીઈસ્રાઈલને ફરમાન આપવાનો કિસ્સો ૪૧૬
- ### સ્વચ્છતા અને પવિત્રતા
- માસિકધર્મ ૧૬૯
  - માસિકધર્મની કેફિયત ૧૬૯
  - માસિકધર્મ દરમ્યાન સહવાસની મનાઈ ૧૬૯
  - માસિકધર્મ વિષે મુશ્કિલો અને યહૂદીઓનો રિવાજ ૩૪૫
  - જનાબતનું (સહવાસનું) ગુસલ (સ્નાન) ૩૫૪, ૪૪૮
  - તયમ્મુમ ૩૧૬, ૩૫૫, ૩૫૬, ૪૪૮
  - વુઝૂ ૪૪૮

૭ (ઓય) ઝ

ઝાલિમ-ઝાલિમીન (જુઓ ઝુલ્મ):-

ઝુલ્મ (અત્યાચાર):-

- કુર્આનની ભાષામાં 'ઝુલ્મ'નો શો અર્થ છે ? ૬૬
- અલ્લાહની મસ્જિદોમાં ઈબાદત કરવાથી રોકવું અને તેમને બરબાદ કરવી એ ઝુલ્મ છે ૧૦૪
- ખુદાના આપેલા જ્ઞાનને છોડીને બીજાઓનું અનુસરણ કરવું ઝુલ્મ છે ૧૨૨
- અલ્લાહ ઝાલિમોને પસંદ કરતો નથી ૨૫૯
- અલ્લાહ ઝાલિમોને રસ્તો દેખાડતો નથી ૨૭૧, ૪૮૦, ૫૯૧
- ઝુલ્મનો ભોગ બનેલા માટે ખરાબ ભાષાના ઉપયોગની છૂટ ૪૧૩
- જે અલ્લાહના કાનૂન પ્રમાણે ફેંસલો ન કરે તેઓ ઝાલિમ છે ૪૭૪

- અલ્લાહના નામે ખોટી વાત કહેનાર અને અલ્લાહની આયતોને ખોટી ઠરાવનાર જ સૌથી મોટા ઝાલિમ છે ૫૨૯
- ઝાલિમો માટે સફળતા નથી ૫૩૦
- અલ્લાહની આયતોની આલોચના કરનારા લોકો ઝાલિમ છે ૫૪૯
- શિર્ક માટે “ઝુલ્મ” શબ્દનો ઉપયોગ ૫૫૯
- અલ્લાહના નામે ખોટું બોલીને નબી હોવાનો દાવો કરવો ૫૬૪
- મોતની બેહોશીની હાલતમાં ઝાલિમોની સ્થિતિ ૫૬૪
- અલ્લાહના નામે ખોટી વાત ઘડવીએ છેલ્લી કક્ષાનું ઝુલ્મ છે ૫૯૧

૯ (ઐન) અ

ઈબાદત (પૂજા):-

- તેનો ત્રણગણો અર્થ ૪૪
- ઈબાદત માત્ર અલ્લાહ માટે ૪૪, ૫૭, ૧૧૭, ૨૬૨, ૩૫૧, ૪૯૧, ૫૬૯
- તાગૂતની ઈબાદત ધિક્કારને પાત્ર છે ૪૮૪
- અલ્લાહ સિવાય અન્યની ઈબાદત કરવાની મનાઈ છે ૯૦, ૫૪૫
- હઝરત યાકૂબ અ.સ.તેમની સંતાન પાસેથી પ્રતિજ્ઞા લેવડાવે છે કે તેઓ માત્ર અલ્લાહની જ ઈબાદત કરશે ૧૧૩
- કાયદાના પાલનના અર્થમાં ઈબાદત ૧૩૪
- મસીહ અ.સ.નું નિમંત્રણ અલ્લાહની ઈબાદત તરફ જ હતું ૨૫૪, ૪૮૯, ૫૧૬
- ઈબાદતને પાત્ર માત્ર એ જ છે જે નફા-નુકસાનની સત્તા ધરાવતો હોય ૪૯૧
- ગ્રંથવાળાઓને કુર્આનનો સંદેશ માત્ર અલ્લાહની બંદગી કરવા માટે છે ૨૬૨

- અલ્લાહની ઈબાદતથી વિમુખ થવું સજાનું કારણ છે ૪૩૦
- કોઈપણ માણસનું નિર્વિરોધ અનુસરણ તેની ઈબાદત છે ૩૯૮

ઈદત:-

- અવસાનની સ્થિતિમાં ૧૭૯, ૧૮૦
- છૂટાછેડાની સ્થિતિમાં (જુઓ છૂટાછેડા)
- અલ્લાહનો અઝાબ (આપત્તિ):-**
- કયા પ્રકારના લોકો માટે છે ૯૧, ૯૪, ૧૦૧, ૧૦૫, ૧૩૦, ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૩૯, ૧૫૫, ૧૬૧, ૨૩૩, ૨૩૬, ૨૪૧, ૨૫૯, ૨૬૬, ૨૭૮, ૩૦૭, ૩૩૩, ૩૫૨, ૪૨૩, ૪૯૦, ૫૫૦, ૫૭૯
- કોઈપણ દંડ આપવાથી ટળી શકતો નથી ૨૭૨, ૫૫૦
- જો લોકો ઈમાન અને આભારના માર્ગ ઉપર ચાલે તો અલ્લાહ વિનાકારણે જ આફતમાં મૂકનાર નથી ૪૧૨
- દુનિયાની સજા આખિરતની સજામાંથી બચાવી શકતી નથી ૪૬૫
- કાયમી સજા ૪૬૦
- આ એ વસ્તુ છે જેનાથી ડરાવવામાં આવે ૫૨૮
- દુનિયામાં સજા આપતા પહેલાં અપરાધીઓ માટે સમૃદ્ધિ કાળ ૫૪૦
- આપત્તિ જાલિમો ઉપર જ આવે છે ૫૪૧
- અલ્લાહની આયતોનો ઈનકાર કરનારા લોકો સજા ભોગવીને જ રહેશે ૫૪૧
- આપત્તિ લઈ આવવાનું કોઈ નબીના કાબૂમાં હોતું નથી ૫૪૫
- દુનિયામાં સજાના વિવિધ રૂપો ૫૪૮
- આખિરતની સજાની વિગતો ૫૫૦
- દુનિયાની આફત અગમચેતી આપ્યા પછી જ ઊતારવામાં આવે છે ૫૮૨
- અપરાધીઓ ઉપરથી ખુદાની સજા ટાળી શકાતી

નથી ૯૪

- જેણે પણ સત્યને ખોટો ઠેરવ્યો તેણે ખુદાની સજાનો સ્વાદ ચાખ્યો ૫૯૫

અરફાત (જુઓ ૯૪૪) :-

-ઈકિમા (બિન અબી જહલ) ઇસ્લામ સ્વીકારનો કિસ્સો ૫૩૯

ઈમરાન:-

- “ઈમૂરઅત ઈમરાન” ના બે અર્થ ૨૪૭

ઉમરહ (જુઓ ૯૪૪) :-

ઔરત (સ્ત્રી) :-

- સમાજમાં તેની હેસિયત અને તેનો દરજ્જો ૧૭૦, ૧૭૩, ૧૭૭, ૧૮૦, ૧૮૩, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૩૩, ૩૪૯
- તેની નૈતિક ફરજો ૧૭૩
- સમાજમાં તેના હક્કો ૧૮૦
- સાક્ષીના કાનૂનમાં તેની સાક્ષી ૨૨૦
- તેના આર્થિક હક્કો ૩૨૪
- ઉત્તમ પત્નીના ગુણો ૩૪૯
- તેની પાસેથી પતિના આજ્ઞાપાલનની માગણી ક્યાં સુધી છે ૩૪૯

અહદ (વાયદો) :-

- અલ્લાહનો વાયદો તોડવાની સજા ૨૬૬, ૪૫૪
- એ વાયદો જે નબીઓ પાસેથી લેવામાં આવ્યો હતો ૨૬૮
- એ વાયદો જે બનીઈસ્રાઈલ પાસેથી લેવામાં આવ્યા હતાં ૯૦, ૯૫, ૩૦૯, ૩૧૦, ૪૫૧
- તૂરનો પાકો વાયદો જે બનીઈસ્રાઈલ પાસેથી લેવામાં આવ્યો ૪૧૬
- અલ્લાહના વાયદા ઉપર કાર્યરત રહેવા માટે મુસલમાનોને તાકીદ ૪૯
- “સમિઅનાવઅતા’ના”નો વાયદો ૪૪૯
- ખ્રિસ્તીઓ પાસેથી પણ વાયદો લેવામાં આવ્યો અને

તેમણે પણ વાયદા-ભંગ કર્યો ૪૫૫

- અલ્લાહના વાયદાના ત્રણ અર્થ ૬૦૦
- પ્રાકૃતિક વાયદાની સમજૂતી ૬૦૦
- પ્રાકૃતિક વાયદાનો તકાદો છે કે માનવી અલ્લાહના ચીંધેલા સીધા રસ્તા ઉપર ચાલે ૬૦૧

ઈસા અ.સ.:-

- આપની વિરૂદ્ધ બનીઈસ્રાઈલના અત્યાચારો ૮૧, ૪૧૭
- આપના ઉત્તમ ગુણો ૯૨
- આપની મદદ માટે રૂહુલકુદુદ્દસ ૧૯૨
- આપને અલ્લાહનું ફરમાન કેમ કહેવામાં આવ્યાં ૨૪૯
- ચમત્કારિક જન્મના કારણે આપને ખુદા ઠરાવી શકાતાં નથી ૨૫૦, ૪૫૭
- આપનો ચમત્કારિક જન્મ ૨૫૧, ૪૧૭
- આપના ખાસ ખાસ ચમત્કારો ૨૫૨
- તેઓ તૌરાત અને ઈજીલનું શિક્ષણ આપવા માટે આવ્યા હતાં ૨૫૨
- તેઓ તૌરાતના સમર્થક હતાં ૨૫૩, ૪૭૪
- એ જ દીન લાવ્યા હતાં જે મૂસા અને અન્ય નબીઓનો દીન હતો ૨૫૩
- આપનો મૂળ સંદેશ ૨૫૪, ૪૮૯, ૫૧૬
- બાઈબલમાં તેમના સંદેશના અવશેષો ૨૫૫
- બનીઈસ્રાઈલે કુફ્રી કર્યા પછી તેમના દ્વારા ‘મન અન્સારી ઈલલ્લાહ’ ની સાર્વજનિક ઘોષણા ૨૫૬
- “તવફ્ફી”નો અર્થ ૨૫૭, ૪૨૧
- તેમનું ઉઠાવી લેવું ૨૫૮
- તેમને ઈનકાર કરનારાઓ ઉપર વર્યસ્વ આપવાનો અલ્લાહનો વાયદો ૨૫૮
- આદમ અ.સ. સાથે તેમની સરખામણીનું કારણ ૨૫૯
- તેમનો સંદેશ એ જ હતો જે મુહમ્મદ સ.અ.વ.એ આપ્યો ૨૬૦
- તેમની હત્યા તથા શૂળીએ ચઢાવવાનું ખંડન ૪૧૮
- શૂળીએ ચઢાવવાની ઘટના પહેલાં આપને ઉઠાવી

લેવામાં આવ્યાં ૪૧૯

- ‘રફઅ’ની ઘટના અસાધારણ પ્રકારની હતી ૪૨૦
- આપના અવસાન પહેલાં તમામ ગ્રંથવાળા આપની ઉપર ઈમાન લાવશે તેનો અર્થ ૪૨૧
- તેમના વિષે ગ્રંથવાળાઓ દ્વારા અતિશયોક્તિ ૪૨૭
- તેમના “કલિમતુલ્લાહ” હોવાનો તથા મર્યમ અ.સ. ઉપર મોકલાવવાનો અર્થ ૪૨૭
- ‘રુહુમમિન્હુ’નો અર્થ ૪૨૮
- ઈજલમાં તેમના કથનો તૌહીદ ઉપર આધારિત છે ૪૨૮
- તેમનું સ્થાન બંદાનું છે ૪૩૦
- ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા તેમને ખુદા ઠરાવવા ૪૫૬
- તેઓ અને તેમની માતા અલ્લાહની કોઈ અધિકાર ન ધરાવતી રૈયત છે ૪૫૭
- તેમની હેસિયત ખુદાના રસૂલ હોવા કરતાં વધારે ન હતી ૪૯૦
- તેઓ અને તેમની માતા મનુષ્ય હતાં ૪૯૦
- શૈતાન તરફથી તેમની અજમાયશ ૪૯૧
- ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા કાલ્પનિક ઈસા (મસીહ) ઘડવાની વાર્તા ૪૯૧ થી ૪૯૫
- તેમના તમામ ચમત્કારો અલ્લાહના હુકમથી પ્રગટ થયાં ૫૧૩
- હવારીઓનું તેમની ઉપર ઈમાન લાવવું ૫૧૩
- આકાશી ભોજનથાળ માટે તેમની પ્રાર્થના ૫૧૪
- આખિરતમાં તેમની સામે અલ્લાહની દલીલ ૫૧૫
- આખિરતમાં તેમનું ખુલાસો કરતું નિવેદન ૫૧૬
- પોતાની ઉમ્મત માટે તેમના દ્વારા નાજુક આજીજીભરી ભલામણ ૫૧૭

ઈસાઈ (ખ્રિસ્તીઓ) :-

- મસીહના શરૂઆતના અનુયાયીઓ ખ્રિસ્તી નહીં બલકે મુસ્લિમ હતાં ૨૫૬
- ખ્રિસ્તીઓની સામે કુર્આનની ત્રણ સ્પષ્ટતાઓ ૨૬૦
- તેમની પાસેથી વાયદો લેવામાં આવ્યો અને તેમણે

વચનભંગ કર્યો ૪૫૫

- ‘નસારા’ શબ્દનો અર્થ ૪૫૫
- તેઓ ખોટી રીતે એમ માને છે કે અમે અલ્લાહના પુત્રો અને માનીતાં છીએ ૪૫૭
- તેમને ખુદાઈ કાનૂન પ્રમાણે ફેંસલો કરવાનો હુકમ આપવામાં આવ્યો ૪૭૫
- તેમની ત્રિમૂર્તિની માન્યતા કુફ છે ૪૯૦
- એક કાલ્પનિક મસીહ ઉપજાવી કાઢવાનું તેમનું કૃત્ય ૪૯૧ થી ૪૯૫
- ઈસ્લામ અને મુસલમાનોની સાથે તેમના સારા સ્વભાવના લોકોનું વલણ ૪૯૭
- હઝરત ઈસા અ.સ.એ તેમને એક ખુદાનો સંદેશ આપ્યો હતો નહીં કે ત્રિમૂર્તિનો ૫૧૬

ઈસાઈયત (ખ્રિસ્તી ધર્મ):-

- હઝરત મસીહ અ.સ.પછી તેનો ઉદ્ભવ થયો ૧૧૫
- તેના ખોટા હોવા માટે કુર્આનની એક સૂક્ષ્મ દલીલ ૧૧૫, ૧૧૭
- તેમની મૂળભૂત ગુમરાહી ૨૪૬
- ઈસા અ.સ.ના ચમત્કારિક જન્મના કારણે ખ્રિસ્તીઓની મૂળભૂત ભૂલ ૨૫૦
- હઝરત ઈસા અ.સ. વિષે ખુદાઈની માન્યતા પેદા થવાના કારણો ૨૫૭
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ના ઘણા સમય પછી ખ્રિસ્તી ધર્મ ઉદ્ભવ્યો ૨૬૨
- શૂળીના કિસ્સા વિષે ખ્રિસ્તીઓ વચ્ચેના મતભેદો ૪૧૯
- ત્રિમૂર્તિની માન્યતા ૪૨૮, ૪૯૦
- ‘કફફારા’ની માન્યતા અને તેનું ખંડન ૪૨૯
- ખ્રિસ્તી વિચારસરણી માટે રેવરંડ ચાર્લસ એન્ડરસન સ્કોટની સમીક્ષા ૪૯૧ થી ૪૯૪
- ખ્રિસ્તી ચર્ચની માન્યતા માટે રેવરંડ જર્જોજ વિલિયમ નોક્ષની ચર્ચા ૪૯૪
- મસીહના ખુદા હોવાની માન્યતાનો ઉદ્ભવ અને

વિકાસ ૪૮૪, ૪૮૫

- મર્યમ અ.સ.ની ખુદાઈ અંગેની માન્યતા, હઝરત મર્યમ અ.સ.ને ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા ખુદાની મા ઠરાવવી ૫૧૫

غ (ગૈન) ગ

ગુલામી:-

- ગુલામ સ્ત્રીઓ સાથે સંભોગની છૂટ ૩૨૧, ૩૨૨, ૩૩૯, ૩૪૦
  - પરણેલી ગુલામ સ્ત્રી માટે વ્યભિચારની સજા ૩૪૨
- ગેબ (અદેશ્ય) :-**
- તેનો અર્થ ૫૦
  - ગેબ ઉપર ઈમાનનો અર્થ ૫૦
  - અલ્લાહ ગેબની વાતોમાંથી જે ઈચ્છે પોતાના પયગમ્બરોને જણાવે છે ૩૦૬
  - ગેબની વાતો વિષે અલ્લાહ અને પયગમ્બર ઉપર વિશ્વાસ કરો ૩૦૬
  - ગેબનો પડદો ઉકયા પછી સુધરવાની મુદત પૂરી થઈ જશે ૫૨૫
  - આખિરતમાં આ હકીકત બિલકુલ ખુલ્લી હશે ૫૩૨
  - નબી સ.અ.વ.ના ગેબના જાણકાર હોવાને સ્પષ્ટ રદિયો ૫૪૨
  - ગેબની ચાવીઓ માત્ર અલ્લાહની પાસે છે ૫૪૬

ف (ફે) ફ

ફાસિક - ફાસિકીન

દુરાચારી-દુરાચારીઓ:-

- દુરાચારનો અર્થ ૬૦
- દુરાચારીઓના ગુણો ૬૦
- અલ્લાહની આયતોનો દુરાચારીઓ ઇનકાર કરે છે ૯૭
- દુરાચાર બંદગીની રીતથી ચલિત થવાનો પહેલો તબક્કો છે ૧૯૬

- ખુદા સાથે વાયદો કરીને ફરી જવું દુરાચાર છે ૨૬૯
- દુરાચારના કેટલાક રૂપો ૪૪૩
- જે લોકો અલ્લાહના કાનૂન પ્રમાણે ફેંસલો ન કરે તે દુરાચારી છે ૪૭૫
- અલ્લાહ દુરાચારીઓને સીધો રસ્તો દેખાડતો નથી ૫૧૨
- જે જનાવર ઉપર અલ્લાહનું નામ લેવામાં આવ્યું ન હોય તેનું ખાવવું દુરાચાર છે ૫૭૭

ફિત્નો:-

- 'ફિત્ના' શબ્દનો અર્થ ૧૫૦
- ફિત્નો હત્યા કરતાં વધારે સંગીન છે ૧૫૦
- ફિત્ના શબ્દનો ઉપયોગ અસત્યના વર્ચસ્વના અર્થમાં છે ૧૫૧
- ફિત્નો રક્તપાત કરતાં વધુ ખરાબ છે ૧૬૫
- ફિત્નો ઊભો કરનારા લોકોને ઉપમાઓમાં અસાધારણ રસ હોય છે ૨૩૫
- 'અલ્લાહ દ્વારા ફિત્નામાં નાખવા'નો અર્થ ૪૭૧
- વિરોધીઓ દ્વારા ફિત્નાખોરી સામે સાવધ રહેવાની તાકીદ ૪૭૯

ફરિશ્તા:-

- ફરિશ્તાનો અર્થ ૬૨
- સૃષ્ટિતંત્રની વ્યવસ્થામાં ફરિશ્તાઓની હેસિયત ૬૨, ૬૪, ૬૫, ૮૮
- મનુષ્યના વિરોધ માટે ફરિશ્તાઓના વાંધાની સંખ્યાઈ ૬૨
- ફરિશ્તાઓના જ્ઞાનની હકીકત ૬૪
- આદમ અ.સ.ની સામે તેમને સિજદો કરવાનો આપવામાં આવેલો હુકમ તથા તેનો અર્થ ૬૪
- તેમનો વિરોધ કુફ્ર છે ૮૭
- તૌહીદ માટે ફરિશ્તાઓની ગવાહીનું મહત્ત્વ ૨૩૯
- ફરિશ્તાઓ દ્વારા હઝરત ઝકરિયા અ.સ.ને નમાઝમાં ખુશખબર સંભળાવવી ૨૪૯
- ફરિશ્તાઓ દ્વારા હઝરત મર્યમ અ.સ.ને ખુશખબર

આપવી ૨૫૦, ૨૫૧

- સત્ય અને અસત્યની લડાઈમાં તેમની ભૂમિકા ૨૮૬
- પ્રાણ હરવા માટે તેમનું આવવું ૩૮૬, ૫૪૭
- ફરિશ્તાઓ દ્વારા જાહેરમાં આવવાના બે પ્રકારો પરફ
- દરેક માણસ ઉપર દેખરેખ રાખનારા ફરિશ્તા
- નીમવામાં આવેલાં છે ૫૪૭
- ફરિશ્તાઓ ફરજ બજવણીમાં સહેજ પણ ભૂલ
- કરતાં નથી ૫૪૭
- ફરિશ્તા જુલમી લોકોના જીવ કઈ રીતે હરે છે ૫૬૫
- ફરિશ્તાઓ જન્મજાત સીધા માર્ગે ચાલનારાં છે ૫૮૬

ફિરઔન:-

- બનીઈસ્લાઈલ ઉપર તેના અત્યાચારો ૭૫
- ફિરઔનના લશ્કરનું ડૂબી મરવું ૭૫

ફુરકાન (કસોટી) :-

- હઝરત મૂસા અ.સ.ને ફુરકાન આપવામાં આવે છે ૭૬
- ફુર્આનનો ગુણ ૧૪૨
- કસોટીના અર્થમાં ૨૩૩

ફિરકાબંદી

(જુઓ પંથોમાં વહેંચણી અને મતભેદ) :- ૬૨૬

ફસાદ:-

- ફુર્આનની દ્રષ્ટિએ ધરતી પર ફસાદ પેદા કરવાનો
- શો અર્થ છે? ૬૦
- એક ફસાદ ફેલાવનાર માનવચરિત્ર ૧૫૮
- ધરતીને ફસાદથી બચાવવા માટે અલ્લાહનો ઉપાય
- ૧૮૧
- બંદગીના કામમાં ફસાદના ત્રણ તબક્કા ૧૮૬
- ફસાદ, ઈસ્લામી રાજ્યનો તખ્તો ઉલટાવવાના
- અર્થમાં ૪૬૫
- અલ્લાહને ફસાદીઓ પસંદ નથી ૪૮૬

ફિસ્ક (ફાસિક) :-

ફલાહ (સફળતા) :-

- કયા પ્રકારના લોકો સફળતા પામનાર છે ૫૧, ૩૧૪

- સફળતા માટે નેકીની આજ્ઞા આપવી અને
  - બૂરાઈઓથી રોકવું ફરજિયાત છે ૨૭૮
  - સફળતા માટે સંયમ અનિવાર્ય છે ૨૮૮
  - સફળતા પ્રાપ્ત કરવા માટે ઈમાનની સાથે સંયમ અને
  - જેહાદનું મહત્વ ૪૬૬
  - સફળતા પામવા માટે ગંદા શૈતાની કામોથી દૂર
  - રહેવું જરૂરી છે ૫૦૧
  - અત્યાચારીઓ માટે સફળતા નથી ૫૩૦, ૫૮૩
- ફહશ (ગંદા કામો) :-**
- તેના અર્થની સ્પષ્ટતા ૫૮૮

ق (કાફ) ક

કાનિતાત - આજ્ઞાંકિત મહિલાઓ:-

- મુસલમાન સ્ત્રીઓના ગુણો ૩૪૮

ઈસ્લામી કાનૂન:-

કાનૂનના સિદ્ધાંતો:

- બધાં જ મામલાઓમાં ફુર્આન જ કાયદાનો સ્ત્રોત છે
- ૪૭૬, ૪૭૮, ૪૭૯
- ઈસ્લામી કાનૂનના અમલ પહેલાંની બાબતો વિષે
- હુકમ ૩૩૫
- કાનૂની અને નૈતિક હેસિયતો વચ્ચે તફાવત ૨૧૩

દાંપત્યજીવનના મામલા:-

- નિકાહ ૬૮, ૧૮૦, ૩૨૦, ૩૩૫ થી ૩૩૮, ૩૪૧,
- ૪૪૬
- ઈલાઅ ૧૭૧, ૧૭૨
- તલાક ૧૭૨ થી ૧૭૫
- મહર ૧૮૧, ૩૨૨, ૩૩૩, ૩૩૫, ૩૪૧, ૪૪૭
- ઈદત ૧૭૩, ૧૭૬, ૧૭૮
- રજઅત (પાછું વળવું) ૧૭૪, ૧૭૭
- ખુલાઅ ૧૭૫, ૧૭૬
- સ્ત્રીનું ભરણપોષણ ૩૪૮ (વધુ માટે જુઓ દામ્પત્ય
- જીવન-૬૧૫)

બગાવત (વિદ્રોહ):-

- ઈસ્લામી વ્યવસ્થામાં 'બગાવત'ની સજા ૪૬૫
- ખુદા અને રસૂલની સામે યુદ્ધ કરવાનો અર્થ ૪૬૫
- વિદ્રોહીઓ માટે ક્ષમાયાચનાની ગુંજાશ ૪૬૫, ૪૬૬

આંતર્રાષ્ટ્રીય કાનૂન:-

- આંતર્રાષ્ટ્રીય સંધિઓનો કાનૂન ૩૮૧

યુદ્ધનો કાનૂન:-

- યુદ્ધનો હુકમ ૧૪૮, ૩૮૬
- યુદ્ધનો હેતુ ૧૫૦, ૨૮૦, ૩૭૨
- યુદ્ધની મર્યાદાઓ ૧૫૧, ૩૮૦, ૩૮૪, ૩૮૫

ચોરી:-

- ચોરના હાથ કાપવાની સજા ૪૬૭
- ચોરની સજા વિષે નબી સ.અ.વ.ની સ્પષ્ટતાઓ ૪૬૮

બંધારણીય પ્રશ્નો:-

- ઈસ્લામી રાજ્યનો બંધારણીય પાયો ૩૬૩, ૩૬૪

વ્યભિચાર:-

- વ્યભિચાર માટે શરૂઆતમાં સજા ૩૩૧
- વ્યભિચાર માટે સાક્ષીઓની સંખ્યા ૩૩૧
- મુહર્રમાત સાથે વ્યભિચાર કરવો ફોજદારી ગુનો છે ૩૩૬
- પરણેલી ગુલામ સ્ત્રીઓ માટે વ્યભિચારની સજા ૩૪૨, ૩૪૩
- રજમની તરફ એક હળવો ઈશારો ૩૪૩ (વધુ માટે જુઓ વ્યભિચાર)

વ્યાજ:-

- વ્યાજ ફોજદારી ગુનો છે ૨૧૮ (વધુ માટે જુઓ વ્યાજ- ૬૩૭)

દારૂ:-

- મદિરાપાનની સજા ૫૦૨ (વધુ માટે જુઓ દારૂ)

સાક્ષી:-

- સાક્ષીનો કાયદો ૨૨૦, ૨૨૧
- વ્યભિચાર માટે સાક્ષીઓની સંખ્યાનું પ્રમાણ ૩૩૧
- વસિયત કરવા માટે સાક્ષીઓની સંખ્યાનું પ્રમાણ ૫૧૦
- સાક્ષીઓ ન્યાયપ્રિય હોવા જોઈએ ૫૧૦

- સાક્ષી અંગેના નિયમો ૫૧૧

અદાલતો અને ન્યાય:-

- અદાલતી ફેંસલાનો આધાર ખુલ્લી સાક્ષીઓના આધારે થશે ૧૪૮
- અદાલત તરફથી પંચો નીમવા અંગેનો કાનૂન ૩૫૧
- ન્યાયની ઈસ્લામી રીત ૩૮૪
- ઈસ્લામી અદાલતને મદીનાના યહૂદીઓના કેસો સાંભળવા કે ન સાંભળવા તે અંગે અધિકાર આપવામાં આવ્યો ૪૭૧

માનવ હત્યા:-

- હત્યા માટે કિસાસ (બદલો)નો કાયદો ૧૩૮, ૧૩૯
- હત્યાનો મામલો રાજીનામાને લાયક છે ૧૩૮
- દિયત એટલે કે ખૂંબહા (લોહીની કીંમત)નો નિયમ ૧૩૮
- મોમિનનો જીવ આદરણીય છે ૩૮૨
- મોમિનને ભૂલથી મારી નાખવાનો કફ્ફારો ૩૮૨, ૩૮૩
- ખૂંબહા અને તેનું પ્રમાણ ૩૮૨
- હત્યાની એક ઘટના સમગ્ર માનવજાતિને જોખમમાં નાખે છે ૪૬૪
- ઈસ્લામમાં હત્યા માટે પાંચ કારણો ૫૮૯
- તૌરાતનો કિસાસનો કાનૂન ૪૭૪ (વધુ માટે જુઓ કિસાસ)

કરજ અને ગીરવે મુકવું:-

- આ અંગેના હુકમો ૨૧૮ થી ૨૨૨
- વારસાની વહેંચણી પહેલાં કરજની ચુકવણી કરવાનો હુકમ ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯

- નાદારીને લગતો કાયદો ૨૧૮

વારસો:-

- વારસાના કાયદાનું ધાર્મિક મહત્ત્વ ૩૩૦
- વારસદારોના ભાગોમાં વસિયત વડે વધઘટ કરી શકાય નહીં ૧૪૦
- વારસાનો હક્ક સંબંધના આધારે છે ૩૨૪

- વારસો પાછળ મૂકેલી તમામ મિલકતને લાગુ પડશે ૩૨૪
- વારસામાં પુરૂષની સાથે સ્ત્રી પણ હક્કદાર છે ૩૨૪
- સંતાનનો ભાગ ૩૨૫
- મા-બાપનો ભાગ ૩૨૬
- વારસાની વહેંચણી તથા વસિયત અને કરજ ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯
- પત્નીએ પાછળ મૂકેલી મિલકતમાં પતિનો ભાગ ૩૨૮
- પતિએ પાછળ મૂકેલી મિલકતમાં પત્નીનો ભાગ ૩૨૮
- પ્રવર્તમાન 'મૃત્યુવેરા કાનૂન' અંગે ઈસ્લામનું દ્રષ્ટિકોણ ૩૩૧
- માની લીધેલા સંબંધોને વારસાનો કાયદો માન્ય રાખતો નથી ૩૪૮
- કલાલાની વ્યાખ્યા ૪૩૧
- અલગ અલગ સંજોગોમાં કલાલાના વારસાના હિસ્સા ૩૨૯, ૪૩૧, ૪૩૨
- હઝરત ઉમર રદિ.ની કલાલા વિષેની શંકા ૪૩૧

વસિયત:-

- વારસાના કાયદા પહેલા વસિયતનો હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો ૧૩૯
- વારસાના કાયદાના ઊત્તરાણ પછી વસિયતની મર્યાદાઓ ૧૪૦, ૩૨૭
- વારસાની વહેંચણી અને વસિયત ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯
- હાનિકારક વસિયતોની સુધારણા ૩૨૮, ૩૨૯
- વસિયત માટે સાક્ષીઓની સંખ્યાનું પ્રમાણ ૫૧૦

કિબ્લા:-

- કોઈ દિશાને કિબ્લો બનાવવાનો એ અર્થ નથી કે અલ્લાહતઆલા એ જ તરફ છે ૧૧૯
- કિબ્લામાં ફેરફાર અને ઈમામતમાં તબદીલી ૧૧૯
- કિબ્લાના ફેરફારમાં અજમાયશ ૧૨૦

- કિબ્લાના ફેરફારનો મૂળ હુકમ ૧૨૧
  - નબી સ.અ.વ. કિબ્લાનો ફેરફાર ઈચ્છતા હતા ૧૨૧
  - કિબ્લાના ફેરફાર ઉપર અમલ ચાલુ નમાઝમાં કેવી રીતે કરવામાં આવ્યો ૧૨૧
  - કિબ્લો બનવા માટે કા'બાની પ્રાથમિકતા ૨૭૪
- કિતાલ ફીસબીલિલ્લાહ**
(અલ્લાહના માર્ગમાં યુદ્ધ કરવું) :-

- તેનો સૌપ્રથમ હુકમ ૧૪૯
- તેના ઉદ્દેશ્યો ૧૫૦, ૧૫૧, ૨૮૦, ૩૭૨
- તેની મર્યાદાઓ ૧૫૧, ૧૫૨, ૩૮૦, ૩૮૪, ૩૮૫
- આ ઈમાનની શરત છે ૩૭૩
- મોટી મોટી વાતો કરનારા નકામા પુરવાર થાય છે ૩૭૩
- જિહાદનો હુકમ થતાં દંભીઓનો માનસિક પ્રતિભાવ ૩૭૪
- યુદ્ધના હુકમમાં ભલાઈ છુપાયેલી છે ૧૬૪
- યુદ્ધની સરખામણીમાં જિહાદનો બહોળો અર્થ ૧૬૬, ૪૬૬
- બનીઈસ્માઈલ દ્વારા આની ના પાડવી અને તેના પરિણામો ૧૮૪, ૪૫૯
- અલ્લાહના માર્ગમાં લડવા અને કુફ્રના માર્ગમાં લડવા વચ્ચે ફરક ૨૩૬
- અલ્લાહના માર્ગમાં લડવાનો બદલો ૩૭૨, ૩૮૫
- અલ્લાહના માર્ગમાં લડવામાં ધીરજ અને મક્કમતાનું મહત્ત્વ ૨૯૩
- મુકાબલા માટે સુસજ્જ રહેવાનો હુકમ ૩૭૧
- આ એ લોકોનું કામ છે જે લોકો આખિરતના બદલામાં દુનિયાનું જીવન વેચી દે ૩૭૨
- યુદ્ધ માટે જાહેર એલાન અને ફરજી કિફાયાનો તફાવત ૩૮૬
- નમાઝમાં કસ્ર કરવાની છૂટ ૩૮૮ થી ૩૯૦
- ભયના સમયે નમાઝ ૩૯૦, ૩૯૧, ૩૯૨

હત્યા:- (જુઓ ઈસ્લામી કાનૂન)
સંતાનની હત્યા:- (જહાલતકાળની અંધશ્રદ્ધાઓ)
કુર્આન:-

- તેના શાબ્દિક અનુવાદની ખામીઓ ૭
- તેની વર્ણનશૈલી ૮, ૨૦, ૧૧૪, ૨૩૪, ૨૮૪, ૩૩૨
- તેમાં બાહ્ય રીતે અસંબંધતા દેખાવાના કારણો ૮, ૧૪, ૧૫
- તેને સમજવા માટે ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ સામે રાખવાનું મહત્ત્વ ૯
- સૂરતોનું ઊતરાણ કઈ પરિસ્થિતિઓમાં થતું હતું ૯, ૨૦
- તેના વિશેષ પારિભાષિક શબ્દો ૧૦
- તેના શાબ્દિક અનુવાદના ફાયદા અને નુકસાન ૧૦
- તે અન્ય પુસ્તકો કરતાં અલગ અને વિશિષ્ટ છે ૧૩, ૨૦, ૨૫
- તેને સમજવામાં સામાન્ય લોકોને કયા પ્રકારની મુશ્કેલીઓ સામે આવે છે અને તેના કારણો ૧૪, ૧૫, ૧૬
- તેની આયતો વચ્ચે કૃત્રિમ સંબંધ સ્થાપવાની ભૂલ ૧૪
- તેની આયતોને સંદર્ભથી અલગ કરીને જોવાનું નુકસાન ૧૪
- તેને સમજવા માટે કઈ વસ્તુઓને જાણી લેવી જોઈએ ૧૬, ૨૦
- તેની અસલ હકીકત ૧૬, ૧૯
- તેની ભૌતિક જગતથી પર પૃષ્ઠભૂમિ ૧૬
- તેની વિષયવસ્તુ ૧૯
- તેનો કેન્દ્રીય વિષય ૧૯
- તેનો આશય ૨૦
- તેની વાણી વચ્ચેના સંબંધની સ્પષ્ટતા ૨૦
- તેના ઊતરાણની કેફિયત ૨૦, ૫૨૦
- ઈસ્લામી આંદોલનના અલગ અલગ તબક્કાઓમાં

- ઉતરેલી સૂર:ઓની અલગ અલગ વિશેષતાઓ ૨૦
- તેની વર્ણનશૈલીની વિશેષતાઓ ૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬
- તેના વિષયોમાં હંગામી અને સ્થાનિક રંગ શા માટે દેખાય છે? અને આ વસ્તુ તેના કાયમી અને વિશ્વવ્યાપી માર્ગદર્શન હોવામાં આડે આવતી નથી ૨૧, ૩૪
- મક્કાની સૂરતોની પૃષ્ઠભૂમિ અને તેની વિશેષતાઓ ૨૩, ૫૨૧
- મદીનાની સૂર:ઓની પૃષ્ઠભૂમિ અને તેમની વિશેષતાઓ ૨૪, ૫૨૧
- આમાં વિષયોનું પુનરાવર્તન શા માટે છે ? ૨૫
- તેમનો વર્તમાન ક્રમ ઊતરાણના ક્રમથી અલગ કેમ છે ? ૨૬
- વર્તમાન સંપાદન પાછળનો વ્યૂહ ૨૬
- તેનું વર્તમાન સંપાદન કોણે કર્યું છે અને ક્યારે કરવામાં આવ્યું? ૨૮
- તેના સુરક્ષિત હોવા અંગેની દલીલો ૨૮, ૩૦
- નબી સ.અ.વ.ના જમાનામાં તેનું લેખનકાર્ય ૨૮
- તેને કંઠસ્થ કરવાની રીત શરૂઆતથી જ પ્રચલિત થઈ ગઈ હતી ૨૮
- તેમાં ફેરફાર શા માટે અશક્ય છે? ૨૮
- પ્રથમ પ્રમાણિત નકલ કેવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવી? ૨૯
- તેનું “સાત શબ્દો” ઉપર ઉતરવા નો અર્થ ૨૯
- નબી સ.અ.વ.ના જમાનામાં કયા કયા લોકોની પાસે કુર્આનના ભાગો લખાણમાં મોજૂદ હતાં ૨૯
- તેનો અભ્યાસ કરવાની સાચી રીત ૩૧, ૪૨
- તેનો સંશોધનાત્મક અભ્યાસ કરવાની રીત ૩૨
- તેના હાર્દને પામવો તેની ઈચ્છા પ્રમાણે કામ કર્યા વિના શક્ય નથી ૩૩
- “સુલૂકે કુર્આની” ૩૪
- તે વિશ્વવ્યાપી અને શાશ્વત માર્ગદર્શન છે તે અંગેની

- દલીલો ૩૫
- તે વિગતવાર માર્ગદર્શક ગ્રંથ છે તેનો અર્થ ૩૬
  - સુન્નતની સાથે તેનો સંબંધ ૩૬
  - તે કયા પ્રકારના મતભેદોની મનાઈ કરે છે ૩૭
  - તેની રૂએ “જાઈઝ” અને “નાજાઈઝ” મતભેદોની મર્યાદાઓ ૩૭
  - સૌથી પહેલી ઊતરેલી સંપૂર્ણ સૂર: ૪૨
  - વહીના ઊતરાણની શરૂઆત કઈ આયતો દ્વારા થઈ ૪૨
  - સૂર:ઓના નામો ૪૬
  - તેની વિશેષતાઓ ૪૮, ૨૩૦
  - કયા પ્રકારના લોકો આમાંથી માર્ગદર્શન મેળવી શકે છે ૫૦, ૨૩૪, ૨૩૫
  - માનવજાતિને તેનો સંદેશ શું છે ? ૫૭, ૬૨
  - ખુદાઈ કલામ હોવાનો પુરાવો ૫૭, ૫૮, ૨૩૫
  - તેને ખુદાઈ કલામ ન માનવાના આખિરતમાં આવનારાં પરિણામો ૫૮
  - તેના ખુદાઈ કલામ હોવાને માની લેવાના આખિરતમાં આવનારાં પરિણામો ૫૮
  - તેની સામે વિરોધીઓના વાંધા અને તેમના જવાબો ૫૯, ૧૦૧, ૧૪૫, ૫૬૯
  - કયા પ્રકારના લોકો કુર્આનમાંથી ગુમરાહી મેળવે છે ૫૯, ૨૩૪, ૨૩૫
  - તેનો સંદેશ એ જ છે જે અગાઉના તમામ આકાશી ગ્રંથોનો હતો ૭૦, ૨૩૨, ૪૮૭, ૪૮૮
  - અગાઉ આવેલાં આકાશી ગ્રંથોનું સમર્થન કરે છે ૭૨, ૮૩, ૮૪, ૮૬, ૨૩૧, ૩૫૮, ૪૭૬, ૫૬૩
  - અગાઉ આવેલાં ગ્રંથોનું સમર્થન તે કયા અર્થમાં કરે છે ૨૩૨
  - નબી સ.અ.વ.ની પાસે જિબ્રઈલ અ.સ. મારફતે આવ્યું છે ૮૬
  - તેના ગુણો ૮૬, ૮૭, ૧૪૨
  - તેમાં “નુસ્ખ” હોવાનો અર્થ ૧૦૧
  - તેનું સૈદ્ધાંતિક શિક્ષણ ૧૧૪
  - કાયદો વર્ણવવાની સાથે તે નૈતિક ભાવનાઓને પણ પ્રોત્સાહન આપે છે ૧૩૮, ૪૦૫
  - તેના ઊતરાણની શરૂઆત ૧૪૨
  - માનવ ઇતિહાસ વિષે તેની વિચારસરણી ૧૬૨
  - તે સત્ય લઈને આવ્યો છે ૨૩૧, ૩૮૩, ૪૭૬, ૫૭૫
  - કુર્આન સત્ય અને અસત્યની કસોટી કઈ રીતે છે ૨૩૩
  - કુર્આનના આદેશોનો ઈનકાર કરવાનું પરિણામ ૨૩૩
  - તેની આયતોના બે મોટા પ્રકાર (૧) મુહકમાત (૨) મુતશાબિહાત ૨૩૪
  - તેમાંથી માર્ગદર્શન કઈ રીતે પ્રાપ્ત થાય છે ૨૩૫
  - તે ઈમાનવાળા લોકો માટે ફેસલાની સનદ અને કાયદાનું સ્ત્રોત છે ૩૬૬, ૩૮૩, ૩૮૪, ૪૭૬
  - તે ફક્ત કાયદાનું પુસ્તક નથી બલ્કે માર્ગદર્શનનું પુસ્તક છે ૩૬૬
  - તેમાં વિરોધાભાસ નથી ૩૭૬
  - તે સ્પષ્ટ ગ્રંથ છે ૪૨૦
  - તે અલ્લાહ તરફથી ઊતરેલો છે તે માટે અલ્લાહને ફરિશ્તાઓની સાક્ષી ૪૨૬
  - તે અલ્લાહ તરફથી સ્પષ્ટ દલીલ છે ૪૩૧, ૬૦૩
  - હલાલ અને હરામ અંગે તેનું દ્રષ્ટિકોણ ૪૪૪
  - અંધારામાંથી કાઢીને અજવાળામાં લાવનાર પુસ્તક ૪૫૬
  - તે સલામતીના રસ્તા દેખાડે છે ૪૫૬
  - નબીઓ વિષે તેની એક મહત્ત્વની સ્પષ્ટતા ૪૭૫
  - આકાશી પુસ્તકો ઉપર તે “મુહૈમિન” છે તેનો અર્થ ૪૭૭
  - તેનું ઊતરાણ યહૂદીઓ માટે વિદ્રોહ અને કુફમાં વૃદ્ધિનું કારણ બની ગયું ૪૮૫
  - ગુનેગારોના વલણને સ્પષ્ટ કરે છે ૫૪૫
  - તે શિખામણ અને ચેતવણીનું માધ્યમ છે ૫૫૦

- ભલાઈ અને બરકતવાળું પુસ્તક છે ૫૬૩, ૬૦૨
  - તેના પ્રાથમિક શ્રોતાઓ ૫૬૩
  - તેને માનવા માટે આબિરત ઉપર ઈમાન આવશ્યક છે ૫૬૪
  - તેની વાણીમાં પરિવર્તનની શૈલી ૫૬૯
  - તે તેના શ્રોતાઓ માટે અજમાયશ બની ગયો છે ૫૬૯
  - તેનું વર્ણન વિગતવાર છે ૫૭૫
  - તેના દ્વારા લોકો ઉપર દલીલ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે ૬૦૨
- કુર્આનની ઉપમાઓ :-**

- દંભીઓના બે જૂથોની ઉપમા ૫૫
- માર્ગદર્શનથી બેપરવાહ લોકો માટે ઢોર અને ગોવાળિયાની ઉપમા ૧૩૩
- ખર્ચ માટે બીજ, ડુંડા અને દાણાની ઉપમા ૨૦૩
- દેખાડા માટેના ખર્ચની ઉપમા ૨૦૪
- નિખાલસ ખર્ચની ઉપમા ૨૦૫
- કર્મો વ્યર્થ જવાની ઉપમા ૨૦૬, ૨૮૧
- શિર્ક કરનારાઓ માટે રણમાં ભટકનારાઓની ઉપમા ૫૫૦
- નાની નાની ઉપમાઓ સામે વિરોધીઓના વાંધા અને તેમનો જવાબ ૫૯, ૫૬૯
- ‘મૃત્યુ’ નો આશય અજ્ઞાન અને બેભાન જીવન છે ૫૭૮
- ‘જીવન’ નો આશય સદાચાર અને દુરાચારની જાગ્રત અવસ્થા ૫૭૮
- ‘પ્રકાશ’ અને ‘અંધારા’ દ્વારા ‘જ્ઞાન’ અને ‘અજ્ઞાન’ નો અર્થ ૫૭૮

કુરબાની:-

- તેનું તેની જગ્યાએ પહોંચવાનો અર્થ ૧૫૩
- કુરબાની પહેલાં હાજી વાળ ન કપાવે ૧૫૩
- કુરબાની ન મળે ત્યારે હાજી રોઝા રાખે ૧૫૪
- એ કુરબાની જેને આકાશી આગ ખાઈ જાય ૩૦૭, ૩૦૮

- કુરબાનીના ઢોર ઉપર હાથ નાખવામાં ન આવે ૪૩૮
  - આદમ અ.સ.ના બંને પુત્રોની કુરબાનીનો કિસ્સો ૪૬૧
- કરજ:-**

- દેવાદાર સાથે ઉદાર વલણ રાખવાની શિખામણ ૨૧૯
- નાદારીનો કાનૂન ૨૧૯
- લેવડ-દેવડ માટે લખાણ કરવાનું મહત્ત્વ ૨૧૯
- મુદત નક્કી કરવી ૨૧૯
- રોજીંદી લેવડ-દેવડ માટે લખાણની જરૂર નથી ૨૨૧
- લખાણની જગ્યાએ ગીરવે રાખવું ૨૨૧
- ગીરવેમાં વ્યાજનું સ્વરૂપ ૨૨૨
- મરનારે મૂકેલી મિલકતમાંથી તેની ચુકવણી ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯

કુર્ અંદાઝી (ચિઢીઓ નાખવી) :-

- શિર્કયુક્ત જયોતિષ વિદ્યા ૪૪૨
- ચિઢીઓ નાખવાની કાયદેસર પરિસ્થિતિ ૪૪૨

કુરૈશ:-

- તેમના ધાર્મિક અને નૈતિક ગુનાઓ ૧૦૪, ૧૧૧, ૧૫૭, ૧૬૫
- મુસલમાનો ઉપર તેમના અત્યાચારો ૧૦૪
- નબી સ.અ.વ.ની સામે તેમનો વાંધો કે સામાન્ય લોકો આપનો સંદેશ સાંભળીને એકત્ર થયાં છે ૫૪૩
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ઉપર એ લોકોનું ખોટી રીતે ગૌરવ લેવો ૫૫૩

કસમ (સોગંદ):-

- નેક કામો અને સંયમથી દૂર રાખનારી સોગંદો ખાવાની મનાઈ તથા તેમને તોડી નાખવાનો હુકમ ૧૭૧
- અર્થ વગરની સોગંદો માટે પકડ નથી ૧૭૧
- સોગંદ તોડવાનો કફ્ફારો ૧૭૧, ૫૦૦
- સોગંદો વેચનારાઓ માટે આબિરતમાં કોઈ હિસ્સો નથી ૨૬૬
- બેહૂદી સોગંદો વિષેનો હુકમ ૪૯૯

- સોગંદનું પાલન કરવાની તાકીદ ૪૮૮

- સાક્ષી માટે સોગંદ ૫૧૧

કિસાસ:-

- તેનો અર્થ ૧૩૭

- જહાલતકાળમાં તે અંગેનો ખ્યાલ ૧૩૮

- કિસાસમાં સમાજ માટે જીવન છે ૧૩૮ (વધુ માટે જુઓ ઇસ્લામી કાનૂન)

કસ્ર:- (જુઓ નમાઝ)

કયામત:-

- મતભેદોના ફેસલાનો દિવસ ૧૦૪

- પૂરેપૂરું વળતર મેળવવાનો દિવસ ૩૦૮

- તમામ મનુષ્યોને એકત્ર કરવામાં આવશે ૩૭૮, ૫૨૭, ૫૮૦

- કયામતના દિવસે ગુનેગારોની તરફથી કોઈપણ વકીલાત કરી નહીં શકે ૩૮૫

- મુસલમાનો અને દંભીઓ વચ્ચે કયામતના દિવસે જ ફેસલો થશે ૪૦૮

- કયામતના દિવસે હઝરત ઈસા અ.સ. ગ્રંથવાળાઓ સામે સાક્ષી આપશે ૪૨૧

- કાફિરોને કયામતના દિવસે કોઈ મુક્તિદંડ સજામાંથી બચાવી નહીં શકે ૪૬૭

- તે એક શંકારહિત હકીકત છે ૫૨૭

- તે એક ભયાનક દિવસ છે ૫૨૮

- જે દિવસે અલ્લાહ કહેશે કે ‘હથ્થ અસ્તિત્વમાં આવે’ એ જ દિવસે તે થઈ જશે ૫૫૨

- કયામતનો સૂર ફૂંકવાનો અર્થ ૫૫૨

- સૃષ્ટિનું તંત્ર વેરવિખેર થઈને નવેસરથી સ્થપાશે ૫૫૨

- તેનું આગમન ચોક્કસ છે ૫૮૩

ક (કાફ) ક

કબાઈલ (મોટા ગુનાઓ):-

- તેના ત્રણ પ્રકાર (૧) જુલમ, (૨) ફિસ્ક અને મા’સિયત, (૩) ફુજૂર ૩૪૬, ૩૪૭

- કબીરા ગુનાઓથી બચનારા લોકોની નાની નાની ભૂલો અલ્લાહ તઆલા માફ કરી દેશે ૩૪૬

આકાશી ગ્રંથો:-

- તમામ ગ્રંથો ઉપર ઈમાન આવશ્યક છે ૫૧, ૧૧૫

- તેમને ઉતારવાનો હેતુ ૧૬૨, ૨૩૧

- તૌરાત અને ઈંજીલનો ઇતિહાસ ૨૩૧, ૨૩૨

- હઝરત ઈસા અ.સ. તૌરાતની સ્થાપના માટે આવ્યા હતાં ૨૫૩

- તમામ આકાશી ગ્રંથો માટે “અલકિતાબ” શબ્દનો ઉપયોગ ૪૭૬

- કુર્આન તમામ આકાશી ગ્રંથોનું સમર્થન કરનાર અને રક્ષક છે ૨૩૨, ૩૭૬

કસબ (કમાણી) :-

- કુર્આન કર્મોને કસબ કહે છે ૧૧૪

- દરેક માણસ તેના કમાયેલા કર્મો માટે પોતે જવાબદાર છે ૬૦૫

કા’બા:-

- બૈતલમકદિસ પહેલાંની કેન્દ્રીયઈબાદતગાહ ૧૨૪

- તેને કિબ્લા બનાવવા સામે યહૂદીઓનો વાંધો ૨૭૪

- ખુદાને ત્યાં તેની સ્વીકૃતિની નિશાનીઓ ૨૭૫

- આરબોમાં તેનો આદર ૨૭૬

- આરબોના સામાજિક જીવન ઉપર તેની અસરો ૫૦૫

કફ્ફારો:-

- કસમ તોડવાનો કફ્ફારો ૧૭૧, ૫૦૦

- મુસલમાનને ભૂલથી મારી નાખવાનો કફ્ફારો ૩૮૨, ૩૮૩

- કફ્ફારા અને દંડ વચ્ચે તફાવત ૩૮૩

- સદ્દુકો કફ્ફારાના રૂપમાં ૪૭૪

- એહરામની હાલતમાં શિકાર કરવાનો કફ્ફારો ૫૦૪
કુફ્ફારે મક્કા (મક્કાના કાફિરો):- (જુઓ કુરૈશ)
કુફ્ફ:-

- કુફ્ફ શા માટે બુદ્ધિ અને પ્રકૃતિની વિરુદ્ધ છે ૬૧
- ખુદાની આયતોથી કુફ્ફ કરવાનો અર્થ ૮૦
- ખુદાની કિતાબના એક ભાગને માનવો અને બીજા ભાગને છોડી દેવો એ કુફ્ફ છે ૮૧
- કુફ્ફયુક્ત માન્યતાઓ અને કૃત્યોની વિગતો ૮૭
- કુફ્ફના વલણના વિવિધ રૂપો ૧૨૮, ૪૦૭, ૪૧૩, ૪૧૪
- કુફ્ફ શબ્દનો ઉપયોગ શુકની તુલનામાં ૧૨૮
- કુફ્ફ કરનારા લોકો માટે દુનિયાના જીવનને ખૂબ જ રૂચિકર બનાવી દેવામાં આવે છે ૧૬૧
- કુફ્ફ અને ઈમાન વચ્ચે સમાધાન થઈ શકતું નથી ૧૬૬
- કુફ્ફ બંદગીથી ચલિત થવાનો બીજો તબક્કો છે ૧૮૬
- આડંબર માટે કુફ્ફ શબ્દનો ઉપયોગ ૨૦૫
- કુફ્ફના આખિરતના પરિણામથી માલ અને સંતાન બચાવી શકતાં નથી ૨૩૬, ૨૮૧
- પયગમ્બરના આજ્ઞાપાલનનો ઈનકાર કુફ્ફ છે ૨૪૫
- કુફ્ફ પર ચાલવાનું પરિણામ ૨૫૮
- કોઈ નબી કુફ્ફનો હુકમ આપી શકતો નથી ૨૬૮
- કુફ્ફ અને કુફ્ફ ઉપર ચાલવું ૨૭૧
- કુફ્ફની હાલતમાં જીવ છોડનારાઓનો અંજામ ૨૭૨, ૩૩૩
- અલ્લાહના હક્કો અદા કરવાથી દૂર જવું કુફ્ફ છે ૨૭૫
- કાફિરોની દોડધામ સત્યદીનની સરખામણીમાં કંઈ નથી ૩૦૪, ૩૧૩
- કુફ્ફ કરનારાઓ માટે આખિરતમાં કોઈ હિસ્સો નથી ૩૦૫
- કુફ્ફ કરનારાઓને ઢીલ આપવા પાછળનો આશય ૩૦૫
- કાફિર અને મુસ્લિમ વચ્ચેનો સૈદ્ધાંતિક ભેદ ૩૬૫
- તાગૂતના માર્ગમાં લડવું એ કાફિરોનું કામ છે ૩૭૩

- કુફ્ફની વ્યવસ્થા હેઠળ ઈમાનવાળાઓ માટે જીવન જીવવાની બે રીતો ૩૮૭
- ઈસ્લામને ટેકો નહીં આપવા માટે કુફ્ફ લાગુ પડે છે ૪૦૮
- ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા કુફ્ફનું આચરણ ૪૫૬, ૪૮૮
- કુફ્ફ કરનારા લોકોને આખિરતની સજાથી કોઈ મુક્તિદંડ બચાવી શકતું નથી ૪૬૭
- 'યુસારિગિન ફિલકુફ્ફ' નો અર્થ ૪૬૮
- જે અલ્લાહના કાયદા પ્રમાણે ફેંસલો ન કરે તેઓ કાફિર છે ૪૭૪
- દીનમાં કાયદામાં નુકસાનોનીનું પરિણામ કુફ્ફમાં આવે છે ૫૦૮
- કુફ્ફ કરનારા લોકોનો હઠાગ્રહ ૫૨૫
- કુફ્ફ કરનારા લોકો માટે ગુમરાહી સુંદર બની જાય છે ૫૭૮

કુફ્ફરાને નેઅમત (નિયામતોનો ઈનકાર):-

- કુફ્ફ શુકની સરખામણીમાં ૧૨૮
- કંજૂસાઈ નિયામતોનો ઈનકાર છે ૩૫૨
- નિયામતોનો ઈનકાર અને તેનો બદલો ૫૨૫
- નિયામતોના ઈનકારનું પરિણામ, નિયામતો પાછી ખેંચી લેવામાં આવે છે ૫૬૨

૭ (લામ) લ

લાનત (ધિક્કાર) :-

- કયા પ્રકારના લોકો તેને પાત્ર છે ૮૩, ૧૨૮, ૧૨૮, ૨૭૧, ૩૫૮, ૩૬૦, ૩૮૪, ૩૮૮, ૪૮૪
- અસત્યપરસ્તીના કારણે યહૂદીઓ ઉપર ધિક્કાર ૩૫૮
- જેની ઉપર અલ્લાહનો ધિક્કાર હોય તેને ધિક્કારથી બચાવનાર કોઈ મદદગાર મળી શકતો નથી ૩૬૦
- બનીઈસ્રાઈલ દ્વારા કુફ્ફના આચરણ બદલ દાગિદ અ.સ. અને ઈસા અ.સ. દ્વારા ફિટકાર ૪૮૬

લોંડી (સ્ત્રી ગુલામ):- (જુઓ ગુલામી)

૨ (મીમ) મ

માહેહરામ:- (જુઓ હરામ મહિનાઓ)

મુબાહિલા:- (બદદુઆ-શાપ)

- નજરાનના પ્રતિનિધિ મંડળને બદદુઆ કરવા માટે કહેવું અને તેમનું તેનાથી દૂર રહેવું ૨૬૦, ૨૬૧

મુતશાબિહાત:-

- મુતશાબિહાતવાળી આયતોની વ્યાખ્યા ૨૩૪
- મુતશાબેહાતમાં ફિત્નાખોર લોકોની અસાધારણ રૂચિ ૨૩૫

મુતકી (સંયમી):-

- મુતકી લોકોના ગુણો ૫૦, ૨૮૮, ૨૮૯
- બીજાઓને શિખામણ આપવી ફરજિયાત છે પરંતુ બીજાના હિસાબની જવાબદારી તેમની ઉપર નથી ૫૪૯

મુહકમાત:-

- મુહકમાતવાળી આયતોની વ્યાખ્યા ૨૩૪

મુહમ્મદ સ.અ.વ.:-

- આપ કયા કામ માટે પધાર્યા હતાં ૧૮, ૩૭, ૧૦૬
- આપના સંદેશનો આરંભ કઈ રીતે થયો અને કયા તબક્કાઓમાંથી પસાર થઈને પૂર્ણતાએ પહોંચ્યો ૨૧
- આપનો વિરોધ કઈ કઈ રીતે કરવામાં આવ્યો અને કયા કારણોસર કરવામાં આવ્યો ૨૨
- કયા પ્રકારના લોકોએ આપના સંદેશનો સ્વીકાર કર્યો અને તેમના જીવન ઉપર શું અસરો પડી ૨૨
- આપની સફળતાના કારણો ૨૨
- આપનો સંદેશ એ જ છે જે પુરોગામી નબીઓનો હતો ૭૦, ૨૨૮, ૫૫૩
- વિરોધીઓના આપની સામે વાંધાં અને તેમનાં જવાબો ૧૦૬, ૧૬૫, ૫૨૫, ૫૩૧, ૫૩૭, ૫૬૨
- નબૂવ્વતની દલીલો ૧૦૬, ૨૬૩
- આપનું પ્રગટ થવું હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ની દુઆનો જવાબ છે ૧૧૨
- આપની ઉપર આયતોની તિલાવત, શુદ્ધિકરણ તથા

ગ્રંથ અને ડહાપણનું શિક્ષણ આપવાની

જવાબદારીઓ ૧૨૫

- આપની ઉપર ઈમાન લાવનારા લોકોના ગુણો ૨૨૩
- આપની રિસાલતની જવાબદારી ૨૪૧, ૩૭૫, ૩૭૭, ૪૮૭, ૫૦૩, ૫૦૬
- આપનું અનુસરણ અલ્લાહ પ્રત્યેના પ્રેમનો અનિવાર્ય તકાદો છે ૨૪૫
- આપનો સંદેશ એ જ છે જે ઈસા અ.સ.નો હતો ૨૬૦
- આપની ઉપર નબૂવ્વત સમાપ્ત થઈ જવા વિષે ગૌણ ઈશારો ૨૬૯
- ઉહુદની લડાઈ વખતે બદદુઆ કરવા સામે ચેતવણી ૨૮૭
- પુરોગામી પયગમ્બરોની જેમ આપ માત્ર એક પયગમ્બર છે ૨૮૧
- ઉહુદની લડાઈ વખતે આપના અવસાનની ખબર ફેલાવવી ૨૮૧
- બહાદુરી અને મક્કમતાનું અનુપમ પ્રદર્શન ૨૮૫
- નેતૃત્વના ઉત્તમ ગુણો ધરાવનાર સર્વાંગી વ્યક્તિત્વ ૨૮૮
- આપ સો ટકા ભરોસો કરવાને લાયક છે ૨૮૯
- આપનું મોકલાવવું મુસલમાનો માટે અલ્લાહની મોટી કૃપા છે ૩૦૦
- આપના રિસાલતના કામના મુખ્ય વિભાગો ૩૦૦
- આપની પાસેથી આપની ઉમ્મત માટે આખિરતમાં ગવાહી લેવી ૩૫૩
- આપની સુન્નત કયામત સુધીના સમય માટે સનદ છે ૩૬૯
- આપની ઉપર ઈમાન લાવવાનો તકાદો ૩૬૯
- ખુદાનું અનુસરણ આપના અનુસરણ વિના શક્ય નથી ૩૭૫
- આપનો ન્યાયાધીશ તરીકેનો દરજ્જો ૩૮૪
- આપના વિરોધનું પરિણામ જહન્નમની સજા છે

૩૯૬, ૩૯૭

- આપની ઉપર વહીનું ઊતરવું કોઈ અનોખી ઘટના નથી ૪૨૪
- આપ પોતાના માલિક તરફથી સત્ય લઈને આવ્યાં ૪૨૭
- કુરૈશ દ્વારા આપને કા'બાની મુલાકાત લેવાથી રોકવાનો કિસ્સો ૪૩૪
- આપ એ વાતોને ખોલનારા છે જેમની ઉપર ગ્રંથવાળાઓએ પડદો નાખી રાખ્યો હતો ૪૫૫
- આપનું મોકલાવવું ગ્રંથવાળાઓ માટે દલીલ પૂર્ણ કરવાનું માધ્યમ છે ૪૫૮
- આપને તમામ મામલાઓમાં અલ્લાહના ગ્રંથ મુજબ ફેંસલો કરવાનો હુકમ ૪૭૬
- આપના માટે અલ્લાહ તરફથી રક્ષણનું વચન ૪૮૭
- સૂર: અનઆમના ઉતરાણ વખતે આપની સ્થિતિ ૫૨૦
- મક્કામાં આપના સંદેશના ચાર મુખ્ય તબક્કા ૫૨૧, ૫૨૨
- આપના દ્વારા તૌહીદની જાહેરાત ૫૨૭, ૫૨૮
- લોકો દ્વારા ખોટા ઠરાવવા બદલ આપને દુ:ખ ૫૩૪
- આપને ખોટા ઠરાવનારા લોકો આપની હસ્તીને નહીં બલ્કે વાસ્તવમાં ખુદાની આયતોને ખોટી ઠરાવી રહ્યા હતાં ૫૩૪
- વિરોધીઓ વ્યક્તિગત રીતે આપને સત્યવાદી માનતા હતાં ૫૩૫
- કુર્આન આપના માટે મનુષ્યોથી પર અધિકારો ધરાવનાર હોવાનું ખંડન કરે છે ૫૪૨
- કુર્આન ખંડન કરે છે કે આપ ગેબના જાણનાર છે ૫૪૨
- આપ અલ્લાહની વહીનું અનુસરણ કરનારા હતાં ૫૪૨
- ઈમાન લાવનારા લોકો વિષે આપને વિશેષ આદેશો ૫૪૩
- આપત્તિ ઊતારવાનું આપના અખત્યારમાં ન હતું ૫૪૫
- આપને લોકોની ઉપર નિરીક્ષક બનાવવામાં આવ્યાં

નથી ૫૪૮, ૫૬૮, ૫૭૦

- આપનું કામ એ જ હતું જે હઝરત ઇબ્રાહીમ અ.સ.એ કર્યું હતું ૫૫૨
  - પુરોગામી નબીઓની રીત ઉપર ચાલવા માટે આપનો આદેશ ૫૬૨
  - આપની નબૂવતને રદ કરવામાં યહૂદીઓનો આંધળો રોષ ૫૬૩
  - આપને પોતાની ઈચ્છાથી ચમત્કારો દેખાડવાનો અધિકાર ન હતો ૫૭૧
  - આપ ઇબ્રાહીમ અ.સ.ની રીત ઉપર હતાં ૬૦૫
- મદીના:-**
- મદીનાકાળની સૂર:ઓની વિશેષતાઓ ૪૭
  - મદીનાકાળના આરંભમાં ઈસ્લામ અને મુસલમાનોની સ્થિતિ ૪૮, ૮૭, ૧૮૪, ૨૩૦, ૩૭૭, ૪૮૦
  - મદીનાના યહૂદીઓનું વર્તન ઈસ્લામ અને મુસલમાનોના મામલામાં ૮૩, ૧૦૦, ૨૮૨
  - હિજરતીઓના આગમનની અસર આર્થિક સંતુલન ઉપર ૨૨૮
  - મદીનામાં રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ.ના કામના ત્રણ વિભાગો ૩૧૭
  - તમામ મુસલમાનોને હિજરત કરીને મદીના આવવાનો હુકમ ૩૭૮
  - મદીનામાં ઈસ્લામનું વર્ચસ્વ કાળ ૪૩૫
- મજાહિબ (ધર્મો):-**
- વિવિધ ધર્મોના મૂળ વિષે કુર્આનનું દ્રષ્ટિબિંદુ ૧૬૨, ૨૩૮
  - વિવિધ ધર્મો ઈસ્લામમાં ફેરફાર કરીને બનાવવામાં આવ્યાં છે ૨૪૦
  - એક દીનમાંથી અનેક સંપ્રદાયો કેવી રીતે બન્યાં ? ૬૦૪
- મરવહ:-**
- તે અલ્લાહની નિશાની છે ૧૨૭

મર્યમ અ.સ. :-

- આપનો જન્મ ૨૪૭
- હૈકલમાં પ્રવેશ પછીની પરિસ્થિતિ ૨૪૮
- દુનિયાની સ્ત્રીઓમાં વિશેષ દરજ્જો ૨૫૦
- ફરિશ્તાઓ દ્વારા હઝરત ઈસા અ.સ.ના જન્મની ખુશખબર આપને આપવી ૨૦૫
- આપની ઉપર બનીઈસ્રાઈલ તરફથી તહોમત મૂકવી ૪૧૭
- આપની ઉપર 'કલિમા' મોકલવાનો અર્થ ૪૨૭
- 'રૂહુમ મિન્હુ'નો અર્થ ૪૨૮
- તેઓ એક સદાચારી મહિલા હતાં ૪૮૦
- ખ્રિસ્તીઓમાં મર્યમ અ.સ.ને ખુદા બનાવવાની માન્યતા ૫૧૫, ૫૧૬

મુઝદલિફહ (જુઓ હજજ) :-**મસાજિદિલ્લાહ (અલ્લાહની મસ્જિદો):-**

- કયા લોકો તેનો વહીવટ કરવાનો હક્ક ધરાવે છે ૧૦૪

મસ્જિદે હરામ:-

- આ શબ્દનો અર્થ ૧૨૨
- તેનો આદર અને જિહાદનો હુકમ ૧૫૦
- કુરૈશનું તેમાં જવાથી મુસલમાનોને અટકાવવું ૧૬૫
- મસ્જિદેહરામથી યાત્રીઓને રોકવાનો કોઈને હક્ક નથી ૪૪૦

મસખ (વિકૃત થઈ જવું) :-

- સબ્તવાળાનું મસખ (વિકૃત) થઈ જવું ૮૩
- યહૂદીઓને વાનર અને ભુંડ બનાવી દેવાં ૪૮૪

મુસ્લિમ:-

- મુસ્લિમ કોણ હોય છે ૧૧૩, ૨૬૨
- મુસ્લિમ હોવા માટે તકાદા ૨૫૬
- મૃત્યુપર્યંત મુસ્લિમ રહેવાનો તકાદો ૨૭૬
- મુસ્લિમનું વલણ ખુદા પ્રત્યે ૪૩૮
- તેનું સંપૂર્ણપણે અલ્લાહની પ્રસન્નતામાં ગુમ થઈ જવું ૬૦૫

મસીહ:- (જુઓ ઈસા અ.સ.)**મસીહી:- (જુઓ ખ્રિસ્તીઓ)****મસીહીયત (ખ્રિસ્તી ધર્મ):- (જુઓ ખ્રિસ્તી ધર્મ)****મુશ્રિકીને અરબ (અરબસ્તાનના મુશ્રિકો):-**

- તેમની અજ્ઞાનયુક્ત માન્યતાઓ ૧૩૩
- તેમના અજ્ઞાનયુક્ત રિવાજો ૧૩૩
- તેમની અજ્ઞાનયુક્ત સોબતો ૧૩૩
- ઈસ્લામ પહેલાં તેમની સ્થિતિ ૨૭૭
- તેઓ સર્જનહાર એક હોવામાં માનતા હતાં ૫૨૩
- તેમના માટે તેમના દીનનું શંકાયુક્ત થઈ જવું ૫૮૭
- હલાલ અને હરામ વિષેના તેમના શર્કયુક્ત ખ્યાલો ૫૮૮ (વધુ માટે જુઓ અજ્ઞાનકાળની અંધશ્રદ્ધાઓ)
- મશિયતેઈલાહી (ખુદાઈ ઈચ્છા:- (જુઓ તકદીર)**
- મઆશી કાનૂન (આર્થિક કાનૂન):-**

- પૈસા મૂર્ખ અને ભોળા લોકોના કબજામાં આપવાથી બગાડ ઉત્પન્ન થાય છે ૩૨૨
- કમાણી કરવાની ખોટી રીતો અને લેવડ-દેવડની કાયદેસર રીતો ૩૪૫
- ખુદાની દેણગીમાં પ્રાકૃતિક અસમાનતાઓ અને તેની જાળવણી ૩૪૭, ૩૪૮
- મુ'જિઝાત (મોજિઝાઓ (ચમત્કાર)**
- મૃત્યુ પછીના જીવનનો ચમત્કારના રૂપમાં તાદેશ્ય પ્રદર્શન ૨૦૦

- ચાર પક્ષીઓને જીવતાં કરવાનો કિસ્સો ૨૦૧
- હઝરત ઝકરીય્યા અ.સ.ની વાંઝણી પત્નીને ત્યાં સંતાનનો જન્મ ૨૪૮
- હઝરત ઈસા અ.સ.નો ચમત્કારિક જન્મ ૨૫૧
- હઝરત ઈસા અ.સ.ના વિશિષ્ટ ચમત્કારો ૨૫૨
- સ્વીકારવામાં આવેલી કુરબાનીને આકાશી આગનું ખાઈ જવું ૩૦૭
- એહલેકિતાબ દ્વારા બળી જનારી કુરબાનીનો ચમત્કાર દેખાડવા સામે જવાબ ૩૦૮

- ઈસા અ.સ.ને ઉપર ઉઠાવી લેવાની અસાધારણ સ્થિતિ ૪૨૦

- ઈસા અ.સ.ના ચમત્કારોની યાદી ૫૧૩

- ચમત્કારો અલ્લાહના હુકમથી થાય છે ૫૧૩

- પોતાની જાતે ચમત્કારો દેખાડવા માટે નબી સ.અ.વ. સમર્થ ન હતાં ૫૩૫

- સદાચારી સમાજની રચના ચમત્કારોના આધારે થઈ શકતી નથી ૫૩૬

- ચમત્કારો દેખાડવાના બધા જ અધિકારો અલ્લાહની પાસે છે ૫૭૧

મારૂંફ:-

- તેનો શરીર અત તથા કાયદા પ્રમાણેનો અર્થ ૧૩૯

- 'અમ્ર બિલ મારૂંફ'નું કર્તવ્ય ૨૭૭

મક્કા:-

- મક્કાકાળમાં ઉતરેલી સૂરઃઓની વિશેષતાઓ ૪૬, ૪૭

- મક્કાકાળમાં ઈસ્લામ અને મુસલમાનોની સ્થિતિ ૪૭, ૨૨૫

- મક્કામાં મુસલમાનોની નૈતિક અને આધ્યાત્મિક કેળવણીની રીત ૨૨૬

- સૌથી પહેલી ઈબાદતગાહ મક્કામાં બની ૨૭૪

- મક્કાના જીવનમાં નબી સ.અ.વ.ના સંદેશના ચાર મુખ્ય તબક્કા ૫૨૧, ૫૨૨

- ઈસ્લામી સંદેશ માટે તેનું કેન્દ્રીય સ્થાન હોવું ૫૬૩

મનાસિક (વિધિઓ):-

- સફા અને મરવહ વચ્ચે ઝડપથી ચાલવું શર્કકાળનો રિવાજ નથી ૧૨૭

મુનાફિકીન (દંભીઓ):-

- મક્કામાં કયા પ્રકારના દંભીઓ જોવા મળતા હતાં ૪૮

- મદીનામાં દંભીઓના વિવિધ પ્રકાર ૪૮

- નખ્લાના કિસ્સા માટે મદીનાના દંભીઓ તરફથી ફિત્નાખોરીઓ ૧૬૫

- ઉહુદની લડાઈમાં દંભીઓ દ્વારા ઊભી કરવામાં આવેલી અડચણો ૨૩૦, ૨૯૧, ૨૯૪

- ઉહુદની લડાઈ વખતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબૈદે દ્વારા ફિત્નાખોરી ૨૮૪, ૨૮૫

- મુસલમાનોના ઈમાનમાં અડચણો નાખવી ૨૯૩

- ઉહુદની લડાઈ પછી અલ્લાહ વિષેનું તેમનું અજ્ઞાનતાભર્યું અનુમાન ૨૯૬

- તેમની મનોવૈજ્ઞાનિક સમીક્ષા ૩૦૧, ૩૦૨, ૩૬૮, ૪૮૦

- અલ્લાહ અજમાયશો દ્વારા ઈમાનવાળાઓને દંભીઓથી અલગ કરી દે છે ૩૦૫

- ઉહુદની ઘટના પછી મદીનામાં તેમની પ્રવૃત્તિઓ ૩૧૭

- તેમની સાથે કેવું વર્તન કરવામાં આવે ૩૧૮

- ઈસ્લામના સુધારાઓની સામે એમનો અણગમો ૩૪૪

- મામલાઓના ફેસલા કરવા માટે કુર્આનને છોડીને તાગૂતની તરફ તેમનું વળવું ૩૬૬, ૩૬૭

- જિહાદમાં સામેલ થવાથી દૂર ભાગવું ૩૭૧, ૩૭૨

- જિહાદના હુકમ સામે તેમના તરફથી માનસિક પ્રતિભાવ ૩૭૪

- તેમની ગુપ્ત મસલતો ૩૭૬

- તેમની ભાંગફોડિયા પ્રવૃત્તિઓ ૩૭૬

- તેમના વિષે બે મત ધરાવવા સામે મુસલમાનોને ઠપકો ૩૭૯

- આ લોકો મુસલમાનોને તેમના કુફ્રનો ચેપ લગાવવા માગે છે ૩૮૦

- તેમની સાથે મિત્રતા રાખવાની મનાઈ ૩૮૦

- લડાઈ દરમ્યાન તેમની સાથે વ્યવહાર ૩૮૦, ૩૮૧, ૩૮૨

- નબી સ.અ.વ.ના અદાલતી ચુકાદાઓથી દૂર જવું દંભ છે ૩૮૭

- ઈમાનવાળાઓને છોડીને તેઓ કાફિરોને મિત્ર બનાવે છે ૪૦૮

- તેમને જહનમમાં કાફિરોની સાથે ભેગાં કરવામાં આવશે ૪૦૯

- તેમની રસપ્રદ નીતિ ૪૦૯

- ખુદાની સાથે તેમની ચાલાકી ૪૦૯

- તેમની અસમંજસની હાલત ૪૧૦

- તેઓ દોજખના સૌથી નીચેના તબક્કામાં હશે ૪૧૧

- સત્યધર્મનો વિરોધ કરનારા યહૂદીઓ અને

ખ્રિસ્તીઓ સાથે તેમના સંબંધો ૪૮૦

- તેમના કર્મો નક્કામા જવાનો ફેંસલો ૪૮૧

- દંભ છેવટે ખુલ્લું પડીને રહે છે ૪૮૧

મુન્કર (મનાઈ કરેલ બાબતો) :-

- “નહ અનિલ મુન્કર”ની જવાબદારી ૨૭૭

- “નહ અનિલ મુન્કર”માં ભૂલ કરવાનું પરિણામ ૪૮૬

મત્ર અને સદ્વા:- ૭૭, ૭૮

મૂસા અ.સ.:-

- આપનો જમાનો ૪૬

- ૪૦ રાત-દિવસ માટે તૂર પર્વત ઉપર બોલાવવામાં આવે છે ૭૫

- ગ્રંથ અને ફુર્કાન વડે નવાજવામાં આવે છે ૭૬

- શીલામાંથી ઝરણું કાઢવાનો ચમત્કાર ૭૮

- આપની સાથે અલ્લાહતઆલા દ્વારા સીધી રીતે વાતચીત કરવી ૪૨૫

- ફારાનના રણમાં બનીઈઝ્રાઈલને આપનું સંબોધન ૪૫૯

મહેર (મહેર):-

- સ્પર્શ કર્યો ન હોય ત્યારે તલાક આપવામાં અડધી મહેર આપવી જોઈએ ૧૮૧

- પત્ની દ્વારા મહેરનું જતું કરવું ૩૨૨

- પત્નીને સતાવીને મહેરમાં હક્ક મારવાની મનાઈ ૩૩૩, ૩૩૪

- મહેર પાછું લેવામાં આવે નહીં ૩૩૫

- મહેર નિકાહના અર્કાનમાંથી છે ૩૪૧, ૪૪૭

મીસાક:- (જુઓ- અહદ-વાયદો)

☺ (નૂન) ન

નબૂવ્વત (પયગમ્બરી) :-

- તેની સમજૂતી ૧૮

- શા માટે આની જરૂર પડી ૧૮

- તમામ નબીઓનો દીન એક હતો અને તેમનો સંદેશ એક હતો ૧૮

- નબીઓ કયા કામ માટે આવતા હતાં ૧૮

- નબૂવ્વતનો આરંભ ૧૬૨

- નબીઓ મોકલવા પાછળનો આશય ૧૬૨

- અલ્લાહની ઉપર તહોમત મૂકીને નબૂવ્વતના દાવા કરનારા લોકો ૫૬૪

- અલ્લાહ પોતે જ સારી રીતે જાણે છે કે પયગમ્બરી માટે કોને પસંદ કરે ૫૭૯ વધુ માટે જુઓ- નબીઓ

નજરાન:-

- નજરાનના પ્રતિનિધિમંડળના આગમન વખતે

ઊતરેલી આયતો ૨૪૫

- ત્યાંની ખ્રિસ્તી લોકશાહી વ્યવસ્થા ૨૪૬

- નજરાનના પ્રતિનિધિમંડળનો હઠાગ્રહ ૨૬૦

- નજરાનના પ્રતિનિધિમંડળ દ્વારા બદ્દુઆ ન કરવી ૨૬૧

નઝર (ભેટ ચઢાવવી) :-

- તેની હકીકત શું છે ૨૦૮

નસી:-

- અરબસ્તાનમાં નસીનો નિયમ અને તેમાં બિનજરૂરી વિધિઓ ૧૫૨

નસારા (ખ્રિસ્તીઓ) :- ૬૪૫

નુસરતેઈલાહી (ખુદાઈ મદદ):-

- ક્યારે આવે છે ૧૬૪, ૫૩૫

- તે ધૈર્યવાન લોકો માટે છે ૧૯૦, ૨૮૬

- તેના જોરે લઘુમતી જૂથ બહુમતી જૂથ ઉપર વિજય પામે છે ૧૯૦, ૨૩૭

- અલ્લાહતઆલા ઈમાનવાળાઓનો હિમાયતી અને

- મદદગાર છે ૧૮૬, ૨૮૬, ૨૮૪
- નબી સ.અ.વ.અને આપના સાથીઓ સાથે તેનો વાયદો ૨૮૪
- જેને આ મળી જાય તેની ઉપર કોઈ વિજય પામી શકતો નથી ૨૮૯
- જે તેનાથી વંચિત હોય તેને ક્યાંયથી મદદ મળતી નથી ૨૮૯

નિકાહ (દંભ):- જુઓ દંભીઓ

નફલ ઇબાદતો:-

- તેમને છૂપી રીતે અદા કરવી વધારે સારું છે ૨૦૮
- નિકાહ:-**
- મુશ્કિલો સાથે નિકાહ કરવાની મનાઈ અને તેની પાછળનો આશય ૧૬૮
- સ્ત્રીની ઈદત પૂરી થતા પહેલાં નિકાહ માટેનો ફેંસલો કરવામાં આવે નહીં ૧૮૦
- બહુપત્નીત્વની છૂટ ૩૨૦
- બહુપત્નીત્વ ઉપર મર્યાદાઓ ૩૨૦, ૩૨૧
- કોની સાથે લગ્ન ન થઈ શકે ૩૩૫ થી ૩૩૯
- પતિ-પત્નીનો સંબંધ માત્ર નિકાહના રૂપમાં જ કાયદેસર છે ૨૪૧
- નિકાહ માટે મહેર આપવી શરત છે ૩૪૧, ૩૪૨, ૪૪૭
- ગ્રંથવાળાઓની સ્ત્રીઓ સાથે નિકાહ કરવાની છૂટ ૪૪૨

નમાઝ:- ૭૩, ૮૦, ૧૦૩

- ધાર્મિક વ્યવસ્થામાં તેનું મહત્ત્વ ૫૦
- તેને કાયમ કરવાનો અર્થ ૫૧
- કયા લોકો માટે મુશ્કેલ અને કયા લોકો માટે આસાન છે ૭૪
- નમાઝમાં મસ્જિદેહરામ તરફ મોઢું રાખવાનો હુકમ ૧૨૧, ૧૨૪
- રેલવે અથવા વહાણમાં કિબ્લા તરફ મોઢું રાખવું ૧૨૨

- “સલાતે વુસ્તા”ની હકીકત ૧૮૨
- ઈસ્લામી જીવનવ્યવસ્થામાં નમાઝનું સ્થાન ૧૮૨
- દરેક પ્રકારના સંજોગોમાં અદા કરવામાં આવે ૧૮૩
- ‘સલાતેખોફ’નો હુકમ ક્યારે આવ્યો ૩૧૬
- તયમ્મુમ ૩૧૬, ૩૫૫, ૩૫૬
- કસ્ર ૩૧૮, ૩૮૮, ૩૮૯
- સલાતેખોફ ૩૧૮, ૩૮૦, ૩૮૧, ૩૮૨
- નશાની હાલતમાં નમાઝ પઢવાની મનાઈ ૩૫૪
- જનાબતની હાલતમાં નમાઝની મનાઈ ૩૫૪
- નમાઝની સ્થાપના ઈસ્લામી રાજ્યની સ્પષ્ટ નિશાની છે ૩૬૪, ૩૬૫
- લડાઈની સ્થિતિમાં નમાઝમાં મોઢું કરવાની છૂટ ૩૮૮
- નમાઝ માટે સમયબદ્ધતાનું મહત્ત્વ ૩૯૩
- દંભીઓની નમાઝનું ચિત્ર ૪૦૯
- દેખાડાની નમાઝ જે પરાણે અદા કરવામાં આવે ૪૦૯
- રિસાલતકાળમાં નમાઝ કુફ અને ઈમાનનું પ્રથમ માપદંડ હતું ૪૧૦
- વુજૂ ફરજિયાત છે અને તેની રીત ૪૪૮
- દારૂ અને જુગારમાં નમાઝ પ્રત્યે ગફલત પેદા કરવાનો ગુણ ૫૦૩

નમરૂદ:-

- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.સાથે તેનો વાર્તાલાપ ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯
- તેના ખુદાઈ દાવાની હકીકત ૧૮૯

નેકી (સદાચાર) :-

- નેકી દેખાવ પૂરતા રિવાજોનું નામ નથી ૧૩૬, ૧૪૮
- તેની હકીકત ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૪૮
- દેખાડાના કામો નેકી નથી ૨૭૨
- અલ્લાહની રાહમાં ખર્ચ નેકીના દરવાજાની ચાવી છે ૨૭૨
- નેકી તરફ બોલાવવા માટે વ્યવસ્થિત સંગઠન હોવું

જરૂરી છે ૨૭૭

- ઈમાનની સાથે જે નેકી કરવામાં આવે તે વ્યર્થ જતી નથી ૨૮૧
- નેકીનો બદલો અલ્લાહ બમણો કરી દે છે ૩૫૩
- અલ્લાહ ઉપર ઈમાન અને આખિરત ઉપર ઈમાન હોય તો માણસ નેકી કરવામાં દેખાડો કરતો નથી ૩૫૩
- નેકીના કામોમાં દરેકની સાથે સહયોગ કરવો જોઈએ ૪૪૦
- હુમલામાં બચાવ ન કરવો એ નેકીનું કામ નથી ૪૬૨
- નેકીના કામોનો બદલો અલ્લાહને ત્યાં દસ ગણો મળે છે ૬૦૪

૭ (વાવ) વ

વિરાસત (વારસો) :- જુઓ ઈસ્લામી કાનૂન

વસીલા:- તેનો અર્થ ૪૬૬

વહી:-

- તેનો અર્થ ૪૨૪
- મુહમ્મદ સ.અ.વ. ઉપર વહીનું ઊતરવું કોઈ અનોખી ઘટના નથી બલકે તમામ નબીઓ ઉપર પહેલાં પણ વહી આવતી રહી છે ૪૨૪
- કુર્આન અલ્લાહ તરફથી મુહમ્મદ સ.અ.વ. ઉપર વહી દ્વારા આવ્યું છે ૫૨૮
- બશર-મનુષ્ય ઉપર વહી ઊતરવાનો ઈક્લાકાર કરવાનો અર્થ ૫૬૩
- વહીના નબીઓ ઉપર ઉતરવા અંગેની ચાર દલીલો ૫૬૪
- શૈતાનો દ્વારા તેમના સાથીઓ ઉપર વહી કરવી ૫૭૭

વસિયત:- (જુઓ ઈસ્લામી કાનૂન)

વુઝૂ:-

- વુઝૂની રીત ૪૪૮
- નબી સ.અ.વ. દ્વારા વુઝૂનો સંપૂર્ણ અમલ ૪૪૮

૮ (હે) હ

હાઝત અને માઝત:- ૯૮

હિજરત:-

- મદીનાના દારૂલઈસ્લામમાં આમ મુસલમાનોને હિજરત કરીને આવી જવાનો હુકમ ૩૧૮
- હિજરત કરવાથી દૂર રહેનારા લોકો ઉપર દંભ લાગુ પડે છે ૩૭૯
- હિજરત કરીને મદીના નહીં આવનારા દંભીઓ માટે હુકમ ૩૮૦
- દારૂલકુફ્રના મુસલમાનો ઉપર કયા સંજોગોમાં હિજરત ફરજિયાત બને છે ૩૭૯, ૩૮૭
- જ્યાં ખુદાઈ કાનૂન પ્રમાણે જીવવું શક્ય ન હોય ત્યાંથી હિજરત કરવાની માગણી ૩૮૭
- “લાહિજરતા બા’દલ ફત્હ” નો અર્થ સમજવામાં એક મોટી ગેરસમજ ૩૮૮

હિદાયત (માર્ગદર્શન) :-

- અલ્લાહ કયા પ્રકારના લોકોને માર્ગદર્શનથી વંચિત કરી દે છે ૫૨, ૫૫, ૫૬, ૨૦૦, ૨૭૦, ૩૮૭, ૪૮૦, ૫૧૨, ૫૮૧
- માનવી માટે સીધો રસ્તો જાણવા માટેના માત્ર બે જ માર્ગ છે ૬૯
- માત્ર અલ્લાહનું માર્ગદર્શન જ હિદાયત છે ૧૦૭, ૨૩૩, ૫૫૧, ૫૬૧
- અલ્લાહના માર્ગદર્શનથી વિમુખ થવાનું પરિણામ ૧૦૭
- માર્ગદર્શન પામેલા હોવાનું ધોરણ, યહૂદીધર્મ અથવા ખ્રિસ્તી-ધર્મની ઉપજાવી કાઢેલી ધાર્મિક ખાસિયતો નથી ૧૧૫
- માર્ગદર્શનનો આધાર વિશ્વવ્યાપી સીધો રસ્તો અપનાવવા ઉપર છે ૧૧૫

- કયા લોકો માર્ગદર્શન પામેલાં છે ૧૨૭
- માર્ગદર્શન નબીઓ ઉપર ઈમાન લાવવાથી મળે છે ૧૬૩
- માર્ગદર્શન અલ્લાહનું દીન છે ૨૬૪, ૫૩૮, ૫૫૬
- સીધો રસ્તો પામવા માટેની શરતો ૨૭૬
- ગુમરાહ લોકો બીજા લોકોને પણ ગુમરાહ કરવા માગે છે ૩૫૬
- માર્ગદર્શન માટે શિખામણનો સ્વીકાર કરવો અને એકાગ્રતા જરૂરી છે ૩૬૮
- માર્ગદર્શનથી વંચિત બૂરાઈઓના કારણે થવાય છે ૩૭૮
- જેને અલ્લાહ માર્ગદર્શનથી વંચિત કરી દે તેને કોઈ માર્ગદર્શન આપી શકતું નથી ૩૮૦, ૪૧૦
- માર્ગદર્શન અને ભટકવું, તેમના માટે અનૂકુળતાઓ ઊભી કરવાનો ખુદાઈ કાનૂન ૪૧૧, ૫૩૮, ૫૭૮
- અલ્લાહતઆલાએ બનીઈઝ્ઝાઈલના દિલોને તેમના જૂઠના કારણે મહોરબંધ કરી દીધાં ૪૧૬
- કુફ્ર અને અલ્લાહના માર્ગથી રોકવાનું પરિણામ સદંતર ગુમરાહી છે ૪૨૬
- કુફ્ર અને અત્યાચાર કરનારા લોકોને અલ્લાહ દોજબ સિવાય બીજી કોઈ તરફ દોરવણી કરતો નથી ૪૩૧
- અલ્લાહની પ્રસન્નતા શોધનારાઓ માટે કુર્આન માર્ગદર્શનનું માધ્યમ છે ૪૫૬
- અલ્લાહ તરફથી દિલો ઉપર પડદા નાખી દેવાનો અર્થ ૫૩૧, ૫૪૧
- અલ્લાહતઆલા બળજબરીપૂર્વક રસ્તો દેખાડતો નથી ૫૩૫
- સત્યસંદેશ સાંભળીને કેવા લોકો 'હા' પાડે છે ૫૩૬
- સત્ય સંદેશથી મૃત દિલો વંચિત રહે છે ૫૩૭

- માર્ગદર્શનના સ્વીકારમાં મનુષ્યના માર્ગમાં શૈતાન દ્વારા અડચણો ઊભી કરવી ૫૪૦
  - તેને પામવા માટે પોતાની જ દ્રષ્ટિશક્તિ કામ આપી શકે છે ૫૬૮
  - તેનો સ્વીકાર કે ઈનકાર કરવામાં માણસનો પોતાનો જ નફો કે નુકસાન છે ૫૬૮
  - અલ્લાહની મરજી એવી નથી કે લોકોને બળજબરીપૂર્વક હિદાયત ઉપર પેદા કરવામાં આવ્યાં હોત ૫૭૦
  - માર્ગદર્શનનો આધાર ચમત્કાર ઉપર નથી ૫૭૨
  - અલ્લાહ પોતાની શક્તિ દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરીને કોઈને મોમિન નથી બનાવતો ૫૭૨, ૫૭૩, ૫૭૪, ૫૮૬
  - અલ્લાહ જેને માર્ગદર્શન આપવા માગે છે તેની છાતી ઈસ્લામ માટે ખોલી દે છે ૫૭૮
- હલાકત (વિનાશ) :-**
- આ શબ્દનો અર્થસભર ઉપયોગ ૫૮૬

૫ (યે) ય

યતીમ (અનાથ) :-

- અનાથોના માલમાં પ્રમાણિકતા રાખવી ૩૧૮, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૫૮૮, ૬૦૦
  - અનાથોના હક્કો અને બહુપત્નીત્વ ૩૨૦
  - તેઓ પુખ્ત વયે પહોંચે ત્યાં સુધી તેમના માલનું રક્ષણ કરવું ૩૨૨
  - અનાથ છોકરાઓ અને છોકરીઓ પ્રત્યે ન્યાય દાખવવાની શિખામણ ૪૦૧
- યહ્યા અ.સ.:-**
- અત્યાચારપૂર્વક તેમની હત્યા ૮૧
  - કયા ગુણો સાથે તેમને પેદા કરવામાં આવ્યા હતાં ૨૪૮

યાકૂબ અ.સ.:-

- તેમની સંતાનને તેમની આખરી શીખ ૧૧૩

યહૂદીઓ:-

- કુર્આનના ઊતરાણ વખતે તેમની ધાર્મિક અને નૈતિક હાલત ૪૬, ૨૬૫

- તેમના બગડી જવા અંગેની કુર્આનની આલોચના શું શિખવાડે છે ૪૭

- કુર્આનમાં તેમની આલોચના શા માટે કરવામાં આવી છે ૭૦, ૮૭

- તેમના નૈતિક અને ધાર્મિક અપરાધો ૭૨, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૧૦૦, ૨૬૪, ૨૬૫, ૨૬૬, ૨૭૨, ૩૬૦, ૪૨૨, ૪૭૧, ૪૭૩, ૪૮૪

- અરબસ્તાનના મુશ્ચિકોમાં તેમનો ધાર્મિક અને નૈતિક પ્રભાવ ૭૨

- ઈસ્લામની વિરુદ્ધ તેમના કાવતરાં ૭૨, ૮૮, ૨૨૮, ૨૩૦

- નમાઝ અને ઝકાત પ્રત્યે તેમની બેદરકારી ૭૩

- તેમના દ્વારા મૂર્તિપૂજા ૮૧

- તેમની ખોટી માન્યતા કે મોક્ષ માત્ર તેમનો જ ઈજારો છે ૮૨, ૮૫

- અલ્લાહની કિતાબમાં તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલાં ફેરફાર ૮૭, ૮૮

- મદીનાના લોકો ઉપર તેમનો નૈતિક અને ધાર્મિક પ્રભાવ ૮૭, ૮૩

- તેમના વિદ્વાનોની નૈતિક હાલત ૮૭, ૮૮, ૨૬૭, ૨૭૫

- ખુદા માટેના તેમના ખોટાં અનુમાનો ૮૮

- તેમના આમ લોકોની અજ્ઞાનતા ૮૮

- તેમની અંદરના બગાડના કારણો ૮૮, ૮૧, ૧૦૨,

૧૨૮

- આખિરત વિષે તેમની આસ્થા ૮૮, ૨૬૬

- મદીનાના યહૂદીઓની નૈતિક હાલત ૮૧, ૮૩

- યહૂદી વિદ્વાનો ઉપર હઝરત ઈસા અ.સ. દ્વારા આલોચના ૨૫૫

- યહૂદીઓએ ઈસા અ.સ.ના સંદેશને રદ કરી દીધો ૨૫૮

- ઈસ્રાઈલી અને બિનઈસ્રાઈલી માટે અલગ અલગ નૈતિક વલણ ધરાવવું ૨૬૬

- અલ્લાહના નામે તેમના દ્વારા જુદી વાતો કહેવી ૨૬૬

- નેકી વિષે તેમનો આડંબરભર્યો ખ્યાલ ૨૭૨

- તેમના વિદ્વાનો દ્વારા કાયદામાં નુકસાનો કરવી ૨૭૩

- તેમની ફિત્નાખોરીઓ માટે ચેતવણી ૨૭૫

- મદીનાના મુસલમાનો સાથે તેમનો દંભયુક્ત સંબંધ ૨૮૩

- અલ્લાહની મજાક ઉડાવવાની તેમની હિંમત ૩૦૬

- બનીનઝીરની કાવતરાખોરીઓ ૩૧૮

- ઈસ્લામના ખાસ શબ્દો પ્રત્યે તેમનો અણગમો ૩૪૪

- ખુદાના કલામમાં ફેરફાર કરવાની યહૂદીઓની ત્રણ રીતો ૩૫૭

- ગૌણ બાબતોમાં ખણખોદ સાથે તેમની શિર્કપ્રિયતા ૩૫૮

- મદીનાના યહૂદીઓની રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. પાસે હાસ્યાસ્પદ માગણી ૪૧૫

- તેમના માટે અમુક પાક વસ્તુઓ સજાના રૂપમાં હરામ કરવી ૪૨૨, ૫૮૪

- તેમની અંદરના સારા તત્ત્વો ૪૨૩

- તેમની કોમ પદાર્થપાઠ માટેનો નમૂનો છે ૪૨૩

- નબી સ.અ.વ.અને સહાબીઓની વિરુદ્ધ તેમનું

- ખૂની કાવતરું ૪૫૦
- તેઓ અલ્લાહના પુત્ર અને વહાલાં છે તેવી તેમની ખોટી માન્યતા ૪૫૭
  - નબી સ.અ.વ.ની હત્યાના કાવતરા માટે તેમને નાજુક ઠપકો ૪૬૩
  - નબી સ.અ.વ. માટે યહૂદીઓના કેસો સાંભળવા કે ન સાંભળવાની પસંદગી ૪૭૧
  - તેમના માટે દુનિયામાં પણ અપમાન અને આખિરતમાં પણ અપમાન છે ૪૭૧
  - ખુદાના કાનૂન પ્રત્યે તેમની ઉપેક્ષા ૪૭૨
  - રજમના હુકમને છુપાવવો ૪૭૨
  - તેમની ધાર્મિક અપ્રમાણિકતા ઉઘાડી પાડવી ૪૭૩
  - તેમને સુધરવાનું નિમંત્રણ ૪૭૪
  - તેમના માટે વિકૃત બનાવી દેવાની સજા ૪૮૪
  - અલ્લાહને કંજૂસાઈનું મહેણું મારતા હતાં ૪૮૫
  - કુર્આનનું ઊતરાણ તેમના માટે બગાવત અને કુફ્રમાં વૃદ્ધિનું કારણ બની ગયું ૪૮૫
  - તેમની બગાવત અને કુફ્રની આફત ૪૮૬
  - મુશ્રિકો સાથે તેમનું ગઠબંધન ૪૮૭
  - રસૂલુલ્લાહ સ.અ.વ. મનુષ્ય છે તેની સામે તેમનો વાંધો અને તેમનો જવાબ પદર
  - તેમનું જાતે જ કાયદા ઘડનાર બની જવું ૫૮૪
  - અલ્લાહની મરજી વિષેનો તેમનો ખોટો ખ્યાલ ૫૮૬
- યહૂદીધર્મ:-**
- હઝરત ઈબ્રાહીમ અ.સ.ના ઘણાં વર્ષ પછી ઈ.પૂ. ત્રીજી-ચોજી સદીમાં ખ્રિસ્તી ધર્મ ઊભો થયો ૨૬૨
  - ખ્રિસ્તી ધર્મની ધાર્મિકવ્યવસ્થામાં વંશીય પૂર્વગ્રહનો આત્મા છે ૨૬૬